

ACTUALITATEA

MUZICALĂ

Serie nouă
septembrie 2016

9

(CLXXXII)

48 pagini

ISSN

1220-742X

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din s u m a r:

- ✓ Interviu cu muzicologul Ștefan Angi
- ✓ Festivalul "Vara Magică"
- ✓ Le Grand Prix de l'Opéra
- ✓ Adio, Adrian Enescu!
- ✓ Festivalul "Trofeul tinereții" de la Amara
- ✓ Sergiu Malagamba, muzicianul dandy

În imagine:
Ștefan Angi
(foto: Csilla Csákány)

Muzica reprodusă

Probabil că muzica reprodusă (LP-urile, CD-urile, casetele audio-video, radio-ul, televiziunea, internet-ul etc) a schimbat condițiile consumului și ale producției muzicale în aceeași măsură în care tiparul schimbase în urmă cu patru secole conjunctura întregii literaturi. În primul rând, această formă de existență a muzicii în lume a ucis amatorismul din arta sunetelor. A sporit calitativ, desigur, performanța restitativă, împingând-o spre cote inimaginabile în trecut, dar a și făcut inutil (?) cântatul live, în familie, așa cum se întâmpla adesea în urmă cu, să zicem, două secole, când oamenii descopereau muzica prin propria lor experiență interpretativă. Compozitorii înșiși compuneau pentru acei amatori care se străduiau să se poziționeze în interiorul fenomenului sonor. Și la noi s-a scris, nu de puține ori, cu gândul la anumiți interpreți (ne-profioniști) și nu pentru public, așa cum cutuma, înrădăcinată în relația creator-receptor, o proclama cu osârdie. În timp însă, această practică s-a dizolvat până la extincție, iar amatorul de muzică s-a transformat, dintr-o entitate activă, participativă într-una pasivă, asistată: un amator care nu mai cântă, ci doar ascultă; nu mai deține controlul, ci este controlat. „Lumea ascultă muzica re-produsă și nu mai învață să producă muzică” (McManus). E, în definitiv, un fel de descurajare a diletantismului, dispărând acele comunități de amatori care se întâlnesc să facă muzică numai de dragul muzicii. În al doilea rând, răspândirea endemică a muzicii reproduse a generat propagarea unui repertoriu eminent universal în sens comercial, favorizând o anumită lenie culturală și o mefiență accentuată față de muzicile savante noi, experimentale. Aceasta pentru că muzica reprodusă trebuie să se vândă și chiar se vinde atunci când ea place deja. Totodată, o atare marfă sonoră contribuie substanțial la aplatizarea sensibilității artistice, precum și la transformarea artei sunetelor dintr-un obiect de ascultare conștientă într-un fundal sonor incontinent, ca un comentariu obișnuit la majoritatea operațiunilor domestice cotidiene. Astfel, muzica reprodusă asigură individului, dar și colectivităților, un continuum sonor în care se mișcă și viețuiește. În al treilea rând, muzica reprodusă mecanic a introdus în sfera aprecierii artistice imense grupuri periferice de oameni, care în trecut nu au avut acces la cultură, trăind în marginea unei civilizații a concertului și spectacolului. Ca să nu mai vorbim că ea aproape a desființat execuțiile mediocre, descurajând

versiunile rutiniere. În sfârșit, difuzarea pe scară largă, predominant a aceluiași gen de muzică (de divertisment) a contribuit decisiv la plafonarea gustului: se agreează și se consumă același idiom muzical, eliminându-se lumile sonore autonome. Fiind supusă legilor pieței, muzica reprodusă trebuie să fie consumată și să se uzeze rapid, pentru ca să se creeze nevoia unui nou produs. Mai puțină artă, mai multă industrie.

Liviu DANCEANU

DIN SUMAR

Interviu cu Ștefan Angi.....	2-4
Vara muzicală magică.....	4-7
Muzica în Palatele românești.....	8
Le Grand Prix de l'Opéra.....	14-15
Văduva veselă la ONB.....	16-18
Dialog cu Leo Hussain (I).....	24-25
Adio, Adrian Enescu!.....	26-29
“Trofeul tinereții” de la Amara.....	30-34
Formațiile noastre.....	35-36
Remember Sergiu Malagamba.....	37-39
Concerte.....	40-42
Punctul pe j... azz.....	44-45
Discuri.....	46-47
Pe micul ecran.....	48

„Gânduri, Cuvinte, Fapte...”: Dialog cu ȘTEFAN ANGI [I]

Mă aflu într-o anticameră a muzicii românești; deceniile de istorie a artei sunetelor umplu cu sunori calde, simboluri culturale și scânteieri inteligente odaia transformată în bibliotecă și mediatecă. Sunete, cărți și tăceri... Privirea dascălului meu Ștefan Angi, este însoțită de un zâmbet larg, iar volumele organizate cu scrupulozitate de-a lungul etajerelor, parcă îmi șoptesc: *tolle lege!* – „ia, citește!” Sunt îndemnată parcă – în spiritul lui Minulescu – să ascult, să citesc și să tac...

Cine este maestrul din fața mea? Ce este? O istorie în ediție de lux. Titlul unei cărți este adesea definiția ei. Însă adevăratul titlu al unui om este omenia. Ce înseamnă omenie? Dicționarele limbii române (de la Șăineanu la DEX 2016) îmi oferă variante ca „politețe, blândețe, amabilitate, respect, înțelegere, onestitate”. Eu aș adăuga modestia. Site-ul *Societății Muzicale* ni-l recomandă pe discipolul lui Márkos Albert, Zoltán Aladár, Jodál Gabor, Max Eisikovits, Jagamas János, Földes László, Lakatos István sau Zsurka Peter, ca „părinte al cursului de estetică muzicală din România”. Iar altele, ca cel al *Monitorului Oficial* (lege5.ro), cel al *Centrului de informare Muzicală din România* (CIMRO), sau cel al *Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România* (UCMR), împreună cu *Enciclopedia muzicii românești* (vol. 1) realizată de Vicos (Viorela Cosma), Luvar (Luminița Vartolomei) și Cosca (Constantin Catrina) ne informează că alături de doctoratul obținut la Moscova cu titlul *Muzică și afectivitate* (1965), de cărțile *Muzică și estetică* (1975), *Prelegeri de estetică muzicală* (2004), *Fotografii la minut din atelierele compozitorilor clujeni* (2008), *Cornel Țăranu. Mărturisiri mozaicate, studii și eseuri* (2014), autorul a primit prin *Decretul nr. 164/1970* ordinul și medalia „Meritul cultural”, pentru ca în anul 1976 să devină decanul Facultății de Muzică, Compoziție și Muzicologie din Cluj, iar în 1977 să fie distins cu „Premiul Academiei Române”.

Pe dascălul clujean iubit și respectat deopotrivă de colegi și studenți, toate acestea îl determină să ridice din umeri și, dezinvolt, să afirme: „în artă, fiecare își urmează propriul drum; aici nu există provincii; doar provincialisme.”

Ofer publicului prima parte a interviului cu muzicologul și esteticianul clujean Ștefan (sau István) Angi, intitulat „Gânduri, cuvinte, fapte...”. Pentru o

comprehensiune maximă, am sistematizat conținutul dialogului nostru în patru sectoare: (auto)biografic & formativ, pedagogic, interpretativ și muzicologic. Parcurgerea lor fiind amplă, obligă la segmentarea firului discursiv în două părți, notate cu I (autobiografia & formarea și pedagogia) și II (interpretarea și muzicologia).

DOMENIUL (AUTO)BIOGRAFIC ȘI FORMATIV

C.Ș.: *Domnule profesor, ați venit pe lume într-un loc pitoresc, la poalele Munților Brețcului, acum mai bine de opt decenii. Ce amintiri legate de artă aveți cu familia dumneavoastră? Cum s-a concretizat parcursul dumneavoastră inițiatic-muzical?*

Șt.A.: Da, m-am născut în comuna Ojdula din județul Covasna, dar copilăria mi-am petrecut-o mai mult în Târgu Mureș. Tata, care era mare meloman, iar mama – actriță în comuna natală, au dorit ca noi, copiii să studiem muzica. Pe atunci eram doar doi, eu și

regretatul meu frate Ladislau, care mai târziu a devenit pictor. Mai târziu, am avut și o soră care a devenit pianistă și o excepțională corepetitoare la Opera Maghiară din Cluj (a pregătit cele mai importante opere din Verdi, Wagner, Mozart, Bartók etc.). Eu și fratele meu am fost evaluați de către un profesor de la Târgu Mureș, care ne-a propus pentru a studia vioara. Dar după cum este destinul... nu după mult timp a venit războiul. Pe când așteptam o vioară din Viena, comandată special de la maestru, am fost nevoiți să părăsim țara ca emigranți.

După război, ne-am stabilit lângă Ojdula și am continuat studiile muzicale cu un profesor din Târgu Secuiesc. Au urmat studiile la Liceul apoi la Facultatea de Agronomie, dar iubirea mea față de muzică a

continuat, așa că în anul 1953 am devenit student la Conservator, la secția de „Dirijat coral”. Eu pot să reprezint tipul persoanei care are un... „caracter” al continuității fidele: de atunci până în prezent nu am părăsit Conservatorul, excepție făcând doar cei trei ani pe care i-am petrecut la Moscova pentru studiile doctorale. Iubirea mea față de muzică m-a condus înspre estetica muzicală. Legislația care era în vigoare în vremea aceea, mi-a impus să am și pregătire filosofică. Astfel, am fost trimis la Moscova deoarece, atunci, în țară nu se preda ca disciplină „Estetica muzicală”.

C.Ș.: *Cu ce profesori ați studiat, marcându-vă traiectul vocațional în perioada studenției la Conservatorul din Cluj?*

Șt.A.: Dirijat coral și Canto auxiliar am studiat cu regretatul profesor Mircea Breazu, iar Contrapunct cu

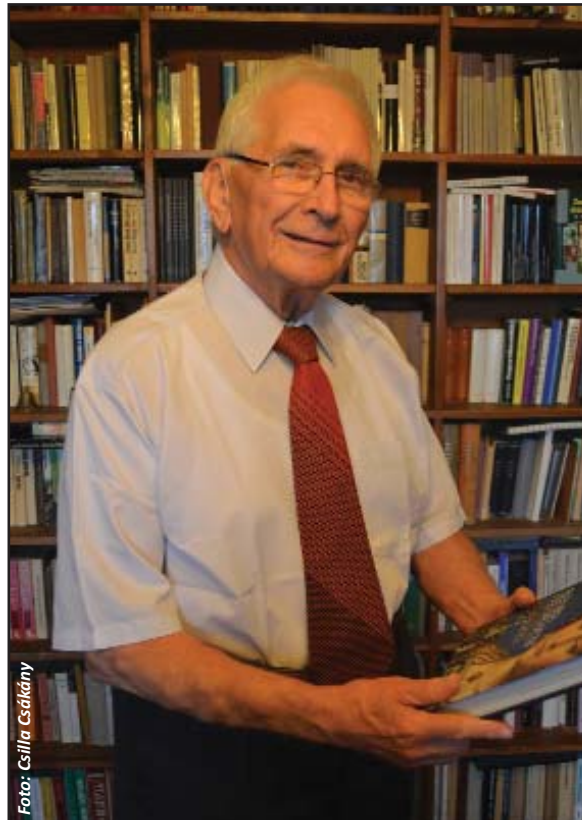

Foto: Csilla Csékényi

Max Eisikovits. La Orchestră am studiat cu maestrul Ciolan, cu Mihály Guttman și cu George Iarosevici. Am studiat teoria și practica Dirijatului coral cu maestrul Lucian Surlașiu și cu Nagy István – pe atunci se studia această disciplină și în limba română și în maghiară. Forme muzicale am făcut cu Jagamas János, iar Estetica mi-a predat-o Földes László.

C.Ș.: L-ați cunoscut și pe maestrul Sigismund Toduță?

Șt.A.: Desigur! Orele acelea sunt de neuitat. Stilul lui eufemistic era întotdeauna extraordinar!... Cum își încuraja el studenții? Cam așa: „Băieți, este excepțional! Abia acum ați interpretat în mod... catastrofal!”

C.Ș.: Dar până să ajungeți la Moscova, cum s-a aprins în dumneavoastră pasiunea pentru estetică?

Șt.A.: La Cluj, în 1958, am rămas ca preparator după absolvirea facultății. Pe atunci „modelul” ascensiunii didactice era următorul: preparator suplinitor, apoi preparator principal; asistent suplinitor, apoi asistent principal; urma stadiul de lector și așa mai departe: scara „ierarhică” era lungă. Eu, ca preparator suplinitor, am ajuns sub coordonarea unui profesor de estetică. Această disciplină a constituit pasiunea mea din trecut. La Agronomie (deoarece făcusem câțiva ani de liceu și de facultate în această ramură a științei) studiasem științele exacte, deci aveam cunoștințe științifice ale naturii. În continuare, în mod firesc am dorit să aprofundez și științele umane. Științele exacte și cele umane, împreună cu pasiunea mea pentru muzică, m-au determinat până la urmă să aleg Estetica. Mihai Chiorean, directorul Conservatorului (în perioada 1953-1962), mi-a spus atunci: „fiule, noi ne-am bucura foarte mult dacă ai preda Estetică, dar trebuie să studiezi Filosofia”. Și așa am plecat la Moscova.

C.Ș.: Ce anume v-a determinat să alegeți Moscova și nu alt oraș? De exemplu, Sigismund Toduță a studiat la Roma.

Șt.A.: În perioada aceea, în plină epocă socialistă erau doar două catedre: la Leipzig și la Moscova. Eu am cerut să plec la Leipzig pentru că doream să mă familiarizez cu limba germană. Dar am fost trimis la Moscova, fapt pe care nu îl regret deloc, deoarece ulterior am aflat că la Leipzig era o școală marxistă get-beget. În plus, la Moscova, am studiat cu un profesor față de care și acum nu pot decât să am gânduri de mulțumire. Era un suedez pe nume Valentin F. Asmus care, printr-un context de circumstanțe a rămas la Moscova. Acolo, la Facultatea de Filozofie de la Universitatea „M.V. Lomonosov” se afla vestita Catedră de Etică și Estetică. Când Asmus m-a întrebat ce domeniu vreau să aprofundez pentru o posibilă lucrare

doctorală, i-am răspuns: „Estetică muzicală”. Știam că e foarte bun pianist; dar asemenea lui W. Heisenberg, era și un bun filosof. Și când m-a întrebat ce vreau mai exact să studiez, i-am răspuns: „muzica și afectivitatea”. Acolo l-am cunoscut pe domnul Alexandru Boboc cu care am rămas prieten până acum.

C.Ș.: Cum se susținea în decada șaiszecistă o teză de doctorat la Moscova?

Șt.A.: În perioada anilor 1963-1965, mi-am scris lucrarea de doctorat în limba rusă, având titlul *Muzica și afectivitatea*; originalul ei se află la Moscova. La susținere am avut 400 de ascultători în sală. A fost prezentă toată conducerea facultății alături de coordonatorul meu. Mi-am prezentat în aproximativ 30 de minute teza, bineînțeles în limba rusă. Apoi a urmat o sesiune de întrebări foarte serioase, cu discuții și chestiuni uneori contradictorii, care riscau să dea naștere la controverse.

Am cunoscut chiar un profesor căruia nu i-a fost acordat titlul de doctor din cauza acestor discuții. Eu, de pildă, am fost întrebat ce înseamnă „afectivitate”. Pentru că până atunci în limba rusă nu exista cuvântul acesta. Cu acordul conducătorului meu am conceput termenul de „эффeктивнoсть” (*afectivnost* – „afectivitate”), care pentru prima dată a figurat ca noțiune științifică pe coperta autoreferatului meu tipărit. De atunci este aplicat în multe contexte ale literaturii de

specialitate în limba rusă, și uneori mă mai pomenesc utilizatorii termenului socotind ca sursă primară teza mea de doctorat.

Am fost provocat să răspund ce înseamnă „mijlocit” și „nemijlocit” pentru că teza mea susține că

sentimentul uman poate avea stadii directe, ca emoție și indirecte, ca afectivitate. Acest subiect este axul motor al lucrării mele. Până la urmă comisia a votat în unanimitate pentru a mi se acorda calificativul cel mai înalt posibil.

DOMENIUL PEDAGOGIC

C.Ș.: Plecând de la Conservatorul din Cluj, ce asemănări sau deosebiri ați remarcat între școala muzicală românească și cea rusească?

Șt.A.: A existat și există o școală românească deosebită. Tata era profesor de geografie și de istorie dar iubea foarte mult muzica. Colegul său, profesorul de muzică Nagy István i-a spus că manualul de muzică din care se învăța la acea vreme, era model pentru întreaga Europa.

Maestrul Ciolan remarcabil ctitor de filarmonici, a asistat și la fondarea Filarmonicii de la Dresda. Cum să nu înveți de la un asemenea profesor? Deci am avut o școală muzicală foarte bună! Însă eu personal, am realizat câteva plusuri documentare valorice în Moscova.

În primul rând, menționez că frecventam sistematic sala Ceaikovski, unde într-o seară l-am ascultat pe Ruggiero Ricci cântând la vioară, în următoarea l-am ascultat pe Richter... ei, de aceste experiențe personalizate am avut parte, alături de conversațiile pe care le-am purtat cu profesorii și colegii mei.

Apoi, merită precizat faptul că prin intermediul lui Asmus, am asistat la cursul său de „Estetica lui Platon”. Ce motivație aveam?... Pentru că traducea anumite sintagme, locuțiuni, metafore, chiar în șapte limbi, printre care engleză, franceză, germană, rusă... A fost o plăcere extraordinară să particip la un asemenea curs.

De asemenea, am participat la un alt curs susținut de el intitulat: „Intuiția matematică și filosofia”. Pe atunci era la modă bergsonismul și intuiția ca fenomen estetic.

Apoi, cu Asmus, acasă la el, am studiat aproape din toate cărțile lui Kant. A fost un kantian de talie europeană (nu degeaba studenții mei au fost și sunt inițiați în clasică estetică a muzicii prin Kant). Deci, tot ce am asimilat la Moscova, abia am așteptat să aplic în activitatea didactică de la Cluj. După cum totul se leagă însă de concepția omului, de modul în care își concepe tezele, teoriile sale, am încercat și eu să imprim amprente proprii în expunerea documentelor și informațiilor dobândite în prealabil. Căci este foarte important cum îți gândești la modul propriu materialul încă de la început. Astfel a apărut sistemul de axă grotesc – transcendent al categoriilor estetice muzicale, precum și modelul stratificat structural-istoric al analizei creației muzicale.

Apropo de gândire, îmi place foarte mult următoarea *anaphora* – provenită de la un autor necunoscut:

„Ai grijă de gândurile tale pentru că vor deveni cuvinte./ Ai grijă de cuvintele tale pentru că vor deveni fapte./ Ai grijă de faptele tale pentru că vor deveni obiceiuri. / Ai grijă de obiceiurile tale pentru că îți vor dăltui caracterul. / Ai grijă de caracterul tău pentru că îți va pregăti destinul.”

C.Ș.: Mulțumesc mult! M-a cucerit acest adagium și m-a convins că elementele utilizate în el vor constitui pilonii titlului nostru: „gânduri... cuvinte... fapte...” Însă, domnule profesor, ce obiective v-ați propus să realizați la Conservatorul din Cluj după ce v-ați întors de la Moscova?

Șt.A.: În primul rând mi-am propus să scriu cursul de Estetică muzicală. Prima preocupare a fost pentru categoriile estetice. Toată istoria esteticii vorbește despre frumos, tragic, comic, sublim. Dar nu prea găsești un tratat care cuprinde un sistem categorial al esteticului muzical. Ar putea fi găsite informații, printre alți autori, de exemplu, la Hegel și Kant. Dar de pildă, Kant tratează foarte mult categoria frumosului. Hegel este cel care abordează toate categoriile. Eu am elaborat un sistem al categoriilor estetice – acesta este de fapt conținutul primului volum al cursului meu. Am început cu conceptul de imagine, și apoi am trecut la prezentarea perechilor de categorii: frumos – urât, sublim – josnic etc.

Următorul obiectiv a fost să-mi realizez un plan al activității mele științifice, ale cărui rezultate se reflectă în articolele publicate în volumele *Lucrări de muzicologie* („Un sistem de analiză estetică în muzică”, 1971; „Față în față cu unele anticategorii estetice”, 1979; „Structurarea și oglindirea contradicțiilor în artă”, 1986 etc.).

Astfel am tratat subiecte interdisciplinare; îmi aduc aminte că am prezentat o comuniune a categoriei de sublim la Brâncuși, la Tiberiu Olah și Ion Barbu în arta și cultura contemporană românească. A fost o primă prezentare audio-video de acest tip în Cluj, deoarece la acea vreme încă nu existau aparate. Am fotografiat diapozitive cu

diferite reproduceri de Brâncuși, am înregistrat pe bandă de magnetofon *Coloana infinită* a lui Tiberiu Olah și studenții noștri au recitat din Ion Barbu.

De pildă apărea motivul „ou”: a fost citit *Oul dogmatic* al lui Ion Barbu. Dacă a apărut „coloana infinită”, a fost ales ca exemplu sonor *Coloana infinită* a lui Tiberiu Olah ș.a.

Totul a fost montat audio-vizual, a apărut ultima imagine: o poartă mică, țărănească. E foarte interesant faptul că numai la olteni și la secui există aceste edificii țărănești. Și stă Brâncuși, trage din pipă la poartă și apare metronomul tic-tac, tic-tac reprezentând eternitatea. Am prezentat această montare, împreună cu studenții, la facultatea de Filologie, la Medicină, la Agronomie. Așa era atunci... aceasta făcea parte din activitatea noastră științifică.

(Va urma)

**Interviu de
Cristina ȘUTEU**

Vara muzicală magică la Ateneul Român

În a doua săptămână a lunii iulie, în Sala mare a Ateneului Român a avut loc evenimentul lansării de către asociația culturală *Lanto Communication* – director Dorin Ioniță - a celei de a cincia ediții a festivalului internațional "Vara magică" – de la 13 iulie la 24 august 2016. Desfășurat, conform tradiției, în lunile estivale, în arealul Capitalei, Festivalul este oferit melomanilor care își petrec perioada vacanțelor, concediilor sau continuă activitatea în București. În răstimpul pauzelor de

împletind vigoarea și poeticul într-o manieră personală admirabilă, interpretare reiterată apoi în finalul Festivalului. *Lanto Communication* promitea două luni bogate de muzică, atrăgând ascultătorii spre ceasuri de bucurie împărtășită între interpreți și public. Un amănunt pitoresc: tinerele interprete, membre ale Orchestrei de Tineret, purtau pe scenă, "gest simbolic!", iile românești, glorie a mesajului eleganței naționale. În continuarea manifestărilor, recitalul extraordinar susținut de către renumitul violonist Alexandru Tomescu, deținătorul celebrei viori „Stradivarius Elder-Voicu” a creat, și acum, un moment de mare semnificație. După recenta participare la un „Master Classes Enescu Experience”, susținut în Moldova, la Mihăileni, pentru tineri violoniști de pretutindeni, artistul a răspuns invitației societății culturale *Lanto communication* cu două capodopere violonistice majore, aparținând lui Béla Bartók și J.S. Bach, propunând confruntarea celor două „catedrale sonore” care aparțin unor epoci deosebite – modernismul și barocul. Prezența *Sonatei pentru vioară solo*, cu care Bartók și-a încheiat viața componistică în 1944, comandă adresată lui de Yehudi Menuhin, a fost urmată de minunea creată cu secole în urmă de Johann Sebastian Bach – *Partita a II-a cu Ciacona* în *Re minor*, cea mai fascinantă ascensiune spirituală a violonisticii barocului. Forța de creație interpretativă de care a dat acum dovadă Alexandru Tomescu reprezintă o demonstrație

Valentin Gheorghiu (pian), Marin Cazacu, Iulia Adriana Cazacu

stagione, ideea aceasta generoasă este pusă în fapt de Dorin Ioniță, cu o energie capabilă a reuni parteneri de primă clasă, dirijori, interpreți, instituții culturale (Filarmonica „George Enescu”, Centrul Național de Artă Tinerimea Română, Fundația „Prietenii muzicii - Serafim Antropov”, Radio România Cultural, Radio România Muzical, TVR 2), sponsori.

Festivalului a debutat cu concertul simfonic susținut de *Orchestra Română de Tineret*, sub bagheta maestrului Cristian Mandeal, artistul care, de mai mulți ani, și-a asumat formarea, educarea și performanțele acestui ansamblu alcătuit din interpreți ce se afirmă la vârsta intrării în viața muzicală românească. Conducătorul Orchestrei îi îndrumă în programele pregătite pentru dialogurile cu publicul românesc (prioritar cele din Sinaia și București) dar realizează și turnee peste hotare (recent în Bulgaria apoi, în zilele următoare concertului, la Milano, Italia).

Demonstrația de abilitate interpretativă impresionează prin strălucirea ritmică și coloristică a versiunii *Simfoniei clasice* de Prokofiev și replica romantică, lirică, spirituală a *Simfoniei Italiene* de Mendelssohn, atent pregătite până la realizarea sonoră și virtuoză audiată la Ateneul Român. Solistul serii, violoncelistul care urcă grăbit treptele succesului, Ștefan Cazacu, a abordat o pagină concertantă romantică ceaikovskiană, *Variațiunile Rococo*,

convingătoare a personalității sale, proiectate pe calea ascensiunii măiestriei întregite de farmecul ambiental al modalității de adresare care reunește arta construcției și

Horia Andreescu

rafinamentul ideatic al sunetului, expresivitatea melosului, nuanțelor, subtilitatea complexă a polifoniei, amploare a unei viziuni capabile să rezoneze generos sub bolta sălii Ateneului Român. Câteva zile mai târziu, în recitalul său, violonista Ioana Cristina Goicea aducea în fața melomanilor o versiune altfel concepută a *Ciacconei din Partita a II-a* umată de *Sonata a III-a* de

Enescu, *Sonata nr. 6 op.30* de Beethoven și *Variațiuni op. 15* de Wieniawski, în compania pianistului Răzvan Costin Filipoiu, într-un recital care a meritat toată atenția ascultătorilor.

Orchestra *Romanian Sinfonietta*, dirijor Horia Andreescu, a reprezentat o demonstrație elocventă privitor la ceea ce au proiectat în actualitate organizatorii Festivalului. Sunt elocvente valoarea experienței artistice a Maestrului Horia Andreescu, care are capacitatea de a construi programe de concert atractive, cu forța și stăpânirea artei pedagogice ce educă și formează mereu

Române de Tineret. După ce a susținut un program de prezentare în fața publicului românesc estival din Sinaia, i-am ascultat la Ateneul Român, sub bagheta dirijorului Pedro Carneiro, cu un program spectaculos și dificil, alcătuit din *Simfonia a V-a* de Beethoven și *Simfonia a V-a* de Șostakovici. Pretențiile realizărilor interpretative – repertoriu clasic versus repertoriu modern – sunt deosebit de mari, cele două capodopere orchestrale având suficiente argumente de interes stilistic și virtuozitate orchestrală. Impresionează, în interpretarea ansamblului, seriozitatea cu care au fost rezolvate prin studiu aceste două titluri, exactitatea prestației, armonizarea sonorităților, calitatea execuției, rezultate de efect spectacular, remarcabil conturate în arhitectonică și frazare, dacă ținem seama că muzica beethoveniană este binecunoscută, pe când discursul lui Șostakovici surprinde prin particularitățile sale de secol XX. Tinerii muzicieni portughezi au pledat pentru calitatea remarcabilă a performanțelor orchestrale, obținând un evident succes de public.

În timpul acestei a V-a ediții a Festivalului am remarcat afluența celor veniți să audieze concertele, fiecare program având o altă semnificație, în care s-au aflat prezenți, pe scara vârstelor, artiști de seamă profund atașați acestor programe, la invitația organizatorului, Dorin Ioniță. Este suficient să-i amintim pe pianistii Valentin Gheorghiu, Roxana Gheorghiu și violoncelistul Marin Cazacu, pentru a justifica atractivitatea serilor muzicale. Afișul a adăugat o noutate, debutul pe scena Ateneului al *Orchestrai Junior*,

Cristian Oroșanu

noi generații de muzicieni. Ne amintim de succesul anterior repurtat de această tânără orchestră, care urmează, după *Orchestra Română de Tineret*, evoluția propriei sale istorii. Prezența ansamblului orchestral, anul trecut, la "Konzerthaus Berlin" într-un concert ce l-a avut ca dirijor tot pe Horia Andreescu, intră în acest "curriculum vitae" ce recomandă profilul aparte al formației afirmată cu noi manifestări concertistice de nivel internațional. După concertul susținut la Sinaia cu o seară mai înainte, ansamblul simfonic s-a confruntat cu publicul bucureștean, prezentând *Concertul românesc* de Ligeti, *Concertul nr. 1, în sol minor* de Max Bruch - solist tânărul violonist moldovean Daniel Iulian Druțac - și *Simfonia nr. 9 în mi minor, "Din lumea nouă"* de Dvořák. Orchestra *Romanian Sinfonietta* a reluat cu succes același program în deschiderea Festivalului "Alto Aldige" de la Toblach - Tirolul Oriental, ca o dovadă a perspectivei valorice de care este capabilă noua generație de muzicieni tineri din România.

Festivalul „Vara Magică” a avut ca invitat la Ateneul Român o prestigioasă orchestră de tineret, *Jovem Orquestra Portuguesa*, înființată în 2010, sub îndrumarea lui Pedro Carneiro – director artistic și dirijor principal. Formația este îndrumată de membrii *Orchestrai de Cameră a Portugaliei* și alți artiști, ajungând treptat la nivelul unei orchestre simfonice ample, cu sprijinul *European Federation of National Youth Orchestras* și a *Orchestrai*

Ioana Cristina Goicea, Răzvan Costin Filipoiu

ansamblul reprezentativ al Școlii de vară pentru tineri muzicieni, proiect inițiat la Sinaia de Marin Cazacu. Pentru pregătirea programului membrii tinerei formații au fost educați cu abilitate și bune rezultate de către dirijorul Cristian Oroșanu. Am remarcat printre interpreți și evoluția cu merite deosebite a talentatei violoniste Iulia Adriana Cazacu. Ideea alcătuirii programului acestui concert a îmbinat cu originalitate

diverse formule și stiluri. Astfel, pentru repertoriul orchestral al primei părți, s-a prezentat muzică barocă – *Concertul în fa minor pentru două piane și orchestră* de J.S. Bach – și vieneză clasică – *Divertimentul în Re major* de Mozart și joviala Simfonie *Distratul* de Haydn. Partea a

Orchestra portugheză de tineret, dirijor Pedro Carneiro

doua a cuprins două creații camerale semnate Serghei Rachmaninov – *Trio elegiac* și *Suita pentru două piane, op. 17*. Pentru calitatea versiunilor interpretative ținem seama de muzicienii amintiți mai înainte, a căror valoare strălucită justifică succesul concertului.

Finalul celei de a V-a ediții a Festivalului internațional „Vara Magică” conturează, pentru publicul bucureștean, o autentică concluzie datorată impresiilor concertului susținut de *Orchestra de Tineret România – Moldova*, proiect realizat de *Lanto communication*, partener asociat Centrul Național de Artă *Tinerimea Română*. În primii ani de activitate această orchestra a susținut programe muzicale în Republica Moldova și în România, la Sinaia și București, sub bagheta dirijorilor Adriano Marian, Petre Sbârcea, Mihail Secichin și Gabriel Bebeșelea. Acum, la pupitrul evenimentului final din 24 august, pe scena Ateneului Român s-a aflat, asemenea momentului inaugural al ediției, din 13 iulie, maestrul Cristian Mandeal, un artist de prestigiu al contemporaneității, entuziast animator și formator al viitorului asigurat de generațiile tinerilor muzicieni. Programul a debutat cu *Suita I, op. 9* de George Enescu, într-o superbă versiune muzicală omagiind momentul aniversării zilei de naștere, din 19 august, a marelui compozitor. Din capodoperele romantismului au fost alese pagini de P. I. Ceaikovski, prin lucrări oglindind lumea operei – aria

lui Lenski din *Eugen Oneghin*, în minunata transcripție instrumentală a lui Marin Cazacu, și cea a universului concertant, reluarea *Variațiunilor Rococo* cu virtuozul Ștefan Cazacu. Cortina simfonică de încheiere a fost dedicată celor patru secole de comemorare a lui Wiliam Shakespeare, prin audiția spectaculoasă a *Suitei de balet Romeo și Julieta, op. 64* de Serghei Prokofiev. Comentăm, în ansamblu, cotele strălucitoare ale unui eveniment care rezzonează cultural cu renumele artistic al Ateneului Român, conferind acestei sărbători magice estivale semnificații remarcabile. Oaspeții ediției a V-a au fost muzicieni români, interpreți și formații (*O.R.T., Romanian Sinfonietta Orchestra Junior*), portughezi și moldoveni, ca și maeștri prestigioși ce fac parte, la standarde culturale eruropene, din agenda managerială a conducătorului societății *Lanto Communication*, Dorin Ioniță și partenerului asociat Marin Cazacu. Să menționăm că această seară finală a Festivalului, din 24 august, a avut și o continuare, concertul *Orchestrai de Tineret România-Moldova* având să fie urmat de un program similar susținut la

„Konzerthaus Berlin”, în seara de 26 august, în cadrul „Festivalului Young Euro Classic”, unde Orchestrele noastre de tineret erau invitate pentru a patra oară. Cea

de a V-a ediție reafirmă forța parteneriatului prin care *Lanto Communication*, condus de Dorin Ioniță, dedică publicului un Festival de vară ce răspunde exigențelor culturale europene. Avem sentimentul că se împlinște astfel un proiect care merită laude pentru modul în care definește în avans renumele Bucureștiului ca „oraș al culturii”.

Grigore CONSTANTINESCU

Lăuta și chitara în Palatele Românești

Pornind, să formuleze pas cu pas, ca într-o aventură superbă a spiritului românesc, un itinerariu detaliat al câtorva dintre cele mai reprezentative construcții din punct de vedere istoric metamorfozate în ambianțe primitoare ale unor concerte-eveniment, Asociația Culturală "Pro Valores" a dedicat cea de-a patra ediție a turneului "Muzica în Palatele României" unor instrumente perfect acordate cu estetica interiorului acestor clădiri. Lăuta și chitara și-au confirmat rapid, nu doar acustic ci și ca imagine vizuală, apartenența la ambientul veritabilelor bijuterii arhitectonice ridicate cu veacuri în urmă de nume ilustre din istoria acestei nații; iar Costin Soare, cel care le-a mânăuit cu meșteșug și expresivitate s-a dovedit a fi posesorul acelei charisme care aureolează, firească, actul interpretativ.

Printre cele zece locații ale ambițiosului turneu organizat de președintele Asociației, jurnalistul Sebastian Crăciun, s-au aflat clădiri marcante, repere deja apreciate de vizitatorii români și străini, dar și edificii de curând redacte circuitului turistic, astfel că cei interesați de concertele respective au putut și admira, în perioada 3-21 august, cu egală bucurie, vastele spații ale Palatului Marincu din Calafat, bisericii Cetății Prejmer, Castelului Károlyi din Carei, Castelului Nako din Sânnicolau Mare, Cetății Făgăraș, Palatului Brâncovenesc de la Mogoșoaia, Palatului Culturii din Iași, Palatului Cuza din Iași - Muzeul Unirii, Palatului Sturdza de la Miclăușeni și Palatului Cuza de la Ruginoasa.

Călătorind dinspre Ardeal spre Moldova, lăuta și chitara lui Costin Soare au poposit, în zi de duminică - 14 august - la Palatul Brâncovenesc de la Mogoșoaia. Găzduit în Lapidarium, recitalul a atras un public numeros, dornic de relaxare prin terapii sonore în medii non-convenționale. Rezonanța deosebită a aceluși spațiu arhitectonic ne-a introdus imaginativ în perioada Renașterii, căreia i-au aparținut și primele partituri din program: *Non dite mai* de Valentin Bakfark, *Can she excuse* și *Lachrimae Pavan* de John Dowland, respectiv *Piva* și *Calata alla spagnola ditto terzetti*. Lăuta a marcat, astfel, debutul recitalului "de palat", pentru ca chitara să continue traseul cronologic spre finalul secolului XIX și începutul secolului XX cu *Asturias* de Isaac Albeniz, *Capricho arabe* de Francisco Tarrega, *Danza brasileira* de Jorge Morel, *Alfonsina y el mar* de Ariel Ramirez, *La Catedral* de Agustin Barrios-Mangore, *Choros* de Heitor Villa-Lobos și, ca încheiere, *Gran Jota* de același Francisco Tarrega.

Reflectând carnația romantică a unei Spanii cu influențe orientale, numele lui Albeniz și al lui Tarrega sunt astăzi considerate emblematice pentru repertoriul chitaristic, deși, paradoxal, primul dintre ei n-a compus niciodată anume pentru acest instrument. Însă spectaculosul *Preludiu* la faimoasa sa suită pentru pian, *Cantos de España*, a devenit mult mai cunoscut ulterior în versiunea pentru instrumentul cu șase corzi, elaborată sub titlul *Asturias (Leyenda)*, așa cum s-a întâmplat și cu celelalte părți ale noii *Suite Española*. Depășind granițele Europei, priplul prin literatura muzicală pentru chitară ne-a purtat apoi către America de Sud, în Argentina, Brazilia, Paraguay și din nou în Brazilia, pendulând între caracterul dansant al absolut fermecătorului *Danza brasileira*, tenta nostalgică a evocării figurii poetei Alfonsina Storni din *Alfonsina y el mar*, sugestivitatea

atmosferei de coral schițate cu sensibilitate și căldură în cele trei părți din *La Catedral (Preludio/Saudade-Andante religioso-Allegro solemne)* și puritatea *Choros*-ului lui Villa-Lobos, ca esență a unei minuțioase și extrem de inspirate sinteze a folclorului stradal pan-brazilian. Revenirea în Europa s-a produs, apoi, prin intermediul unei piese de rezistență, special alese pentru finalul programului: *Gran Jota* lui Francisco Tarrega, destinată a pune în lumină la nivelul tuturor parametrilor fonici (inclusiv cel al spectrului timbral) potențiala virtuozitate a chitarei, instrument investit în general cu atributele unei comunicabilități mai degrabă intime, discrete, de o rafinată eleganță.

Nelăsând așteptat preconizatul bis al recitalului, Costin Soare a optat, inteligent, pentru sentimentală temă a filmului lui Rene Clement, *Jocuri interzise*, amintind totodată și de legendara figură a chitaristului Narciso Yepes, cel care a adus acestei teme celebritatea în întreaga lume.

Acum, în Palate s-a așternut deja liniștea... Răbdătoare, spațiile încărcate de istorie își așteaptă vizitatorii cu aceeași generozitate, întorcându-le ecoul propriilor muzici... Mai au de așteptat doar un an! (Foto: Marius Văjoaica)

Loredana BALTAZAR

Conferință aniversară: György Kurtág 90

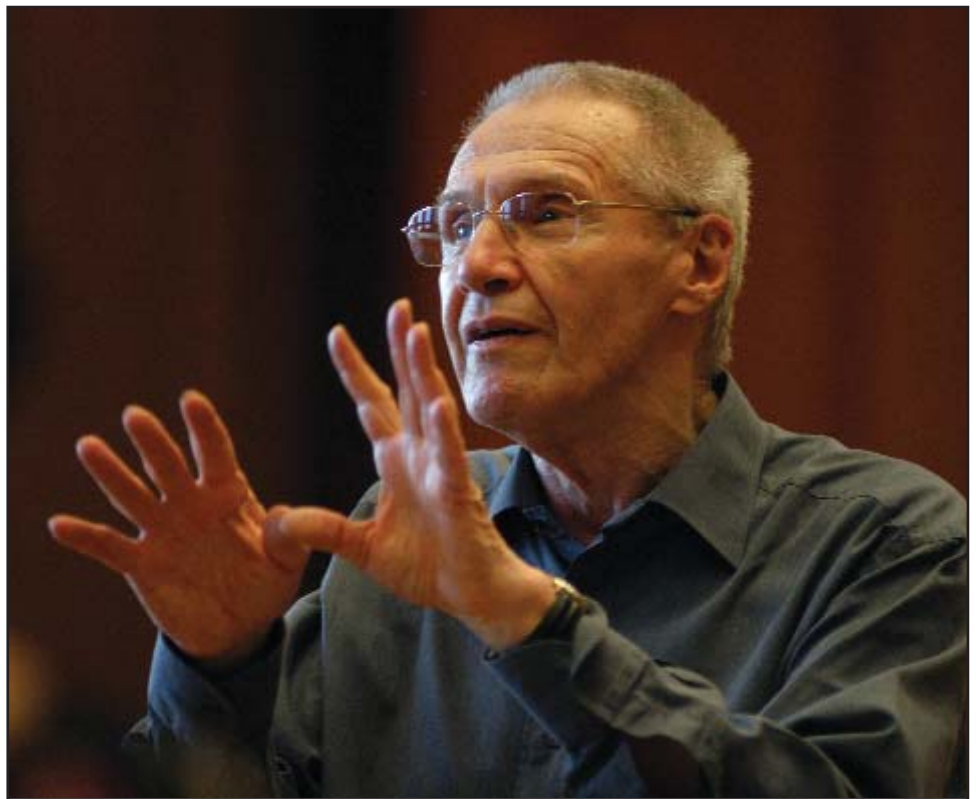
În acest an, György Kurtág a împlinit nouăzeci de ani. Pentru a marca această vârstă venerabilă, centre culturale din lumea întreagă au organizat evenimente aniversare. Conferința muzicologică din Budapesta (2-3 iunie a.c.) susținută în onoarea maestrului sub egida Institutului de Muzicologie, avându-i ca gazde pe muzicologii Péter Halász și Anna Dalos, a permis sau, mai curând, a obligat la abordări muzicologice dintre cele mai cuprinzătoare, cu trimiteri spre vasta istorie a muzicii, spre ascunzișuri lingvistice, spre îngemănări interartistice, spre dialoguri culturale, toate acestea identificabile muzical prin câte un gest, un caracter, o structură – artă aforistică, în cel mai înalt grad de concentrare și expresivitate. Nu vom da aici curs listei a aproape treizeci de participanți veniți din toate colțurile lumii, ci vom prezenta importanța anumitor contribuții, revelatoare atât din perspectiva tematicii, cât și a autorității referențelor, în raport cu o succintă descriere a calităților stilului Kurtág.

Majoritatea referențelor și-au îndreptat analizele lor înspre genul miniatural. Transferul densității bogăției imaginii artistice în limitele notației muzicale a fost remarcat de toți interpreții, care au avut șansa de a-și pregăti lucrările sub îndrumarea exigenței maestrului. Prezentarea lui Ulrich Mosch – cunosător al operei lui Kurtág, în special ca urmare a examinării amănunțite a schițelor de la Fundația „Paul Sacher” din Basel, la a căror catalogare a contribuit semnificativ –, a surprins aspectul gestual al muzicii lui Kurtág din prisma interpretării muzicale, a cărei fidelitate față de ideea muzicală începe înainte de atacul primelor sunete, odată cu proiectarea imaginii artistice.

Paul Griffiths, critic muzical și muzicolog, care prin cărțile sale s-a afirmat ca specialist în muzica modernă și contemporană, a realizat o paralelă exemplară între György Kurtág și Samuel Beckett, reflectată prin corespondențe între cele două *ars poetica*: raportul dintre necesitatea expresiei și imposibilitatea constituirii acesteia în substanță concretă; reducerea discursului la elemente structurale elementare, fundamentale; aspectul fragmentar, izolat, de relaționare structurală și semantică dusă până la absurd. Întâlnirea lui Kurtág cu opera lui Beckett s-a situat în contextul primei sale crize creatoare și personale deopotrivă (Paris, 1957-1958), moment în care Kurtág și-a redefinit estetica, pornind – la vârsta de peste treizeci de ani, după

formarea academică, după o primă etapă creatoare consistentă – cu un nou opus 1. La vârsta de nouăzeci de ani, Kurtág lucrează la capodopera vieții sale – o operă bazată pe piesa de teatru *Sfârșitul jocului* de Samuel Beckett, a cărei premieră, planificată inițial în primăvară, pentru această toamnă, la Teatro alla Scala din Milano, se lasă încă așteptată.

Născut la Lugoj, Kurtág a asimilat din copilărie ambianța culturală plurilingvă din Transilvania. Afinitatea pentru descoperirea tainelor unei limbi a învățat-o de la Felician Brînzeu, profesorul de limba și literatura română din clasele primare. Astăzi, Kurtág se numără printre puținii compozitori, care a compus pe texte originale (nu traduceri) în șase limbi diferite. Un moment important pentru relația lui Kurtág cu România a fost surprins de Bianca Țiplea-Temeș, în analiza la *Colinda-Baladă*, singura creație de mare anvergură pe text românesc compusă de Kurtág, prezentată acum cinci ani,

în primă audiție absolută, la Cluj-Napoca. Pornind de la o colindă culeasă de Bartók din Transilvania, acum peste o sută de ani, Kurtág reușește să illustreze ceea ce a însemnat pentru el „matricea stilistică” în care a trăit și s-a format ca muzician: limba română, învățată la Liceul „Coriolan Brediceanu” din Lugoj prin jocurile lingvistice realizate de Felician Brînzeu și conexiunea cu Bartók, al cărui discipol a fost pe plan spiritual, a cărui creație a asimilat-o, asemenea unei „limbi materne”.

Momente de reală valoare documentară (Expoziția Bartók de la Muzeul de Istorie a Muzicii) și artistică (recitalul cu program-Kurtág, în interpretarea remarcabilă a studenților Academiei „Franz Liszt”) au avut rolul de a îmbogăți latura teoretică a evenimentului, care devine o dovadă în plus a interesului muzicienilor de pretutindeni pentru opera maestrului nonagenar.

Julia MOGOȘAN

Cursurile muzicale de vară de la Horezu, a II-a ediție (Horezu Summer Music Academy)

Desfășurate pe parcursul a zece zile de o intensitate deosebită, lucrările acestei ediții ale *Academiei muzicale de vară Horezu 2016* au oferit frumoase oportunități de perfecționare unui grup de tineri aspiranți la calificare în domeniul muzicii instrumentale și vocale. Cei 19 pianiști proveniți din școlile și liceele vocaționale s-au bucurat de îndrumarea

individuală a prof. univ. dr. Viniciu Moroianu, lector univ. dr. Carmen Enescu Botezatu și prof. univ. dr. Lavinia Coman. Grupul de 11 cântăreți în devenire au beneficiat de cursurile intensive ale inegalabilei maestre Georgeta Stoleriu, iar tânărul solist și profesor Octavian Lup și-a condus cu mare dibăcie clasa de 7 elevi și studenți violonceliști. Concomitent cu pregătirea la instrument, cursanții au avut la dispoziție ore de analiză a pieselor din repertoriu, de antrenare specială a auzului muzical performant, de inițiere în armonie și compoziție din partea profesorului Nicolae Coman. Demne de consemnat sunt și atelierile de citire la prima vedere sau de improvizație, sesiunile de cântat la patru mâini și de acompaniament al unor cântăreți, activități realizate de către pianiști, care au avut astfel oportunitatea ca, pe lângă sugestia de abordare a noilor repertorii anuale, să ia contact cu creația unor importanți compozitori moderni și contemporani.

Roadele îndrumărilor complexe și ale studiului individual eficient au fost prezentate public în două recitaluri de pian și două de violoncel, care s-au bucurat de mare succes. Am admirat, de asemenea, spectacolul liric original creat de doamna Georgeta Stoleriu și susținut de întreaga clasă a cântăreților. Programul s-a intitulat *Cânt pentru Sfânta Fecioară* și s-a desfășurat în sala de conferințe a Palatului Domnesc aparținând Mănăstirii Hurezi. Pentru ospitalitate și receptivitate maximă avem de mulțumit cu deosebire Maicii Starețe a așezământului. Momente privilegiate am trăit și cu ocazia recitalului de violoncel solo susținut de Octavian

Lup în spațiile anexe ale Mănăstirii Arnota, unde, potrivit mărturiei depuse de Maica Stareță Ambrozia, s-a auzit pentru prima dată muzică instrumentală. O altă premieră a realizat profesoara Eliza Târțopan prin recitalul de flaut prezentat sub arcadele insolite ale Peșterii Polovragi, care au rezonat surprinzător de bogat la muzici semnate de Cl. Debussy, E. Bozza, P. Elinescu etc. Un punct maxim de interes artistic l-a ocazionat recitalul cameral al violonistei Mioara Moroianu, prim concertmaistru al Filarmonicii *George Enescu* din București și al pianistului Viniciu Moroianu. Cei doi maeștri au interpretat cu prestanță, autoritate stilistică și inspirație *Sonata pentru pian și vioară* de Irina Odăgescu și *Sonata pentru vioară și pian op. 18* de Richard Strauss. Am pfeafat cu mare drag recitalurile profesorilor, oferind

detalii semnificative despre cariera lor solistică, precum și informații relevante privind repertoriul interpretat. De asemenea, am susținut două prelegeri despre rolul audiției în formarea și cultivarea auzului muzical performant.

Aș dori să consemnez ca activități adiacente desfășurate în cadrul programului, consultația individuală oferită de profesoara Elida Târțopan pe tematica dezvoltării personale și a managementului carierei. Farmecul specific al taberei l-a dat, și de

această dată, combinația inedită între implicarea intensă în pregătirea muzicală individuală și drumețiile organizate în împrejurimi. Seara de neuitat oferită cu generozitate de soții Cristi și Mirela Iovan în ambianța „ca la țară” a gospodăriei lor de la Slătioara, vizitarea mănăstirilor Arnota, Hurezi, Polovragi sau Alina - Maria ne-a îmbogățit orizontul cu noi valori de spiritualitate românească, în vreme ce locuri precum casa de vacanță *Piatra Romanului* a inginerului Silviu Popescu, edificată la înălțimea de 1700 metri, în mirificul peisaj de la *Vârful lui Roman* ne-au trezit admirația față de oamenii cutezători și puternici care au ridicat în astfel de zone greu accesibile, aproape lipsite de căi de acces, adevărate oaze de confort și relaxare în natură.

La reușita deosebită a ediției din această vară au contribuit și oportunitățile oferite de spațiul de cazare, pentru care suntem datori să mulțumim cu o adâncă reverență *Asociației Culturale Irina Șațchi*, reprezentată de lector univ. dr. Dorina Arsenescu și prof. Izabela Cernătescu, cărora li s-a alăturat cu devotament și abnegație Elida Târțopan. La surmontarea dificultăților organizatorice au contribuit cu eficiență și fostul primar al orașului Horezu, domnul Ilie Fârtat, directorul Casei de Cultură din localitate, domnul Cristi Iovan și directoarea Clubului Copiilor, doamna Elena Pavelescu. Lacrimile din ochii tinerilor noștri la fotografia de final au spus fără cuvinte că programul și-a atins țelurile instructive și că, oricât de greu va fi, în vara viitoare ne vom întâlni din nou.

Lavinia COMAN

Festivalul Internațional "Enescu - Orfeul Moldav"

S-au împlinit 135 de ani de la nașterea lui George Enescu și Festivalul ce-i poartă numele a ajuns la a XXXVII-a ediție. Enescu și-a servit țara doar cu sufletul, cum frumos afirma. Prin arta sa, marele Pinx, cum îi spunea Mihail Jora, ne-a adus recunoașterea în Europa și America. A cântat în mari săli de concerte ale lumii, dar și la căpătâiul răniților din spitale, fiind convins că "artiștii lumii sunt niște apostoli ai păcii". În *Amintiri*, Bernard Gavoty realizează că Enescu "a trăit, a gândit, a respirat totul" prin muzică. "În lumea muzicii eu sunt cinci într-unul: compozitor, dirijor, violonist, pianist și profesor". La începutul fiecărei toamne, prin manifestările artistice ce-i sunt consacrate la Tescani și Bacău, Enescu revine în memoria noastră, parcă

Viorica Cortez

sugerându-ne că roadele verii ce se adună în hambare ne măsoară vremelnicia raportată la eternitatea valorilor spiritului.

La ediția din acest an, ce s-a desfășurat în perioada 25-28 august la Tescani, timp de patru seri, s-a parcurs un atrăgător traseu muzical, deschis și încheiat, simetric de două formații ale Filarmonicii "Mihail Jora" din Bacău: Duo "Capriccio": Mihaela Spiridon - Ozana Kalmuski Zarea și "Fagotissimo": George Hariton, Mihai Timofti, Mihai Badiu, Mihai Gavril. Duo "Capriccio" decorat cu Medalia comemorativă pentru

Requiem și speranță

Un remarcabil eveniment muzical s-a consemnat în Bacău la începutul lunii septembrie. În Sala „Ateneu” a Filarmonicii „Mihail Jora” și la Catedrala Catolică „Sfinții Petru și Paul” au răsunat acordurile monumentalului **Requiem op. 89** pentru soliști, cor și orchestră de Antonin Dvořák. Fragmente ale *Requiem*-ului au fost interpretate în 23 decembrie 2011 la funeraliile dizidentului și politicianului ceh

Václav Havel. *Requiem*-ul de Dvořák - a cărui premieră a avut loc la Birmingham, în 1891 - este străbătut de un leitmotiv ce pare a simboliza speranța dată de Învierea lui Isus. Comparată adesea cu *Requiem*-ul lui Verdi, lucrarea are 13 secțiuni.

Interpretarea presupune o impozantă desfășurare de forțe, la care și-au dat concursul Orchestra filarmonică băcăuană, sub bagheta dirijorului american Will Kesling - desemnat profesor al Cursurilor Internaționale de Dirijori - alături de Corul Academic „Gavriil Musicescu” al Filarmonicii

merite deosebite în promovarea culturii românești la 50 de ani de la trecerea în neființă a compozitorului George Enescu, a interpretat *Miniaturi romantice*, dansante, de Fr. Chopin, Fr. Schubert, F. Mendelssohn - Bartholdy. J. Brahms, iar "Fagotissimo" piese, tangouri, valsuri de J. Weissenborn, M. Norris, W. Milles, G. Verdi, P. Schickele, A. Burford, S. Joplin, A. Piazzola. În continuare, dans : de Falla, Saint-Saens, Carlos Gardel, Vittorio Monti, Pablo de Sarasate și Ch. Sinding, cu Trio Amaj, familie de muzicieni ce concertează în Italia, în Europa, întrunind sufragiile publicului și criticilor.

A doua seară a aparținut recunoscutei mezzosoprane Viorica Cortez.

Mi-o imaginam, strălucitoare în *Carmen*, de neuitat în *Dalila* ori *Fedora*, întruchipând pe *Azucena*, *Amneris*, *Giulietta*, *Ulrica* ori *Elisabetta*, la Scala din Milano, la Carnegie Hall ori Covent Garden, la Opera din Paris, la Staatsoper, la Arena din Verona. Cânta și acum, cu plăcere și dedicare, cu multă naturalețe în casa în care Enescu a definitivat *Oedip*-ul.

Viorica Cortez mărturisea publicului: "am făcut de două ori ocolul lumii și nu am crezut că voi avea emoții aici, pe aceste meleaguri moldave".

Președinte al Societății Muzicale Enescu, în Franța, artista ne asigură, "cât o să-mi dea Dumnezeu zile, voi cânta George Enescu. Eu îl cinstesc peste tot."

Viorica Cortez și Alina Pavalache - artist care o acompaniază la propriu, nu numai la pian, au oferit un regal muzical. Ele pregătesc *Concursul "Georges Enescu"* de la Paris, competiție dedicată cântăreților, ce va avea loc în luna octombrie.

Privilegiații ascultători s-au delectat cu: *Ave Maria* lui G. Caccini, creații românești ale lui Achim Stoia, V. Popovici, Cântece pe versuri de Cl. Marot ale lui Enescu, dar și lucrări din repertoriul universal de J. Brahms, Fr. Schubert, Fr. Liszt, F. Obradors, A. Vlassov. Unul dintre bis-urile oferite cu generozitate a fost *Habanera*, binecunoscutul "*L'amour est un oiseau rebelle*" și la fel de celebrul opus *Les chemins de l'amour* al lui Francis Poulenc.

O ediție spumoasă care a întrunit sufragiile melomanilor prezenți!

Ozana KALMUSKI-ZAREA

„Moldova” din Iași dirijat de Doru Morariu. Soliștii, trei dintre ei de la Opera din Sofia (Bulgaria): soprana Mariana Panova, tenorul Mihail Mihaylov, basul Plamen Kumpikov și mezzosoprana Florentina Irina Onică de la Opera Națională din Iași.

Din 1991, la debut, Dr. Kesling a devenit unul din cei mai populari dirijori americani invitați în Rusia, fiind 10 ani dirijor principal invitat al Orchestrei Simfonice din St. Petersburg.

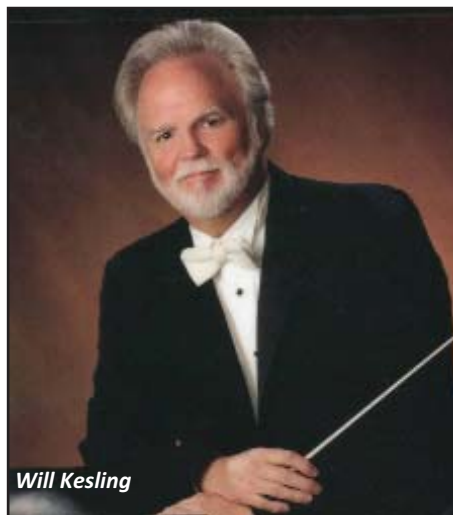
Conduce nenumărate ansambluri corale și 43 de orchestre simfonice profesionale din toată

lumea în *Requiem*-ul de Verdi, *Te Deum* de Dvořák, *Carmina Burana* de C. Orff, *Simfonia a IX-a* de Beethoven etc. În 2004, la centenarul morții lui Dvořák, Kesling dirijează *Requiem*-ul în Praga.

Premiat de Congresul SUA în 2003, cu Medalia de Aur Ronald Reagan, un an mai târziu, Will Kesling este director al Societății Corale din Florida și al Orchestrei simfonice din Gainesville.

Despre talentul și prestația sa, *Washington Post* titra: "profesionalism adevărat". Este ceea ce a dovedit Kesling, cu prisosință, în cele două ore de muzică oferite publicului, ce se vor concretiza într-o reușită înregistrare.

Interesat de simboluri, asemeni lui Johann Sebastian Bach, Dvořák aduce acest opus în

cutremurătoare pagini romantice. De la *Requiem aeternam* ce dorește evocarea fericirii – atribuit corului, la *Dies Irae* ("Ziua Mâniei"). Peste violoncele, trompete și tromboni, corul descrie ororile din *Ziua*

Judecății, când păcătoșii sunt azvârliți în „flăcările eterne” ale Iadului. Emoții domolite în *Tuba mirum*, foarte atent creionate de dirijor și ținute într-o neliniște menită să amintească că nimeni nu este sigur când va primi milostivirea lui Dumnezeu. După cvartetul soliștilor, *Recordare, Jesu pie* și *Confutatis maledictis*, unde corul descrie condamnarea păcătoșilor și liniștea celor binecuvântați. *Lacrymosa* este urmată de o mare fugă, *Quam olim Abrahae*, unde corul și-a etalat cu abilitate calitățile.

Cutremurător lirismul din *Sanctus* și meditația finală "Agnus Dei" ("Mielul lui Dumnezeu"), care se termină în fragmente ale motivului crucii, ca meditație asupra misterelor vieții și ale morții.

Ozana KALMUSKI ZAREA

SABIN V. DRĂGOI a primit, în sfârșit, și la Timișoara un bust

În muzica românească se remarcă și o personalitate venită din părțile vestice ale țării, Sabin V.

Drăgoi, născut în preajma Aradului dar care s-a impus în perioada șederii la Timișoara în domeniul compoziției al folcloristicii al învățământului și al dirijatului coral. Aici a scris cele dintâi creații importante ca și prima operă adevărat românească „Năpasta”, de aici a pornit în culegerea melosului popular și a studierii acestuia, aici și-a adus aportul la dezvoltarea învățământului muzical ca dascăl, director și apoi rector sau în fruntea teatrului liric staționat aici și nu în ultimul rând ca sprijinitor și dirijor de cor, când cântul coral se afla la loc de frunte pe aceste meleaguri. Poate încununarea activității sale a adus-o Bucureștiul ca profesor la Conservatorul „C.Porumbescu și ca director la Institutul de Folclor sau a creațiilor zămislite în ultima perioadă a vieții, ca și titlul de Membru corespondent al Academiei Române, dar Timișoara rămâne locul de pornire și impunere a personalității sale reprezentând figura muzicală centrală a secolului XX din această parte vestică a Banatului.

În Timișoara maestrul a fost din totdeauna apreciat, ovaționat de mulțime chiar cu ocazia premierei primei sale opere, i-au fost scrise cronici și articole elogioase, împlinirea a 80 de ani (6 ani după moarte) i-a fost sărbătorită de către Filarmonică se constituie chiar un cor bărbătesc reprezentativ ce i-a purtat numele iar Editura Orizonturi Universitare publică un studiu amplu în volumul „Viața Academică din Banat” și nu în

ultimul rând i se conferă o Stea pe trotuarul din fața Filarmonicii între Enescu, Bartok sau Brahms. Totuși, alte localități din partea vestică a țării l-au onorat pa muzicianul nostru și cu opere de artă cu busturi, cum e cel din fața Școlii pedagogice din Deva, unde a predat la început în fața Liceului de muzică din Arad care-i poartă numele și în fața Căminului cultural din Belinț de unde a cules foarte multe melodii populare ce au făcut obiectul unor studii și sursa melodică a unui șir de creații corale.

Sabin V. Drăgoi a fost însă uitat de cei care s-au îngrijit de Alea busturilor din Parcul Central, dar reparația a venit acum acordându-i-se un loc distinct în continuarea șirului unor personalități ce au contribuit la ctitoria bisericii Ortodoxe Române cu hramul „Nașterea Maicii

Domnului” din Piața Al. Mocioni-Iosefin, prima Catedrală timișoreană, construită după Unire. În scuarul de lângă biserică - alături de Iacob Marian, Ing. Victor Vlad, Pr.Ioan Imbroane, Av. Emanuel Ungureanu și

Iochim Miloia - la un loc de cinste a fost dezvelit la 22 mai 2016 o nouă operă de artă plastică, bustul de bronz al marelui nostru muzician realizat de sculptorul Aurel Ghearghe Ardeleanu, autorul și a celor dinainte dar și a altor oameni de vază ai urbei.

Prin această realizare Consiliul parohial și inițiatorul și înfăptuitorul părintele paroh Vicar Eparhial Dr. Ionel Popescu au făcut un lucru deosebit și important pentru muzica bisericească zămislită și practică la noi, aducând astfel un omagiu real compozitorului și mai ales dirijorului de cor Sabin V. Drăgoi.

Reputatul maestru a scris o seamă de lucrări de factură religioasă începând cu *Colindele și Cântecul de stea* apoi *Liturghiile*, dintre care cea pentru cor bărbătesc a fost și imprimată de studenții Facultății de muzică și alte coruri răzlețe sau acea „slujbă spiritualizată” - cum era denumită de Lucian Surlașiu -, ce a fost „Constantin Brâncoveanu” o operă-oratoriu, de fapt un serviciu divin dramatizat. Ca dirijor de cor a adus de la corul „Doina” sau „Crai Nou”, pe care le-a înălțat spre performanțe artistice considerabile, spiritul perfecțiunii în corul bisericesc „Doina Banatului” al

parohiei pe care l-a condus cu abnegație și al tuturor activităților de cânt cu cei mai tineri sau cu adulți, adevărați veterani în domeniu.

La ceremonie a participat ca oficiant principal și Mitropolitul Banatului, Înalt Preasfinția Sa Ioan Selejan, întărind prețuirea de care se bucură și azi Sabin V. Drăgoi. A mai vorbit și scriitorul Eugen Dorcescu, corul a cântat (destul de precar) cunoscutul „Trandafir de pe răzoare” iar un cvartet instrumental ne-a oferit, în loc de lucrări ale celui omagiat, pagini din muzica clasică.

Damian VULPE

Excelența madrigalescă la Brașov

Corul Madrigal își continuă destinul inconfundabil și după trecerea la cele veșnice a celui care a fondat și a condus timp de mai bine de 40 de ani formațiunea care îi poartă și azi amprenta și numele, dirijorul Marin Constantin. Acesta este cel mai frumos și important mesaj al zilei în care Brașovul a avut

amintește, nostalgic, de serenitatea unor veacuri îndepărtate), accentuarea imprevizibilă și fascinantă, omogenitatea vocală și spirituală a membrilor corului (care era un fundament al interpretării maestrului), claritatea palimpsestului polifonic, noutatea repertoriului adus în fața publicului sunt câteva din calitățile de excepție ale serii de iulie în care catedrala a răsunat delicat sub impulsul vocal al coriștilor.

Corul Național de Cameră Madrigal - „Marin Constantin” s-a dezvoltat pe multiple planuri în ultimii ani, nu doar pe cel interpretativ: s-au creat resurse (puse deja în practică în mod foarte viu) pentru implementarea unei tradiții madrigalești și printre alți reprezentanți ai artei muzicale. În acest context s-au susținut sesiuni de lucru în foarte multe orașe ale țării, în care au fost implicate coruri din zonele respective, pentru promovarea coralității așa cum nu s-a mai făcut niciodată pe pământ românesc. Anvergura proiectului CANTUS MUNDI a făcut ca valorile artei corale madrigalești să pătrundă și până la acei oameni care, până cu puțin timp în urmă, nu ar fi visat la astfel de prezențe muzicale în viața lor. La Brașov, evenimentul a avut loc în perioada 8-10 aprilie 2016, sub titulatura Cantus Mundi, promovând valorile artei interpretative corale printre micii sau mai marii muzicieni ai locului.

De altfel, și recitalul brașovean a fost un eveniment non-profit, eventualele resurse financiare rămase în urma concertului urmând a fi investite într-un proiect de educație culturală, Tabăra Muzicală Cantus Mundi, care își propune să adune la un loc copii din toată țara, sub forma unei tabere de muzică corală realizată împreună cu membrii Corului Național de Cameră Madrigal - „Marin Constantin” la Brașov.

Fie ca lumina sonorității madrigalești să se reverse cu plenitudine asupra fenomenului coral românesc, așa cum a făcut-o într-o tradiție care a depășit, deja, o jumătate de veac.

Petruța MĂNIUȚ-COROIU

privilegiul de a găzdui, în Catedrala catolică a orașului, recitalul excepțional al celei mai prestigioase formații corale a României.

Anna Ungureanu (discipola maestrului Marin Constantin) a condus, cu eleganță și prestanță, un program muzical care poartă amprenta renaștă a repertoriului care a consacrat Corul Național de Cameră Madrigal - „Marin Constantin” - o emblemă vie a vieții muzicale românești și universale, cu o tradiție de peste 50 de ani în lume. Lucrările de tip motet și madrigal s-au impus prin sonoritatea corală atât de specifică, unică în Europa, dăltuită în sunet cu migală de către Marin Constantin și continuată astăzi de cei pe care i-a format cu atâta profesionalism și dragoste.

Frazarea amplă și elastică, sonoritatea fragilă și totuși plină de virtuozitate câteodată, liniștea (sonoră și sufletească!) ce aureolează adesea acest tip de muzică (ce

O nouă ediție a Concursului „Le Grand Prix de l’Opéra”

Desfășurată sub auspiciile Operei Naționale București, în coordonarea prof. univ. dr. Mihai Cosma, consilier artistic, competiția internațională de canto intitulată „Le Grand Prix de l’Opéra” a ajuns la cea de-a patra ediție. Este un concurs membru al Federației Mondiale a Concursurilor Internaționale de Muzică (WFIMC) cu sediul la Geneva, organizație fondată în 1957, afiliată Consiliului Internațional al Muzicii (UNESCO). Peste 120 de competiții mondiale fac parte din Federație.

Regulamentul concursului a permis participarea tinerilor de orice naționalitate, având vârste de până la 33 de ani (voci feminine) și 34 de ani (voci bărbătești), dornici să cucerească premiile în bani, alături de contracte la teatre lirice din străinătate, la Opera Națională București, la Radio România (înregistrări sau apariții pe podiumul de concert). Pentru prima dată în România, un concurs de canto a beneficiat și de un sistem modern conceput pentru Premiul Publicului, astfel încât votul online, în

semifinala și finala). Conform datelor din elegantul caiet-program, s-au înscris 131 de concurenți din 30 de țări europene, asiatice, nord- și sud-americane, africane. Cei mai mulți participanți au fost din România (23), Polonia (17), Rusia (15), Ucraina (14), Coreea (12). Este de remarcat că 44 dintre cei 131 au venit cu studii

de bază sau perfecționare, terminate sau în curs de efectuare, în alte țări decât cele de origine, Italia, Germania, Anglia, Franța, Spania, Austria, Canada, Statele Unite, Rusia, Ucraina, Elveția, Danemarca, România.

Faza preliminară (28 mai) a cuprins evaluarea „în orb”, pe baza unei arii prezentate pe suport electronic, de către un juriu românesc compus din sopranele Marina Mirea și Sanda Șandru, baritonul Vasile Martinoiu, tenorul Alexandru Badea, dirijorul Adrian Morar, pianistele acompaniatoare Luminița Berariu și Ioana Maxim, muzicologul Mihai Cosma. Filtrul a fost puternic, în faza publică (17-20 august), desfășurată în sălile Radio România (studiourile de concert „Mihail Jora” și „Alfred Alessandrescu”),

ajungând numai 52 de concurenți. Etapa I-a și semifinala au cerut interpretarea a câte unei arii, cea din urmă aleasă de juriu. Tot comisia a ales și cele două arii pentru finală, din totalul de cinci indicate de competitori pe fișele de concurs.

Selecția a fost în continuare dură, după prima etapă, în semifinală au ajuns 26 de concurenți, printre care doi români, baritonul Alexandru Constantin și mezzosoprana Antonia Cosmina Stancu, iar în finala acompaniată de Orchestra Operei Naționale București dirijată de polonezul Michał Klauza s-au calificat 9 tineri. Toți finaliștii au luat premii.

Juriul internațional al fazei publice a fost alcătuit (în ordine alfabetică) din: **John Allison**, redactor șef al revistei Opera, Marea Britanie și fondatorul Premiilor Oscar ale operei; **Mihai Cosma**; **Brenda Hurley**, director al Zürich

International Opera Studio; **Joan Matabosch**, director artistic al Teatro Real Madrid; **Hein Mulders**, directorul Essen Philharmonie și al Aalto Theater Essen; **Jesus Noriega**, director artistic al Operei Naționale Olandeze, Amsterdam; tenorul **Dennis O’Neill**, CBE, director al

timp real, pe Facebook, a putut fi urmărit de către toți participanții.

„Le Grand Prix de l’Opéra” a comportat două faze, cea preliminară și cea publică (prima etapă,

Gianni Tangucci (Italia), în timpul calculării mediilor

Antonia Cosmina Stancu; Contract pentru un rol, oferit de Teatro Real Madrid; **Alina Adamska; Contract pentru un rol**, oferit de Aalto Theater Essen; **Pavel Petrov; Contract pentru un rol**, oferit de Opera Națională București; **Ilona Krzywicka**, soprană, Polonia; **Contract cu Opera Națională București**, pentru participarea la un eveniment din stagione; **Elisaveta Sveshnikova**, soprană, Rusia; **Premiul "Colla Parte"** pentru un tânăr maestru acompaniator, oferit de prof. univ. dr. Viorica Rădoi (300 Euro); **Paweł Cłapiński**, Polonia. În afara acestora, tenorul **Long Zhang** a primit și un Premiu-surpriză, oferit de Gianni Tangucci, constând dintr-o săptămână de pregătire

Academiei de Canto Galeze, Cardiff; **Gianni Tangucci**, Maggio Fiorentino Formazione (Florența)

Long Zhang (tenor, China)

Palmares bogat

PREMIUL I (6000 Euro): **Long Zhang**, tenor, China; **PREMIUL II** (3000 Euro): **Pavel Petrov**, tenor, Belarus/Elveția; **PREMIUL III** (1500 Euro): **Svetlina Stoianova**, mezzosoprană, Bulgaria/Scoția; **Premiul de excelență GERMANIA**, pentru interpretarea unei arii de un compozitor german, oferit de Ambasada Germaniei la București, sponsorizat de Fundația Michael Schmidt (1000 Euro); **Alina Adamska**, soprană, Polonia; **Premiul de excelență ITALIA**, pentru interpretarea unei arii de un compozitor italian (sau o arie scrisă în limba italiană), oferit de Ambasada Republicii italiene la București (1000 Euro); **Bianca Tognocchi**, soprană, Italia; **Premiul de excelență ROSSIA**, pentru interpretarea unei arii de un compozitor rus, oferit de Ambasada Federației Ruse la București, sponsorizat de Lukoil România SRL (1000 Euro); **Paweł Konik**, bariton, Polonia/S.U.A.; **Premiul Radio România: Antonia Cosmina Stancu**, mezzosoprană, România; **Premiul Publicului: Antonia Cosmina Stancu; Premiul Special al Juriului** pentru un tânăr cântăreț cu vârsta sub 25 de ani (1000 Euro):

Laureații și juriul

intensivă în cadrul unui masterclasses la Accademia di Maggio Musicale Fiorentino.

Ceremonia de decernare a premiilor a beneficiat de prezența Excelențelor lor Ambasadorii Germaniei, Italiei și Rusiei, care au înmănat diplome laureaților și au rostit discursuri apreciative la adresa evenimentului și concurenților.

Costin POPA

Văduva veselă, o demonstrație originală de... actualizare

Am avut prilejul de a urmări, în ultimul deceniu, unele *aventuri spectaculare* care aveau drept temă de meditație regizorală procesul de "becalizare" a societății contemporane românești. Mai demult, la Teatrul Național București, montarea beneficia, drept temă cu variațiuni, de comedia franceză **Burghezului gentilom** al lui Molière, în viziunea adusă la zi de regizorul român Petrică Ionescu. Mai de curând, la deschiderea stagiunii Operei Naționale București, am vizionat tot o temă cu variațiuni, aleasă acum de regizorul Andrei Șerban - opereta vieneză **Văduva veselă** de Franz Lehar. Numitorul comun al ambilor regizori creatori pe scene

regizorul Andrei Șerban

muzicale internaționale, a figurat pe prima noastră scenă lirică, unde fiecare dintre ei semnase o versiune a operei **Oedipe** de Enescu.

Revenind la cel mai recent spectacol cu care s-a deschis acum stagiunea de toamnă a teatrului, ne urmărea și o altă idee "paralelă", întunecimea cu care Graham Vick a încheiat cu lanțuri la intrare, stagiunea, oferind publicului un paradoxal **Fidelio** de Beethoven. Iată deci "roata" pe care se plasează preferințele sau dezamăgirile publicului încă dispus să frecventeze ciclul stagiunilor lirice actuale de la noi, ce încearcă să refacă repertoriul original, tradițional, demitizând genul teatrului liric.

La un an după marele succes de la Viena, prima victorie componistică a lui Franz Lehar, Compania "Grigoriu" a adus la București opereta **Văduva veselă** (inspirată din comedia franceză boulevardieră "**Atașatul de ambasadă**"), capul de afiș fiind Nicolae Leonard. Decenii mai târziu, în 1957, spectacolul cunoaște un mare succes cu Ion Dacian, interpretul titular și regizorul noii premiere bucureștene a Teatrului de Operetă. Asemenea unui magnet, afișul capodoperei lui Lehar atrage iarăși publicul, argument principal al montării actuale cu care managerul interimar al Operei Naționale București, Doamna Beatrice Rancea, semnează prima sa stagiune, începută la 1 septembrie 2016. Sunt suficiente motive pentru a plasa premiera aceasta pe canavaua istoriei teatrului nostru liric, premieră care are ca argument de realizare cea dintâi coproducție cu Opera română Iași și numeroși coparticipanți - soliști, balet, cor, orchestră, asistență de scenografie, coregrafie, regie. La momentul

în care publicăm aceste însemnări, **Văduva veselă** s-a reîntors la ea acasă, pe scena ieșeană.

Comentariile de fond ale reprezentației din Capitală au mai multe argumente "Pro și contra". Față de oferta sălii teatrului, corecturile de sonorizare preiau

compozitorul Franz Lehar

experiențele și soluțiile stagiunilor Teatrului Național de Operetă și Musical "Ion Dacian", mai bine-zis reglările de emisie având la bază, pentru soliști, muzică, orchestră, cor și proză, microfoane individuale. Consecințele le cunoaștem mai demult, fiind lipsite de eficacitate și degradând calitatea artistică a producțiilor. Cu atât mai

Ana Maria Donose, Tiberiu Simu

mult cu cât, dintotdeauna, spectacolele Operei s-au cântat fără sprijinul amplificării și pupitrului tehnic, "vocile de aur" au parcurs cariere strălucite și aplaudate de melomani, impunând marile nume ale istoriei liricii

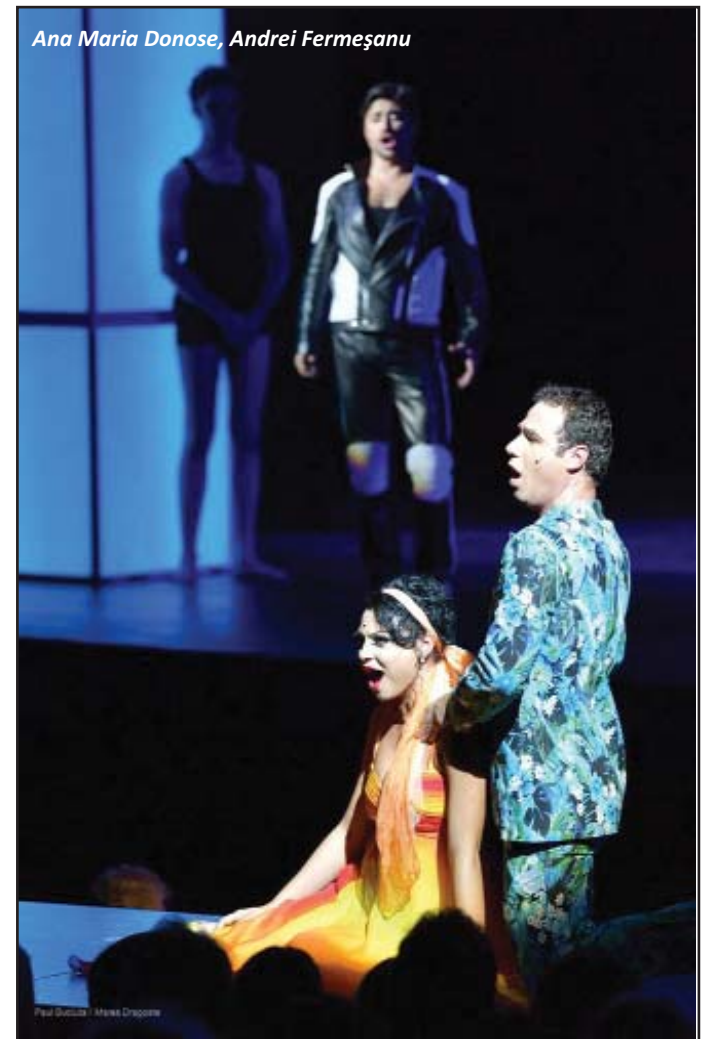

Valentin Vasiliu, Marta Sandu

ocasionale populare sau de cabaret, Lucian Țurcanu și Nicolae Stancu, *light design*, executanți ai luminilor comandate de regizor (inclusiv ninsoarea cu rost de cortină finală). Pentru viitor, probabil vom fi mai informați la ce să ne așteptăm.

Momentele muzicale care au garantat în lungul secolului succesul partiturii lui Lehar și-au găsit un amplasament aleatoric sau de ocazie, fie într-un mijloc de scenă ("Micul pavilion"), în preajma unei piscine, pe un semibulevard care mărginește promenada pe fosa orchestrei și oarecari incursiuni în sala de spectacol, condiționând împrejurările narațiunii cu mai mult sau mai puțin succes (inclusiv pitorescul virtualului cabaret "Maxim's" din tabloul final, în care cântă, dansează și convorbesc grisetele, oamenii politici, în preajma bufetului cu băuturi).

După câteva fraze orchestrale introductive, sub gestul dirijoral al lui Vlad Conta, cortina dezvăluie începutul acțiunii în care ambasadorul pontevedrin Zetta se pregătește de întâmpinarea Văduvei vesele, pentru a salva țara de pierderea moștenirii primite de ea. Valentin Vasiliu, pitoresc ca înfățișare, își cunoaște rolul și obligațiile diplomatice, antrenând în jurul său personalul ambasadei și consilierul comentator, foarte utilul Njegus, excelent pus în valoare de actorul Claudiu Bleonț. De la

Ana Maria Donose, Andrei Fermeșanu

naționale. Se știe, fiecare sală are propriul ei mod de acustică, la operă pentru cânt, la teatru, pentru rostire de text. După opinia multor realizatori, ajustările acustice se fac doar atunci când aceste reguli nu se respectă.

Un al doilea argument "contra" ar fi adaptarea libretului lui Viktor Léon și Léo Stein la texte preluate din scrierile lui Andrei Pleșu și Miron Radu Paraschivescu, în dorința comentării actualității sociale de "aici și acum", cu balast politizant și nu numai (să ne amintim replica finală a comentatorului - Njegus - care se referă la actualitatea noastră, "condusă de golănași"). Cu referiri la text, presupunem că adaosurile plurilingvistice din proză și cânt, au figurat și în spectacole de pe alte meridiane teatrale în care alternarea textelor în limbile engleză, germană, franceză și, după caz, maghiară... română, proba un naționalism pontevedrin găzduit de comunitatea europeană încă de la începutul secolului XX. Fără a cunoaște în detaliu "marca" realizatorilor invitați, în afara maestrului Andrei Șerban, enumerăm nume înscrise pe afiș - Daniela Dima, semnată de adaptării dialogurilor și regizor asociat, Anka Lupeș, scenograf, autor al unui decor multifuncțional rotativ (alternând sala de toaletă cu salonul de bal, grădina și sauna din palatul miliardarei), Andrea Gavrilu, coregraf de dansuri

acest început debutează parada distribuției, suficient de numeroasă pentru a umple de fervoare scena. Normal, intrarea Hannei Glavary provoacă o agitație aparte din partea bărbaților dispuși să-i iubească averea, cu atât mai

Premieră la ONB

mult cu cât celebra doamnă este, la momentul respectiv, un personaj senzațional ca eleganță și disponibilitate a vocalității. Soprana Ana Maria Donose, subiectul principal al intrigii și sentimentelor, se comportă ca o divă, misiune greu de susținut de-a lungul parcursului consistent al desfășurării celor patru ore ale spectacolului. Primadona primește prețul succesului pentru interpretarea de excepție a *Cântecului Viljei* din actul secund. Cele mai semnificative confruntări scenice îi sunt oferite din partea Atașatului de Ambasadă, Danilo Danillovici, care trebuie să fie, la alegerea regizorului, chipeș, atractiv și, cu o voce de efect, sprijinit de microfon, îndatoriri cărora tenorul Tiberiu Simu (Opera din Cluj) le face față cu brio. Tenorul secund, eficient, dar mai puțin liric, compune un personaj, pentru Camille, atașat afectiv de o persoană feminină agreabilă, cu care combină jocuri și intrigi sentimentale. Cuplul Valencienne și Camille are misiunea de a încurca relațiile personajelor de prim plan, ceea ce, ca prestație muzicală și prezență scenică, reușește soliștilor ieșeni Marta Sandu și Andrei Fermeșanu. Figuri feminine și masculine vorbesc și cântă după indicațiile regizorale, perindându-se prin fața

personale distincte, cuplul de "observatori" Robert Buzilă, Ovidiu Manolache. Celebrul septet - "Wie die

Paul Buciuța / Marea Dragoste

Weiber man behandelt" ("Cum să abordezi femeia") - aduce laolaltă toate personajele masculine, îmbrăcate,

Claudiu Bleont

© Dragostea

poate chiar exagerat ca pontevedrin, în costume de saună cu prosoape albe prinse pe șolduri. Există probabil o scuză pentru aspect și creșterea ansamblului până la zece participanți; tradițional cei șapte cavaleri purtau... fracuri și cântau calitativ mai omogen ritmic și intonațional. Singurul care doar privește scena - și o face bine! - este Njegus comentatorul.

Multe efecte moderne, oglindesc noua modă a stilului "regietheater", modă care este depărtată de viziunea elegantă a operetei vieneze, în care ce se vede și ce se aude aparține trecutului, încețoșat în memoria spectatorilor de altă dată. Este adevărat, peste *Văduva veselă* au trecut două Războaie Mondiale și încă multe alte evenimente tulburi. Fără a deveni dramă, opereta lui Franz Lehar se înfruntă cu trecerea timpului și uitarea lăsând, în prezentarea actuală, o impresie care solicită credibilitatea inspiratoare a demonstrației unei teme cu variațiuni, cum spuneam la începutul observațiilor de cronicar, care reflectă performanța de

Paul Buciuța / Marea Dragoste

publicului - Gabriela Daha, Tatiana Purcaru, Ștefan Linu, Vasile Filimon, Tudor Florența și, cu anumite compoziții

"becalizare" a actualității.

Grigore CONSTANTINESCU

PATRU SECOLE DE OPERĂ

Profesor dr. Grigore Constantinescu, cunoscut și apreciat muzicolog, ne-a oferit o nouă carte în Editura Operei Naționale (**PATRU SECOLE DE OPERĂ - Istorie și stiluri, personalități creatoare, capodopere, repertorii**), apărută într-un mod neașteptat și de neînțeles la o întârziere de doi ani de la editarea ei. Lectura mea cu un profund interes și participare afectivă, ca iubitor al teatrului liric, m-a îndreptățit să scriu rândurile de față, binemeritate pentru un exeget de înalt profesionalism și experiență în acest domeniu. De altfel, toate lucrările anterioare o certifică cu prisosință.

Cartea reprezintă, de fapt, o istorie detaliată analitică a genului operistic care se adresează nu numai specialiștilor ci și tuturor iubitorilor acestuia.

Structura ei presupune o gândire judicioasă a evoluției și dinamicii operei atât pe plan sincron decât și diacronic, conținând trei părți și un epilog.

În prima parte, autorul întreprinde o analiză pertinentă a operei baroce și a celei clasice, de la Renaștere spre baroc.

În barocul italian Claudio Monteverdi poate fi considerat, fără nicio îndoială, părintele operei prin „Orfeu” din 1607 și continuând cu „Il Ritorno d'Ulisse in Patria” (1640), „L'incoronazione di Poppea” (1642).

I-au urmat Alessandro Scarlatti, Domenico Scarlatti, Giovanni Battista Pergolesi. Autorul prezintă succint creațiile acestora pe care le analizează. Foarte sugestiv și sintetic la finalul fiecărei școli a barocului el oferă un synopsis ce include pe compozitorii respectivi și creațiile acestora, marcând, bineînțeles, anul apariției. Utilizează acest sistem, de fapt, în întreaga carte, sintetizând la finalul fiecărui capitol reperele importante, fapt excelent pentru cititor.

Analizând opera barocă și clasică franceză, autorul surprinde trăsăturile dominante stilistice ale unor reprezentanți marcanți ai acestei literaturi: pe primul plan Jean Baptiste Lully, care face tranziția de la baroc spre clasicism, Jean-Philippe Rameau, un important compozitor clasic, ce ilustrează „secolul luminilor”, dar și Christoph Willibald Gluck, de asemenea Luigi Cherubini.

O secțiune este dedicată barocului și clasicului englez, prin figurile lui Henry Purcell și G. Fr. Händel, relevându-se predilecția acestora pentru anumite subiecte și teme.

Opera barocă, dar și clasică germană, are câteva modele de compozitori ilustrați nuanțat de către autor și

în funcție de importanța lor pentru epoca respectivă: G. P. Telemann, J. S. Bach, J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven. Muzicologul dotat cu ample referințe documentare ale epocii respective punctează, de fiecare dată, influențele stilistice preluate din maniera momentului de către compozitorii respectivi.

De pildă, Mozart este receptiv la dramaturgia curentului „rococo” și Sturm und Drang, ca urmare a iluminismului.

Partea a doua a lucrării, de o dimensiune adecvată, întreprinde o analiză de profunzime a teatrului muzical în perioada romantismului, relevându-se cu spirit analitic marile școli naționale romantice. De la compozitorii italieni romantici din prima jumătate a secolului al XIX-lea: Luigi Cherubini, Antonio Salieri se traversează o lungă perioadă, de fapt, un întreg secol de muzică, făcându-se raportare la adevărate modele de

compozitori, intrate într-o arhivă cu valoare istorică: Berlioz, J. Offenbach, Ch. Gounod, G. Bizet, C. Saint-Saëns, J. Massenet, la ruși, precum Al. Borodin, M. Glinka, P. I. Ceaikovski, Rimski-Korsakov, M. Musorgski. Grigore Constantinescu întreprinde o analiză muzicologică documentată și de relief a tranziției spre romantismul austro-german al secolului al XIX-lea care conduce spre marii compozitori din prima jumătate a acestui secol: Carl Maria von Weber, Felix Mendelssohn-Bartholdy, Fr. Schubert, Robert Schumann și alții. O importanță specială o acordă personalității lui Richard Wagner din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Fără îndoială, el a fost un mare creator liric, dramele sale fiind construite pe librete personale. El a dat un important rol orchestrei,

prin acele mijloace componistice unice, prin dezvoltarea unui sistem de imagini și simboluri a leitmotivelor.

Cu Wagner, muzica europeană capătă o altă dimensiune, integrându-se într-o etapă nouă a unor forme muzicale complexe și în același timp inovatoare. Se întreprind aici decupaje analitice privind marile creații wagneriene pentru toți cei care doresc să o cunoască și înțeleagă. Apreciez, îndeosebi, spiritul de ghid muzical rafinat al autorului care ne conduce spre familiarizarea cu lucrările wagneriene atât de dificile la primul palier al înțelegerii și receptării publicului.

Autorul nu poate eluda nici pe reprezentanții spectacolului liric din a doua jumătate a secolului al XIX-lea: A. Ponchielli și G. Verdi. Geniul verdian presupune o schimbare și redimensionare a discursului muzical. Foarte sugestivă este observația pe care o face, atunci când afirmă: „pe un cu totul alt drum decât Wagner, italianul simfonizează discursul și s-ar putea spune,

ridică orchestra, în actul spectacolului, din fosă pe scenă”.

Incursiunea plină de sugestii și informații utile pentru cititorii care vor să cunoască și înțeleagă universul istoric al operei într-o dinamică a sa ne va conduce spre partea a III-a, în care autorul ne ajută să pătrundem tainele operei moderne și contemporane. El operează, și de această dată, disocierea analizei pe diversele școli stilistice naționale: cea franceză cu Debussy, Ravel (curentul impresionist în muzică), Honegger, Poulenc și alții, cea a veriștilor italieni, prin Mascagni, Leoncavallo, Puccini, Cillea, dar și a modernilor, precum: Luigi Dallapiccola, L. Berio, școala modernă germană: A. Schönberg, A. Berg, R. Strauss, P. Hindemith, dar și contemporanii: Carl Orff, H. W. Henze și alții, cea rusă, reprezentată prin S. Rachmaninov, I. Stravinski, S. Prokofiev.

Ceea ce mi se pare util este integrarea în acest periplu și a unor școli componistice mai puțin cunoscute, prin cea engleză: B. Britten, ungară: B. Bartok, G. Ligetti, școala spaniolă: M. de Falla, americanii: G. Gershwin, L. Bernstein, A. Previn. Călătoria muzicală la care ne invită Grigore Constantinescu se încheie, așa cum se cuvenea, cu școala românească: George Enescu, Tiberiu Brediceanu, Paul Constantinescu, dar și compozitori contemporani: Anatol Vieru, Pascal Bentoiu, Doru Popovici, Aurel Stroe, Liana Alexandra, Dan Dediu și alții.

Epilogul lucrării conține un util ghid al celor mai importante teatre de operă din lume la care se alătură o fotografie, făcându-se, în același timp, un istoric al fiecărui edificiu cultural.

Parcurgând cartea lui Grigore Constantinescu dorim să conchidem prin câteva observații relevante privind excursul său printr-o istorie a operei universale. Bazându-se pe o solidă informație în acest domeniu, muzicologul întreprinde, după opinia noastră, o exegeză bazată pe o cunoaștere aprofundată a teatrului liric. Informațiile sale sunt necesare pentru cititorii care vor să se informeze în acest domeniu. Este o lucrare științifică întreprinsă cu rigoare și o acribie filologică. Dar, aș putea adăuga, fără nicio îndoială, că este, în același timp, și un dicționar util pentru iubitorii genului, care vor regăsi în paginile sale date importante atât biografice cât și legate de creația compozitorilor respectivi. Ceea ce frapază pe un cercetător asiduu al genului operistic este construcția cărții care se dovedește judicios gândită și întreprinsă într-o viziune istorică, care-i conferă relief, dar mai ales o anumită dinamică a dezvoltării în timp a fenomenului. Deși fac parte din categoria unui public receptor avizat, mărturisesc cu emoție că am învățat mult din parcurgerea lecturii respective. Spun acest lucru pentru că îl consider pe Grigore Constantinescu un cercetător dotat cu o anumită exigență în elaborarea unor lucrări de acest gen.

Pentru mine cartea sa este un elaborat valoros și extrem de necesar pentru cititorii dornici să se inițieze în acest vast domeniu pe care-i invit să-o citească cu o anumită înțelegere. Sunt sigur că vor avea satisfacții multiple, dar și o anumită informație extrem de necesară pentru cunoașterea și aprofundarea fenomenului.

Mihai-Alexandru CANCIOVICI

Un portret în dialog: GABRIEL AMIRAȘ de vorbă cu GRIGORE CONSTANTINESCU

Recenta apariție la Editura Muzicală a volumului de convorbiri între doi muzicieni români importanți produce o bucurie majoră iubitorilor artei pianistice. Încă de la început, protagonistul anunță că tema principală „este cea de **traductibilitate** a textului muzical (în înțeles metaforic), în sensul extragerii și redării conținutului emoțional inspirat din imensa gamă de trăiri umane – care este cuprins în amănuntele arhitecturii și narativului compoziției.” (Grigore Constantinescu, *De vorbă cu pianistul și profesorul Gabriel Amiraș. Rolul interpretului în descifrarea, înțelegerea și tălmăcirea textului muzical, Un portret în dialog*, Ed. Muzicală, București, 2016, p. 15)

În prima jumătate a cărții sunt grupate problematici legate de rolul interpretului de creator autentic al operei muzicale, de studiul partiturii, de selectarea edițiilor pentru textele în lucru. Sunt formulate aprecieri critice asupra unor sisteme renumite de studiu la instrument precum metoda Leimer - Gieseking, tratatul lui Ernest Ansermet, asupra stilului de interpretare prestabilit, despre care afirmă: „Limbaj perfect unitar n-a avut nici un titan al muzicii, dar nici al literaturii sau al artelor plastice – deci <perfecțiunea> interpretării trebuie să se acomodeze specificului lucrării și nu al compozitorului, luat în general, adică al <stilului> său.” (Grigore Constantinescu, op. cit., p. 90) Dată fiind importanța temei, autorul revine pentru a-și clarifica și mai bine ideile: „Nici un mare compozitor nu are numai un singur <stil> general propriu, din contră, diferitele etape de creație sunt profund influențate de experiențele și evenimentele trăite pe parcurs, care adâncesc și îmbogățesc conținutul emoțional al mesajului, iar îndelungata practică a <tehnicii scrisului> pe parcursul etapelor îl va încuraja să descopere moduri de exprimare tot mai complexe, și astfel inovative.” (Idem, p. 134) Este abordată problema evoluției artistului pe scenă, construirea și realizarea recitalului ca manifestare publică pe deplin reprezentativă pentru marca valorică și estetică a interpretului. Se vorbește despre abordarea

muzicii concertante și a muzicii de cameră, despre ornamentație, despre sunetul pianistului, înregistrare și scriitura pianistică. Discuția continuă pe tema repertoriului ca lume sonoră predilectă a pianistului, pe mult discutata problemă a tușeului. Pianul este prezentat ca instrument vrăjit, despre care Amiraș afirmă, pe bună dreptate că „nu pianul <sună>, creând universul sonor – ci *Pianistul!* El este alchimistul care <fabrică> sunetul.” (Ibid., p. 171) În sprijinul convingerii sale, evocă „expresivitatea sunetului de o incomparabilă frumusețe (prin <rotunjime> și timbru, prin acea <cantabilitate>) care reiese din înregistrările fonografice realizate de Skriabin – în ciuda tehnologiei primitive disponibile la acea vreme – pe care le-am putut asculta la Muzeul Skriabin din Moscova, în timpul studenției mele.” (Ibid., p. 179) Aflăm opinii nuanțate despre digitație și despre mâinile pianistului, despre poziția acestuia în fața instrumentului ca opțiune absolut personală, despre legătura organică dintre auzul interior și găsirea automată a „soluției prin care să-și modeleze, configureze întregul corp pentru a produce acel sunet.” (Ibid., p. 200)

De un interes maxim sunt considerațiile maestrului asupra pedagogiei pianistice la nivel universitar. Sunt evocate examenele finale ale absolvenților de la conservatorul moscovit, care erau recitaluri publice și concerte simfonice, susținute într-o sală prestigioasă, de obicei vestita sală a Conservatorului „P.I. Ceaikovski”. Aici se cuvine să punctăm faptul că școala rusă a preluat această tradiție, prin întemeietorii săi, direct de la protocolul de absolvire al Conservatorului din Leipzig, dezvoltat acolo pe parcursul secolului al XIX-lea.

A doua secțiune a volumului este dedicată întâlnirilor cu mari artiști care l-au marcat pe autor. Din lunga listă fac parte Sviatoslav Richter, M. Rostropovici, D. Oistrach, Lazar Berman, D. Șostakovici, A. Hacıaturian, C. Silvestri, E. Mravinski, S. Celibidache, Karl Böhm, Charles Münch, Jacques Pernoo, Erich Bergel. Artistul își evocă maestrul, începând cu mama și prima sa profesoară, Palma Amiraș, apoi vorbind cu emoție despre Gheorghe Halmos, Alfred Brendel, Paul Badura-Skoda, Jörg Demus. O poartă fermecată ni se deschide atunci când citim amintiri din anii de studiu la Conservatorul din Moscova, sub îndrumarea marelui pedagog Heinrich Neuhaus. Ne impresionează portretul viu ale prietenului său bucureștean Dragoș Tănăsescu, sau al profesoarei Florica Musicescu, de care s-a apropiat

în timpul celor doi ani de îndrumare postuniversitară de care a beneficiat din partea acesteia.

Reținem, ca rod al unei intense activități didactice, desfășurate în cursul deceniilor la Cluj, București și Trossingen, un șir de elevi prestigioși precum Dana Borșan, Luiza Borac, Viniciu Moroianu, Remus Manoleanu, Andrei Deleanu, Cristian Beldi, Florin Farcaș, Adriana Bera, Sorin Dogariu, Ștefan Agoșton, Lena Vieru, Niklas Sivelow etc.

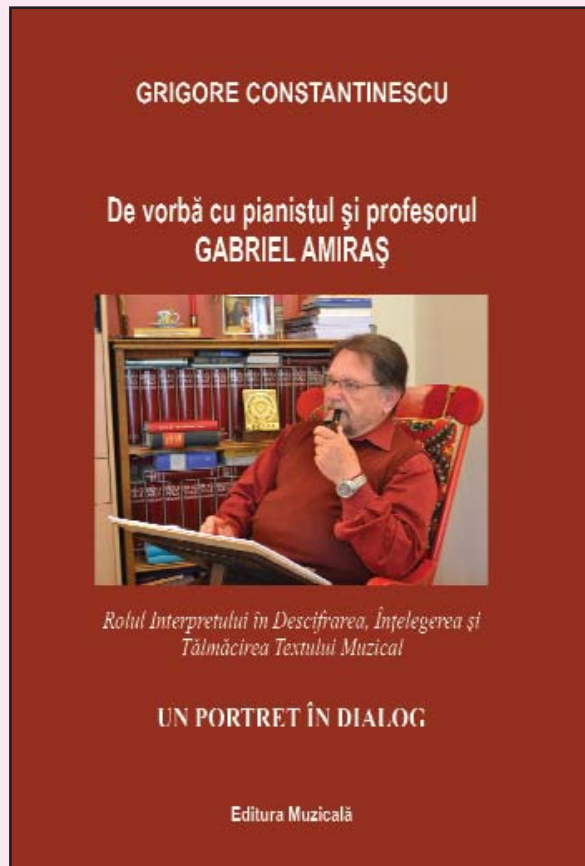
Artist și profesor emblematic pentru arta pianistică europeană a ultimelor decenii, Gabriel Amiraș marchează cu o realizare majoră, prin această carte, împlinirea a 80 de ani de viață. Cred că parcurgerea volumului de față va aduce nu doar specialiștilor, elevilor și studenților, ci și marelui public amator, un spor consistent de cunoaștere a performanței în arta de

a cânta la pian. Autorul se prezintă aici cu toate reușitele, neîmplinirile, întrebările și frământările sale, rămase fără răspuns. Un merit important în crearea acestui document memorialistic și profesional revine muzicologului Grigore Constantinescu, pentru inițiativa și perseverența demonstrată în îndelungatul proces de gestație a textului, precum și pentru întrebările iscusite pe care s-a priceput să le formuleze. La finalul lecturii vom avea o bună percepție asupra condiției artistului și a educatorului în epoca modernă, așa cum reiese din experiența personală pe care maestrul ne-o împărtășește: „Generația mea nu a avut în mare parte *libertatea de alegere* pe care o au tinerii artiști din ziua de azi. Dacă mi-ar fi în putere să refac ceva din viața mea, atunci în primul rând *m-aș opune categoric* – poate tocmai din cauza spiritului meu rebel,

contrariant – acelor *norme* ideologice și de comportament care au fost stabilite arbitrar, și erau impuse la modul general, devenind regulile de urmat (*comme il faut*), concentrându-mă în schimb exclusiv pe *exprimarea propriilor mele concepții și valori*.” (Ibid., pp. 308, 309)

În concluzie, avem în față o carte captivantă, care nu e doar despre muzică și pian, ci ne propune o perspectivă amplă asupra vieții unui om, pedagog și creator, care a muncit mult, a călătorit mult, a cunoscut cele mai diverse experiențe formative, într-o perioadă istorică plină de zbucium și instabilitate; iar efectele acestor experiențe l-au determinat mereu să se interogheze și să se reformuleze, în temeiul convingerilor și opțiunilor ferme pe care le-a dobândit cu trecerea timpului.

Lavinia COMAN

Târg Internațional de Carte

La mijlocul lunii august a avut loc în China cea de-a 23-a ediție a Târgului Internațional de Carte. Desfășurat într-un spațiu expozițional imens, situat în apropierea Aeroportului din capitala chineză, târgul a avut un număr foarte mare de vizitatori, veniți să afle noutăți din lumea editorială, reprezentată de mari

edituri și de un număr impresionant de țări participante. Printre acestea și România, cu un stand organizat de ICR în colaborare cu Ministerul Culturii. Standul României a fost unul de dimensiuni medii, mai mare decât al majorității țărilor vecine nouă, dar, desigur, fără să se apropie de dimensiunile celor mai importanți expozanți (SUA, Marea Britanie, Germania, Rusia, țări asiatice).

Mi-a atras atenția varietatea de titluri și de genuri publicistice, fiind prezente pe rafturi cărți foarte interesante, din domenii precum turism, natură, istorie, artă, beletristică, dar și volume semnate de scriitorii români în vogă, precum Mircea Cărtărescu, Andrei Pleșu etc. Poate ar fi meritat pus un accent mai mare pe cărți de știință (SF-ul a fost însă prezent), dar, desigur, faptul că cea mai mare parte a volumelor erau în limba română a făcut ca selecția să fie orientată prioritar pe anumite direcții. Totuși intersecția lingvistică româno-chineză a fost valorificată în mod grăitor, prin lansarea unor volume precum Gramatica limbii române contemporane de prof. univ. Dong XiXiao, prodecan al Institutului de Limbi și Culturi Europene din cadrul Universității de Studii Străine din Beijing, și versiunea în limba chineză a lucrării Istoria culturii române moderne semnat de Grigore Gheorghiu, traducere de prof. univ. Dong XiXiao, ambele apărute la Editura Studii și Cercetări Lingvistice din Beijing.

Câteva albume superbe au fost printre cele mai admirate cărți, legate de turism, de Delta Dunării, mânăstiri, Maramureș, imaginea României... Și Editura Casa Radio și-a manifestat prezența în mod creator, completând cu CD-uri oferta de carte. Binevenite au fost secvențele folclorice live realizate de Grigore Leșe, care au oferit culoare și personalitate activităților de la stand.

Probabil cea mai mare surpriză a fost reprezentată de creațiile unicate ale lui Cristian Todie, care realizează uluitoare transformări în 3D ale cărților, rezultând obiecte cilindrice spectaculoase, în urma îndoirii paginilor pe anumite axe.

Pe parcursul târgului, delegația României a avut întâlniri cu reprezentanți ai celor mai importante grupuri editoriale din China. De asemenea, a fost marcată Ziua Limbii Române. Organizatorii români au invitat mai mulți autori să facă prezentări și să lanseze propriile cărți, aceste acțiuni beneficiind desigur și de traducere în limba chineză, astfel încât standul României a fost mereu animat de prezența publicului local.

De asemenea, a fost lansat și cel mai recent volum dedicat de Viorel Cosma lui George Enescu, o carte-album, cu fotografii minunate, prima parte dintr-un proiect editorial susținut de ICR și de Muzeul Național "George Enescu". Pentru prezentarea acestuia au fost prezente muzicologii Cristina Andrei (director general al Muzeului) și Mihai Cosma (Universitatea Națională de Muzică), care au vorbit în două ocazii despre această utilă carte ce reflectă în imagini copilăria și tinerețea marelui muzician român. Alocuțiunile lor au fost în mod inspirat completate de prezența tânărului violonist Andrei Mihail, care a interpretat piese pentru vioară solo inedite, recuperate de Sherban Lupu din arhiva Muzeului Enescu și tipărite cu ajutorul ICR, dar și binecunoscuta piesă "Lăutarul" (din debutul Suitei "Impresii din copilărie"). Volumul despre Enescu a fost prezentat în forma sa bilingvă română-engleză, apărută în 2015, dar și în noua formulă română-franceză, abia ieșită de sub tipar.

A fost un prilej excelent de promovare a figurii lui Enescu și a României în general, într-un context cu adevărat reprezentativ, dacă ținem cont de faptul că târgul a reunit cele mai importante forțe editoriale ale lumii, 2400 de expozanți din 86 de țări.

Participarea României la târg, ca și prezența acolo a invitaților, se datorează ICR și Ministerului Culturii.

C. MIHAI

Felicitări, Solartis Quartet!

Între 14-28 august a avut loc la Viena ediția anului în curs a evenimentului de notorietate internațională cunoscut sub numele de „ISA SUMMER ACADEMY”, de fapt, un complex de cursuri pentru tineri muzicieni, cursuri de creativitate, intonație, management, medicina corpului, combinate cu competiții, recitaluri și, respectiv, concerte. Selecția pentru participare a fost, ca de obicei, una destul de dură și minuțioasă, explicabil de altfel, dacă ar fi să se țină cont și numai de garnitura de profesori ce i-au ținut pe participanți cu suflul la gură și în priză zilnic, de la 9 dimineața până la 9 seara – îi menționez aici pe Jan Talich, Petr Prause, Johannes Meissl, Anita Mittener, Eugenia Epstein, Joseph Kluson, Vida Wujic, Hyun Kii Joo – ca și de ceilalți artiști – cei mai buni din țările lor de proveniență: Franța, Anglia, Japonia, Turcia, Olanda, Italia etc. De aceea, nu poate decât să mă bucure și să mă emoționeze pe măsură prezența României acolo prin cvartetul Solartis, unul din cele 10 selecționate din toată lumea și poate una din cele mai așteptate formații de gen, în egală măsură

după recitalul din cadrul Festivalului „George Enescu”

în sala mare a Universității Naționale de Muzică din București, le-am prevăzut o viață muzicală lungă și de succes, știind, simțind, dar și intuind în membrii lui, pe lângă talent cu carul, determinare și vocație, mai ales plăcerea de a cânta și de a împărtăși publicului povestea sonoră a fiecărei lucrări. Și e normal să mă bucur atât de mult că nu m-am înșelat. De altfel, cartea lor de vizită, din care spicuează doar câteva dintre realizări, vorbește de la sine: au susținut recitaluri în București - la Ateneul Român, la Universitatea Națională de Muzică, la Festivalul Internațional „George Enescu” două ediții la rând (2013 și 2015) -, au cântat în orașele de tradiție din țară și străinătate: 2015 - Roma, Italia, 2014 - Plovdiv, Bulgaria, unde au luat și premiul II, urmat repede de premiul special „Antonin Dvorak” și acum, la Viena; au susținut două proiecte interesante, cu stagiuni de recitaluri camerale în București, și toate acestea cu sălile pline etc. Revenind însă la Viena de acum, îi felicit pentru prezența și performanța, muzical vorbind, atât de vioaie, pozitivă, spectaculoasă și exotică, chiar din concertul lui Hyunk Ki Joo (din faimosul duo Igudesmann & Joo), unde au fost invitați să cânte un cvartet pe o piesă celebră a formației Beatles, în aranjamentul jazzistic semnat Sabin Penea și unde gazda le-a ținut isonul cântând versurile, ca și pentru interpretarea *Cvartetului op. 33 nr. 5* de Haydn, cu care au făcut o mulțime de „valuri dantelate” și „victime”. Așa da! Modești, muncitori, pasionați, dăruți, visători și performanți în același timp, cu un interes crescând pentru apropierea muzicii de public și, implicit, a publicului de muzica. Iar toți cei patru valoroși instrumentiști din acest cvartet reprezintă cu cinste școala românească a cărei faimă o duc cu ei peste tot. Felicitări, SOLARTIS!!!

Doina MOGA

împreună cu Hyun Kii Joo

de colegi, ca și de profesori. Și asta, datorită crescândelor aprecieri de care cei patru componenți ai lui: Sabin Penea (vioara I), Ana Maria Marian (vioara a II a), Laura

Convorbire cu dirijorul Leo Hussain (I)

Pe Leo Hussain l-am întâlnit la Londra, cu o zi înaintea primului spectacol cu Œdipe din seria celor șase care se va termina pe 8 iunie. Era prima dată când ne întâlneam, celălalt pe care mi l-a acordat fusese telefonic, anul trecut, când dirija la Glyndebourne. Discuția a avut loc în cabina lui de la Royal Opera House și așa am ajuns pentru prima dată și în spatele scenei acestui extraordinar teartu de operă și de balet. A fost primul contact cu acest spectacol, pentru că undeva în spațiul tehnic de lângă scena propriu zisă am văzut de aproape o parte din decorul cu alură de iconostas al acestei producții. Mai erau aproape 24 de ore...

Alexandru Pătrașcu: Așadar, cred că acesta este al treilea Œdipe pe care îl dirijați...

Leo Hussain: Da, așa este! Cred că sunt singurul dirijor din lume capabil să îl dirijeze de trei ori. (râsete)

A.P.: La Bruxelles, apoi la București, iar acum la The Royal Opera House of Covent Garden. Cum sunt, prin comparație, cele trei orchestre? Cum este această experiență?

L.H.: Cred că o să întorc întrebarea și o să mă gândesc cum sunt eu, prin comparație, în aceste trei contexte. Pentru că unul dintre lucrurile care mi s-au lămurit în timpul repetițiilor de aici este că Œdipe e o compoziție specială: oricât de mult ai lucra la ea, oricât de convins ai fi că ai învățat-o, în realitate este o lucrare cu care trebuie să trăiești pentru a o înțelege cu adevărat. Și nu vreau să spun că nu sunt mândru de ceea ce am făcut la Bruxelles, dar, întorcându-mă acum la ea, cinci ani mai târziu, am sentimentul că aici lucrez într-un mod total diferit. Prin urmare, ca să fiu onest, mai degrabă m-aș compara pe mine însumi decât să compar orchestrele.

A.P.: E o problemă și cu partitura pentru Œdipe, care nu este editată și tipărită cum trebuie. Din câte știu, este vorba despre partitura dirijorului, nu și despre partiturile pentru instrumente.

L.H.: E vorba și despre instrumente.

A.P.: Și despre instrumente?

L.H.: Partitura pentru voce, cea pentru pian, este tipărită, dar nu și restul.

A.P.: Cum?? Iar orchestra de aici, de la Covent Garden, cântă după un manuscris?

L.H.: Da, iar eu dirijez tot după un manuscris. Din câte știu eu, singura partitură pentru orchestră care există este o fotocopie după o fotocopie a partiturii utilizate de producătorul CD-ului din anii '90. Deci, nu doar că e fotocopiata de sute de ori, dar mai are și tot felul de adnotări gri, mari, de genul „nu utiliza dubla 78 pentru această măsură”... Adică e aproape ilizibilă. Este

o temă pe care o ridic mereu în discuțiile mele cu bibliotecarii și cu editorii. Teama mea este că, dacă nu va exista o ediție corectă, această lucrare nu își va găsi niciodată locul în repertoriu pentru că, trebuie să știți asta, dacă partiturile ar fi fost tipărite corespunzător, am fi putut renunța la două repetiții complete cu orchestra. Iar două repetiții cu orchestra înseamnă mulți bani.

Și dacă ne gândim la drepturile pe care le plătim editorilor ca să cântăm opera, suma este uriașă și cred că, la un moment dat, chiar trebuie evaluat dacă este acceptabil, dacă este realist să lucrăm după astfel de partituri. Este nevoie acută de o ediție corectă. Și chiar m-am gândit dacă nu ar trebui să mă apuc eu de lucru la această ediție, dacă am timp. Și poate că o să am timp, pentru că eu cred că e o activitate care o să-mi facă plăcere. Pentru că este o compoziție care prezintă multe provocări la nivelul partiturii și trebuie să iei multe decizii cu privire la lucruri care sunt în mod clar greșeli, lucruri care ar putea fi greșeli și lucruri care în mod evident nu sunt greșeli, dar sună de parcă ar fi. (râsete)

Uluitoarele armonii ale lui Enescu, cu note ușor greșite... E plină opera de ele. Deci cred că ar fi o provocare bună pentru mine. Dar încă nu am avut timp.

A.P.: Dar, știți, în România, George Enescu este subiect de mândrie națională, avem un muzeu Enescu, avem o mulțime de muzicologi care studiază Enescu, deci ar exista posibilitatea de a crea o echipă internațională care să lucreze la editarea acestei partituri.

L.H.: Așa ar trebui să se întâmple lucrurile. Cred că problema este că, în acest moment, trebuie să trecem prin editorii francezi.

A.P.: Salabert.

L.H.: Salabert sau Durand?

A.P.: Salabert. Dar e o rușine, este absolut jenant. Cheltuim atâția bani cu Festivalul George Enescu, al cărui obiectiv este să facă muzica lui Enescu cunoscută în lume, prin invitarea orchestrelor aici, să îi cânte muzica, apoi să iubească această muzică și să o programeze în propriile lor stagiuni. Nu știu cât de mult se întâmplă asta. Sigur, Jurovski a dirijat Simfonia nr. 3, Peter Ruzicka a înregistrat Simfoniile 4 și 5. Apoi, eforturile făcute de dumneavoastră. Producția de la La Monnaie a fost, probabil, independentă de eforturile făcute de români pentru promovarea muzicii lui Enescu în lume. Eu cred că, pe undeva, Enescu ajunge să fie mai cunoscut în secolul XXI decât în secolul XX, când opera lui nu era cântată în Europa de vest, cu excepția spectacolului de la Paris, unde a și murit compozitorul, și a celui de la Bruxelles. Plus câteva eforturi românești, de promovare a muzicii lui prin concerte. În 2002 a fost un Œdipe în concert aici, la Edinburgh Festival, dirijat de Cristian Mandeal.

L.H.: Corect, pentru că mi-a spus cineva că a fost acolo și a văzut partitura tipărită. Nu știam cine a dirijat, dar se pare că a fost Mandeal. Atunci, probabil că el are o partitură editată și tipărită pentru Œdipe, pentru că

Foto: Marco Borggreve

cineva mi-a spus că a văzut o astfel de partitură. Probabil că el o are. Trebuie să aflui!

A.P.: *Partitura tipărită este în mod clar un mister. Dar un mister care trebuie rezolvat. Un adevărat roman polițist.*

L.H.: Exact! Și poate că Mandeal este cheia pentru rezolvarea misterului.

A.P.: *Și cum a reacționat orchestra la acest aspect ciudat, al repetițiilor cu un manuscris?*

L.H.: Să știți că sunt foarte flexibili, pentru că sunt obișnuiți să citească manuscrise, cântând multă muzică contemporană și muzică de balet. Nu poți niciodată să fii 100% sigur, dar eu am simțit că, după ce au descifrat-o, ca să zic așa, le-a făcut o reală plăcere să o cânte. Și cred că e o partitură cu surprize, pentru că aici muzica lui Enescu nu este foarte cunoscută, așa că există tendința de a gândi „a, o operă de secol XX, cu o temă epică, nu se cântă niciodată, trebuie să fie intimidantă și dificilă din punct de vedere muzical”. Și cred că atunci când și-au dat seama că, în realitate, această operă cuprinde totul, de la post-dramatismul lui Strauss până la Berg, s-au simțit ca un copil care primește o jucărie nouă de Crăciun și s-au distrat. Repetițiile au fost foarte, foarte plăcute.

A.P.: *Asta e extraordinar. Iar anul trecut ei au avut experiența cu Król Roger, de Szymanowski.*

L.H.: Exact!

A.P.: *Ceea ce le-a deschis gustul pentru muzica contemporană din estul Europei. Iar acum, cântă Œdipe. Păcat că nu se transmite în stagiunea HD.*

L.H.: Da, păcat. Și păcat că nu o filmează pentru DVD, pentru că nu există nici o înregistrare cu această operă, iar DVD-urile sunt azi o modalitate bună de promovare.

A.P.: *Va fi o transmisiune radio, pe 4 iunie, dar nu știu dacă va fi preluată de vreun post de radio din România. (Între timp Radio România Muzical a anunțat preluarea transmisiunii radio de pe 4 iunie, n.n.)*

L.H.: Cred că va fi preluată, pentru că am făcut săptămâna trecută un interviu cu cineva din România, care mi-a spus că îl vor transmite în pauza transmisiunii.

A.P.: *O veste foarte bună! De fapt, încă nu fusese confirmată această transmisiune. Este ceva de neratat, practic este singura operă românească despre care se știe în lume...*

L.H.: Poate că încă nu este confirmată transmisiunea. (râsete) Dar, oricum, au un interviu.

A.P.: *La un moment dat erau niște zvonuri că se va scoate un DVD cu producția de la Bruxelles.*

L.H.: Nu știu, nu am auzit nimic despre asta, dar e posibil. Egoist vorbind, ar fi mai bine să se facă un DVD cu producția de aici, pentru că eu cred că acum e mult mai bine dirijată. În Bruxelles a fost acum cinci ani! (râsete)

A.P.: *Cum e distribuția? Absolut fantastică!*

L.H.: Este extraordinară, pur și simplu incredibilă! Este unul dintre motivele pentru care am fost atât de mulțumit că pot dirija această operă aici. Pentru că este genul de Operă care poate aduna o distribuție conform nevoilor. Nu sunt multe Opere în lume care să îl poată distribui pe Sir John Tomlinson într-un rol de zece minute. Este o afirmație valabilă pentru toate rolurile. Iar Johan Reuter este uimitor, este un animal, e atât de puternic. Observ în fiecare zi cât e de inteligent, cât de bine pregătit este din punct de vedere muzical, cât de deștept și cât de puternic este în tot ceea ce face. Este impresionant și să îl vezi cum joacă rolul.

A.P.: *A propoz de inteligență, am citit de curând un interviu cu el, dat unui blog, în care compara Œdipe cu Simon Boccanegra, aceeași călătorie a personajului, schimbarea vârstelor... A spus o mulțime de lucruri inteligente în acel interviu, de-abia aștept să îl văd mâine. Și îi aveți și pe Sarah Connolly, Stefan Kocan, Sir Tomlinson, este o distribuție de vis.*

L.H.: Este, într-adevăr, o distribuție de vis. Și a fost interesant să văd cum a reacționat fiecare dintre ei la muzică. Pentru că, evident, aceste personaje mai mici, care apar în maxim două scene, nu știu toată opera. Au făcut pregătiri și au o idee, dar își cunosc foarte bine propriile scene și, într-un fel, descoperă întreaga lucrare pe măsură ce se derulează. Este un proces interesant.

A.P.: *Una dintre cele mai intense scene este cea a Sfinxului, o aștept cu nerăbdare. De asemenea, Antigona are o partitură importantă la final. La fel și Thésée... Deci, aveți emoții pentru mâine?*

L.H.: Da, am emoții. Simt că am o responsabilitate mare cu privire la această lucrare, pentru că am sentimente foarte puternice față de ea, este o operă pe care o iubesc și pe care vreau să o prezint în cel mai bun mod posibil, să le-o fac cunoscută oamenilor. Și, de asemenea, simt o presiune. Nu a mai fost montată niciodată în Marea Britanie, aceasta este, probabil, cea mai importantă Operă din lume, este debutul meu aici, la Royal Opera, mâine este o zi foarte importantă pentru mine.

A.P.: *Și eu sper ca această operă să aibă mare succes aici. Am văzut că biletele s-au vândut destul de bine. Pentru premieră, ieri se vânduseră deja 94% dintre bilete. Și cred că până mâine va fi sold-out. (Între timp, toate cele șase spectacolele din seria Œdipe sunt sold-out, n.n.)*

L.H.: Asta e foarte bine. (Va urma)

Interviu de **Alexandru PĂTRAȘCU**

la <https://despreopera.wordpress.com/2016/06/02/leo-hussain-visul-meu-este-un-concert-cu-prima-jumatate-oedipus-rex-de-stravinski-si-in-a-doua-jumatate-actul-iv-din-oe-dipe-de-enscu/>

Johan Reuter – Œdipe

Foto: © ROH Photographer: CLIVE BARDA

Mulțumesc, Adrian Enescu!

Îmi este foarte greu să scriu sau să vorbesc despre Adrian Enescu la timpul trecut. Spun asta din cel puțin două motive: primul este acela că Adrian Enescu mi-a fost în egală măsură coleg și prieten, o prietenie și o apreciere aproape inexplicabile pentru mine. Nu cred că i-am oferit vreodată suficiente motive pentru aprecierea pe care mi-a purtat-o.

Iar al doilea motiv este acela că eu l-am considerat pe Adrian Enescu un compozitor al viitorului. Muzica lui îmi părea mereu una care urmă să se nască, de parca nu era timpul ei încă. Asta pentru că Adrian Enescu a fost tot timpul cu un pas înaintea generației sale; un muzician de avangardă, extrem de meticulos, de exigent în primul rând cu el, un pionier al muzicii electronice și în același timp un maestru al muzicii de film, balet, teatru, un cunoscător desăvârșit al scriiturii simfonice. Personalitatea sa complexă m-a făcut întotdeauna să privesc la creația lui ca la un vârf de munte imposibil de atins.

Viața mi-a oferit prilejul de a mă întâlni atât cu omul, cât și cu muzicianul Adrian Enescu, de aceea voi spune câteva cuvinte despre colaborarea pe care Adrian Enescu a avut-o cu Big Band-ul Radio, din care fac parte. Am lucrat împreună la un album intitulat „Jazz pe românește”, album la care Adrian a contribuit cu două piese - „4mation”, respectiv „Trans4mation”. Am fost fascinat de stilul novator al acestor piese. O construcție și o matematică aproape perfecte, o îmbinare ce căpăta contur pe măsură ce instrumentele se adăugau. Se vedea o preocupare pentru fiecare detaliu, ca nuanță, dinamică sau culoare timbrală, o construcție muzicală alcătuită din motive care fie se suprapuneau, fie treceau de la un instrument la altul sau de la o grupă de instrumente la alta. Până și părțile de solistică erau atent gândite și construite, singurul lucru pe care i l-am reproșat lui Adrian fiind acela că nu lasă suficient spațiu pentru desfășurarea solo-ului. Mi-am dat seama însă că Adrian era un perfecționist, el nu lasă nimic la voia întâmplării în discursul muzical.

Un alt lucru care m-a fascinat la Adrian Enescu a fost altruismul său. Chiar dacă participarea sa la albumul de jazz mai sus menționat a fost una minimală (2 piese), el nu s-a limitat la a face master-ul propriilor piese, ci a masterizat tot albumul, cu aceeași migală și atenție la fiecare piesă, o muncă de aproape două luni, muncă pentru care nu a pretins nimic, înafară de satisfacția realizării unui produs care să sune cât mai bine. Iar rezultatul a fost unul pe măsură, Adrian fiind un maestru de sunet desăvârșit. Iată un adevărat profesionist!

Colaborarea între Adrian Enescu și Big Band-ul Radio a continuat apoi cu alte câteva piese, purtând aceeași amprentă de profesionalism, scoțând la iveală o personalitate puternică, o unitate ideatică într-un univers timbral minuțios alcătuit până la fiecare detaliu.

Adrian Enescu era un om modest. Nu-i plăcea să fie în centrul atenției sau să fie „lăudat” de colegi.

Dimpotrivă, eu l-am auzit în multe rânduri pe Adrian folosind superlative la adresa unor alți muzicieni colegi de breaslă, lucru care denotă superioritate. Pe Adrian Enescu nu îl vedeai la vreun eveniment monden coborând de la volanul unei mașini „ultimul tip” pentru singurul motiv că... el mergea pe jos sau cu metroul. Atunci când lucra la un proiect, Adrian se dedica întru totul proiectului respectiv, se închidea în camera de lucru, în universul său și nu răspundea nici la telefon. El nu făcea compromisuri, când era vorba de muzică oferea totul.

Adrian Enescu era un om fidel principiilor sale: corectitudine, onestitate și consecvență. Nu suporta discuțiile tărăgănite sau lipsa de transparență. În fața unor asemenea lucruri, Adrian se retrăgea, nefiind niciodată mulțumit cu jumătăți de măsură.

Am încercat în câteva cuvinte să-l descriu pe Adrian Enescu, maestrul care mi-a intersectat cariera

profesională, oferindu-mi prilejul de a interpreta câteva dintre partiturile sale, dar și pe Adrian Enescu, omul căruia îi port o adâncă recunoștință și a cărui memorie o prețuiesc.

Sper, stimați cititori, că înțelegeți acum de ce îmi este greu să vorbesc despre Adrian Enescu la timpul trecut. Pentru că așa cum Mozart ESTE un reprezentant de frunte al clasicismului, așa cum Chopin ESTE unul dintre marii romantici, Adrian Enescu ESTE parte integrantă a culturii românești.

Iar în fata acestor lucruri, eu nu pot să spun decât atât:

Mulțumesc, Adrian Enescu!

George NATSIS

Ireversibil

Iată că „Ireversibil”, titlul lucrării pe care Adrian Enescu mi-a dedicat-o cu destul timp în urmă, devine acum o stare de fapt. Șirul despărțirilor capătă consistența unei piramide clădite din sufletele celor care m-au format și mi-au îmbogățit viața. Îmi spun, cu obstinație, că așa trebuie să fie, însă nu pot să nu exclam, cu sufletul scăldat în regrete, asemenea Poetului odinioară: „De-ar mai fi o dată ca asta / Fiule, fiio!”

Îmi las așadar memoria afectivă să evoce, după propria voie, secvențe desprinse de cele mai multe ori din ambianța studioului său, unde experimentam adeseori incredibile stări de plutire în sfere înalte. Căci pasiunea lui Adrian pentru muzică îl transfigura, făcându-l parcă să devină, în ciuda staturii sale impunătoare, de rugbist, de-a dreptul imponderabil. Își dorea să împărtășească din prea-plinul său confrăților, să polemizeze, să argumenteze, să asculte, să trăiască deplin prin muzică. Era impresionant să auzi un creator vorbind despre colegii de breaslă în termeni așa de elogiși. Pur și simplu îi iubea, îi admira fără rezerve. A fost o adevărată vedetă autohtonă în lumea muzicii de film, pop și jazz, dar a realizat și memorabile coloane sonore ale unor piese de teatru, "nu multe", după cum spunea chiar el, dar pline de forță. Având vocația prieteniei, s-a limitat să lucreze în teatru doar cu Alexandru Darie. Am fost martorul acelor producții care au făcut vâlvă în lumea teatrală la vremea lor, faima acestora ajungând până în îndepărtata Japonie, la Teatrul "Globus". Pot spune, fără exagerare, că am avut și eu parte de prietenia lui. Cu mulți ani în urmă, la o petrecere cu actori, ne-am retras într-un colț și am vorbit despre muzică până când lumina zorilor ne-a dezvăluit un anturaj devenit dificil de înțeles, pe care l-am privit ca

aparatul de făcut pâine, spre exemplu, pe care îl iubea cu aceeași convingere.

Văltoarea amintirilor mă copleșește și constat că scriu vrute și nevrute, în încercarea de a-i schița un portret cât mai firesc. Au trecut doar câteva zile de la plecarea "ireversibilă" a lui Adrian Enescu și deja mi-e foarte dor de el. Mă consolează doar gândul că în împărăția din înalțuri locul său va fi unul privilegiat, așa cum se cuvine sufletelor curate, plămădite din muzică și din iubire.

Ionuț-Bogdan ȘTEFĂNESCU

Adrian Enescu

Născut la București la 31 martie 1948, Adrian Enescu este cunoscut în special pentru activitatea sa în domeniul muzicii de film (peste 60 de titluri), în ultimii ani concentrându-se pe muzică electro-acustică, simfonică și de jazz pentru big-band, fiind participant de mai multe ori la festivalul de jazz de la Sibiu. A fost, de altfel, între primii artiști de muzică electronică din România, începând cu anii '70. Între 1956-1966 a fost elev la Școala muzică nr. 2 din Capitală, după care a studiat la Conservatorul din București (compoziție cu Aurel Stroe și Ștefan Niculescu, armonie cu Alexandru

Pașcanu, contrapunct cu Tudor Ciortea, forme muzicale cu Myriam Marbe, orchestrație cu Nicolae Beloiu, istoria muzicii cu Viorel Cosma). Membru al UCMR din 1973, a fost audient al Facultății de muzică electronică a Universității Stanford din California, SUA, lucrând ca orchestrator în diverse studiouri de muzică electronică și clasică din Italia, SUA, Canada. A fost colaborator (pianist, compozitor) al Companiei de balet „Liliana Cosi” din Italia (1980-1984). Dar colaborările sale internaționale sunt mult mai vaste, compunând muzică pentru film, balet (Italia, Olanda, Australia, Japonia, China), teatru (România, Belgia, Japonia, Canada, Australia), pop și jazz. A cucerit premii internaționale la festivalul de la New Delhi, India, în 1984, pentru filmul „Concurs”, la cel de la Sanremo, Italia, pentru muzica filmului „Adela” și tot în 1985 la Lisabona, pentru „Dreptate în lanțuri”. Dacă tot am amintit de muzica de film, enumerarea câtorva titluri ne dă o imagine parțială a unei opere impresionante: „Șapte zile”, „Întoarcerea lui Magellan”, „Tănase Scatiu”, „Urgia”, „Septembrie”, „Profetul, aurul și ardelenii”, „Bietul Ioanide”, „Artista, dolarii și ardelenii”, „Pruncul, petrolul și ardelenii”, „Să mori rănit din dragoste de viață”, „Faleză de nisip”, „Pas în doi”, „Noi, cei din linia întâi”, „Ciuleandra”, „Ringul”, „Hotel de lux”, „Domnișoara Christina”, „Somnul insulei”, „Pepi și Fifi”, între cele mai recente fiind „Femeia visurilor”, „Second-Hand”, „Struma” (documentar), „Love and Other Unspeakable Acts”, „Die letzte Station”.

pe o hologramă; noi bătuserăm palma în acea noapte pentru viitorul nostru artistic: îl stărnisem să scrie muzică contemporană pentru flaut, pe care să i-o interpretez eu, în primă audiție. Ceea ce s-a și întâmplat, chiar în Festivalul „George Enescu”. Piesa „Ireversibil” a pecetluit parcă relația noastră. De atunci am devenit de nedespărțit: vorbeam aproape zilnic la telefon, mă ajuta în procesarea sunetului imprimărilor pe care le realizam, asista cu mare bucurie la recitalurile mele, îi recomandam interpreți pentru studio, îmi trimitea producții proprii, să le ascult, așteptându-mi părerea ca un copil. Aveam grijă să fiu întotdeauna prompt cu răspunsul, spre a-l feri de stările de neliniște ori de tristețe ce-i puneau mult prea ușor stăpânire pe suflet. Așa am înțeles cât de sensibil, de onest și de bun prieten putea fi. Ieșeam împreună cu soțiile noastre, Adina și Anca, la restaurante sau ne vizitam. Acasă la el, se mândrea arătându-ne ultimele achiziții pentru studioul său, unic în România, adaptat continuu la cerințele momentului, dar se putea arăta la fel de încântat și de

Cum spuneam, îndeosebi după 2005 s-a concentrat pe elaborarea unor lucrări din domeniul muzicii simfonice și al jazz-ului, cele mai cunoscute fiind: „Domino” (concert pentru percuție și orchestră),

„Tabu” (concert pentru vibrafon și orchestră), „Călătoria lui Orfeu” (operă, variațiuni pe teme de C. W. Gluck), „Labirint” (muzică pentru opt clarinete), „Graffiti” (muzică pentru cor și pian), la care se adaugă lucrări de muzică electroacustică pentru flaut și orchestră electronică, vibrafon/ marimbafon și orchestră electronică, muzică pentru viola solo, viola și orchestra electronică, 6 lucrări pentru orchestra de jazz-big-band.

Remarcabila discografie a lui Adrian Enescu include albumele „Basorelief”, pop simfonic (1976), „Funky Synthesizer”, vol. 1, electroacustic (1980) și vol. 2, muzică electronică (1982), „Grupul Stereo”, muzică pop (1983, 1984), „Cred în tine”, muzică pop (1988), „Bună seara, iubito!”, muzică pop (1988), „Doi navigatori”, muzică pop (1989), „Un buchet de trandafiri”, muzică pop (1989), „Arcadia Jingle Bank”, Germania (1999-2000), „Millenium Angel” (2000), „Diva”, pop music (2001), „November Dreams” (Axel Springer Company, Germania), muzică electronică (2001), „Invisible Movies” (Earth Tone Sonic Images Records, SUA), ambiental music (2001), „Invisible Movies” (Buddha Bar), ambiental music (2001-2002), orchestrator „Christmas Parade” Disneyland Paris, Franța (2003).

Chiar dacă a compus muzică ușoară-pop doar în intervalul 1972-1989, Adrian Enescu este foarte cunoscut marelui public în primul rând datorită marilor șlagăre

compuse pentru Loredana Groza (17 titluri), grupul Stereo (8), Silvia Dumitrescu (6), Gabriel Cotabiță (2), Angela Similea. Trecând în revistă aceste hit-uri, regretăm și mai mult că valorosul creator a părăsit aria genului, pentru că ar mai fi putut să ne dăruiască multe piese de succes, cum au fost „Bună seara, iubito!”, „Dansul timpului”, „Salut lumina vieții”, „Adio”, „Plopii impari”, „Și dacă”, „Coloana infinită”, „Dar să lupti”, „Îți citesc în ochi”, „O inimă de 16 ani”, „Să-ți spun adio”, „Tu și eu”, „Măcar o clipă”, „Un buchet de trandafiri”, „Scrisoare simplă”, „Diva inamorată”, „Ninsorile de flori”, „Zăpada palmei tale”, „De mă vrei, voi reveni”... Pe tărâmul muzicii ușoare, pop, rock, jazz mai amintim „Pe șase”, „Jazz-melos 1 și 2”, „Basorelief”, „Inscripție”, „Funky Synthesizer, vol. 1 și 2”, dar nu putem uita că a mai scris muzică de teatru, vocal-simfonică („Cantata” pe vechi teme bizantine pentru cor mixt, orchestră de coarde și cvintet de jazz), pentru film TV.

Încheiem portretul de față cu o convingătoare profesiune de credință: „La început am crezut că voi putea să fiu prieten cu toată lumea. Mai târziu am văzut că nu e chiar așa. Acum sunt sigur. Nu putem să fim toți prieteni. Timpul nu e o linie dreaptă. Nu are nici o formă. Noi nu prea putem să ne imaginăm ceva fără formă. Muzica are și formă, și timp. Se descoperă, se decodifică, se deschide ca o floare. Muzica pe care am scris-o și pe care o scriu mă „povestește” foarte bine. Întotdeauna mi-

au plăcut poveștile care nu se termină. Nu îmi place să citesc morala fabulei. Vreau să fiu eu acela care o află. Deslușirea ei înseamnă și șoc. Mă pot redresa. Ce se va întâmpla cu muzica mea peste 100 de ani? Mulți oameni compun muzică. Mulți au nevoie de acest tip de exprimare. Experiența în a șlefui sunete nu se poate povesti. E mai important ce se întâmplă în „laboratorul” creației. Tu cu tine între patru pereți, având grijă să nu se stingă focul în cuptor! Ce se întâmplă după, afară, în spațiul cel liber, de cele mai multe ori impactul cu publicul nu mai contează. Lucrurile nu sunt ceea ce par a fi. Aparențele înșală. Realitatea e mereu una singură. Săraca mama mea a ajuns pe masa de operație. Anestezistul vrea să fie drăguț, să destindă atmosfera. O întreabă candid pe mama: „Doamnă, purtați numele unui mare compozitor?”; replica mamei a venit instantaneu: „Da, e fiul meu!”.

Fiul de care doamna Enescu era pe drept cuvânt atât de mândră a încetat din viață vineri 19 august, după 41 de ani de carieră muzicală excepțională, în care a

semnat muzica la 65 de filme de lung-metraj, a fost un pionier al muzicii electronice la noi și a colecționat distincții: peste 20 de premii oferite de Uniunea Cineaștilor din România, 15 din partea UCMR, medalia Meritul Cultural Clasa I conferită de Președinție, Premiul pentru întreaga activitate la festivalul internațional de film TIFF 2013 de la Cluj-Napoca, premiul

„George Enescu” din partea Academiei Române în 2014. Compozitorul Jolt Kerestely (în studioul condus de el și de fiul său Andrei, „Midi Sound”, Adrian Enescu înregistrase cu numai 2 luni înainte de moarte...) declară că a fost muzicianul cel mai complet și mai complex pe care l-a cunoscut. În Aula Palatului Cantacuzino, neîncăpătoare (într-un asemenea moment îți dai seama cât de apreciat și iubit a fost...) trupul neînsuflețit a fost depus marți 23 august, UCMR organizând o emoționantă ceremonie de rămas bun, coordonată de președintele Uniunii, Adrian Iorgulescu. Au vorbit colaboratori, prieteni, colegi, interpreți, rude, cu toții subliniind pierderea uriașă suferită de muzica românească. Mass-media au reflectat de asemenea dureroasa dispariție: TVR a redifuzat un amplu interviu, câteva publicații au găzduit articole (din păcate, se știe, totul va fi în câteva zile învăluit în uitare...), cel mai documentat fiind cel semnat de Magdalena Popa Buluc în „Cașavencii”, în care regăsim o altă tulburătoare profesiune de credință a muzicianului: „Arta compoziției este pentru mine o mare pasiune. Condiția de creator a fost modul meu de a supraviețui. A fi compozitor înseamnă rezistență fizică și psihică. Arta compoziției nu te vindecă și nu-ți oferă sensul pe care îl cauți, dar îți dă dreptul să treci la următoarea întrebare”. În articolul intitulat „Un geniu al muzicii ne-a părăsit”, autoarea vorbește despre tezaurul lăsat posterității de Adrian Enescu, care „a iubit muzica nebunește, a trăit

prin ea, a respirat-o". Sunt trecute în revistă evenimentele teatrale în care a fost implicat cu originalitatea muzicii sale: „The Bach File”, la Teatrul Bulandra, ultimul dintre ele, în continuarea celor

anterioare, „Elisaveta Bam” (în regia lui Alexandru Tocilescu), „Orfeu și Euridice” (regia Alexandru Darie), acesta din urmă mărturisind: „O muzică de o modernitate sfâșietoare, o muzică *fusion* inspirată de compozițiile lui Bach, dar și trateme, subteme

surprinzătoare, scoase la lumină din măruntaiele complicatelor partituri ale geniului. O lume când tristă, când explodând de bucurie, plină de viață”. Subcriem în întregime la concluziile autoarei, bună cunoscătoare a omului, dar și a creației compozitorului: „Adrian Enescu a creat punți incredibile și arhitecturi muzicale, asemeni celor care descoperă lumi noi, cutii noi de rezonanță, elemente noi într-un tablou al lui Mendeleev al muzicii, îmbogățit. A deschis orizonturi noi și profunzimi de care alții nu s-au apropiat, cu un geniu al modernității indiscutabil. A scris muzică de film cu o artă a contrapunctului egală cu marea respirație, colaborând cu regizori de prima clasă precum Dan Pița, Mircea Veroiu, Sergiu Nicolaescu. Nu a făcut concesii sau compromisuri, nu s-a repetat în nici unul din proiectele sale, a fost un cercetător și un teoretician care a creat o școală a vocației modernității și a expresivității, a empatiei moderne în asumarea valorilor polifoniei clasice, aduse în contemporaneitate, cu un aplomb și un talent socotit genial de profesioniști”.

Una din cele mai cântate compoziții de muzică ușoară ale sale se cheamă „Nu-ți spun adio!”. Din păcate, cu durere în suflet, suntem nevoiți acum să ne luăm rămas bun pentru totdeauna de la Adrian Enescu...

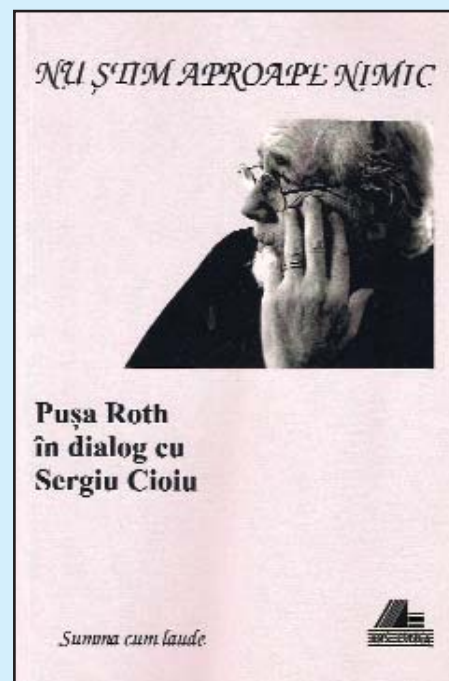
Octavian URSULESCU

Destăinuirile lui Sergiu Cioiu

„Nu știm aproape nimic” se intitulează volumul rezultat din dialogurile, evident la distanță, pe mail, dintre Pușa Roth și Sergiu Cioiu, stabilit, după cum se știe, în Canada. Cartea a apărut în colecția „Summa cum laude”, coordonată de Costin Tuchilă, a editurii Ars Longa, și se adaugă celor anterioare cu același profil, în care partenerii de dialog au fost de fiecare dată actori importanți. Nu se abate nici acum prea mult de la linie, fiindcă să nu uităm că Sergiu Cioiu este înainte de toate actor, chiar dacă notorietatea i-a adus-o muzica ușoară. Sunt 244 de pagini de destăinuiri adesea incomode, nefardate, în care Cioiu își trece în revistă succesele, dar și neîmplinirile, bucuriile, dar și dezamăgirile, în genul de dialog pe care ni l-am dori de la orice volum similar. Apoi este tipărită o documentată biografie artistică, pe mai bine de 20 de pagini, adăugându-se la final o consistentă galerie foto, așa încât paginile încântă atât pe cei care l-au cunoscut pe artist, cât și pe cei care descoperă acum unul din numele importante ale scenelor românești de dinainte de 1983,

an în care s-a stabilit la Ottawa, la 17 ani de când lansa, la festivalul de la Mamaia, „Cântecul vântului” și „Glasul tău”. Emoționantă este căldura cu care Cioiu vorbește, pe larg, despre colaboratorii săi primordiali, compozitorii Alexandru Mandy și Dan Stoian (acesta din urmă și în calitate de șef de orchestră în câteva proiecte teatral-muzicale), dar și despre ceilalți creatori care i-au marcat cariera, între care Radu Șerban, Laurențiu Profeta, Aurel Giroveanu, Nicolae Kirculescu, Constantin Drăghici, Vasile Veselovschi, Dan Mizrahy, Ion Cristinoiu, Cornel Fugaru, Mihai Dumbravă, Gelu Solomonescu, Andrei Proșteanu, Robert Flavian, Vasile V. Vasilache. Deși au trecut mai bine de 30 de ani, artistul n-a fost uitat, dovadă că la cele două lansări din București, dar și la cele din provincie, sălile au fost arhipline. De fiecare dată, Sergiu Cioiu a și cântat, dovedind o formă de invidiat, ceea ce l-a făcut să-și dorească un turneu național. Să sperăm că nu e prea târziu, că mai avem public dornic de muzică de calitate, romantism, umor, ironie, poezie, în condițiile în care „piața” este invadată de vulgaritate și manelisme... Din fericire, la scurtă vreme după lansarea cărții casa Eurostar a pus la dispoziția me-

lomanilor albumul dublu pe care l-am recenzat în paginile noastre, „Sergiu Cioiu cântă Alexandru

Mandy”, o altă ocazie de re-familiarizare cu „Venise vremea”, „Merci, Bécaud”, „Poarta sărutului”, „Masa tăcerii”, „Coloana fără sfârșit”, „Locul meu de pe pământ” și alte bijuterii dintr-o epocă revolută, când mai știam să „gustăm” rafinamentul poetic al unui cântec.

Lelia PRUNDU

Regal estival

Este absolut reconfortant, cum am mai scris, să constatăm că nedreapta marginalizare (o adevărată cenzură, absolut de neînțeles, dar explicabilă prin "dictatura" caselor de producție în mass-media) a muzicii ușoare românești are de fapt un efect contrar, atracția fiind enormă, ca în cazul oricărui lucru interzis: peste 4.000 de spectatori entuziaști au făcut neîncăpătoare Grădina-cinemascope din Amara, în cele două seri ale festivalului dotat cu "Trofeul tinereții"! Pe drept cuvânt vă veți întreba de unde cunosc spectatorii melodiile, textele, compozitorii, interpreții, în condițiile difuzării absolut anemice? Mai un disc, mai internetul, mai transmiterea în direct pe micul ecran a celor mai importante manifestări de gen (la acest capitol, Neptun TV, post cu acoperire națională, este detașat pe primul loc), mai câte un post de radio, gen Național fm, care-și justifică activitatea pe teritoriul României difuzând muzică autohtonă, nu ca altele, mai câte un concert sau eveniment unde vedetele muzicii ușoare au ocazia să-și promoveze melodiile... La acest din urmă capitol festivalul din cochetul oraș Amara deține supremația, rezistând "prin vremi și sub vremi" din 1968 neîntrerupt, bătând practic toate recordurile în domeniu: s-au schimbat regimuri, președinți, prim-secretari, stiluri muzicale, dar oamenii inimoși de aici nu s-au lăsat și la fiecare început de august a "convocat" floarea muzicii ușoare la Amara. Practic, n-a existat orchestră valoroasă, dirijor, compozitor, textier, instrumentist, vedetă, prezentator, tânăr aspirant la glorie care să nu fi trecut măcar o dată pe la marea reuniune muzicală ialomițeană în acești 48 de ani. Singurul care l-ar fi putut "bate" ar fi fost festivalul de la Mamaia, inaugurat în 1963 și

1976 și 1983, în urma atacurilor din revista "Flacăra", acesta a suferit două oară, probabil definitiv, în urmă cu câțiva ani. Noua față a festivalului se datorează fostului primar al orașului, Victor Moraru (ales anul

Sebastian Tudor, Larisa Mihai

Organizatori, juriu

programat în mod tradițional după cel de la Amara, care "deschidea balul estival", dar după întreruperea dintre

acesta președinte al Consiliului județean, o garanție a susținerii consecvente a manifestării), și directoarei de festival, Larisa Mihai, cei doi luând în 2014 decizia de a transforma evenimentul într-un mic Sanremo, cu scenă performantă (lumini și sunet de clasă, în acest an, de la Stage Expert) și mai ales cu o orchestră de acompaniament, nu numai pentru concurenții finaliști, dar și pentru unele din vedetele invitate în recital, cum au stat lucrurile anul acesta cu Luminița Anghel și Gabriel Cotabiță. Și nu orice orchestră, ci evident cea mai bună din țară, cu nu mai puțin de 3 membri ai Uniunii

Compozitorilor și Muzicologilor din România în componență - Ionel Tudor (claviaturi, șeful formației), Andrei Tudor (claviaturi), Marian Georgescu (chitară) - și cu alți instrumentiști de clasă: Eugen Tegu (chitară

Alexandra Penciu, Victor Moraru

Spătaru" de la Medgidia, ce completează ceea ce s-a numit "triunghiul de aur" al competițiilor de gen. Îmbucurător este faptul că exemplul acestora (la toate trei premiile sunt consistente și se află pe scenă redutabila formație condusă de Ionel Tudor) a fost molipsitor, și alte manifestări apelând în ultima vreme la orchestre de acompaniament dirijate de compozitorii Viorel Gavrilă sau Dan Dimitriu, la Pitești (festivalul "Vasile Veselovschi"), Mioveni, Alexandria, Oradea, Focșani ("Florentin Delmar"), iar tradiționalul festival "Mamaia copiilor" de la Constanța a fost de asemenea filmat și l-a avut în fruntea juriului pe președintele UCMR, Adrian Iorgulescu. La ediția din acest an, organizatorii ialomițeni au avut alături nu mai puțin de 26 de sponsori, semn că toată suflarea județului este alături de ei (ceea ce nu se prea întâmplă în alte părți), la loc de cinste fiind și în 2016 Teletext (faimoasele lactate Diami, Mitru Crișan fiind un mare iubitor de muzică), Tritipan, Orion, Mundoil, Lăstun, Transmim. O altă frumoasă inițiativă este "Foaia festivalului", distribuită gratuit, un ziar cu interviuri (foarte bun cel cu Horia Moculescu, care amendează ideile fantasmagorice ale unora, care propun pentru ediția a 50-a seară de... DJ și concurs pentru copii!), fotografii, program, proiecte; cel mai interesant este cel comunicat de președintele C. J., Victor Moraru, care a obținut o finanțare de 20 de milioane de lei pentru reabilitarea și modernizarea Grădinii de vară Amara, deși ar fi de dorit să nu fie limitat numărul de scaune la doar 1200, s-a văzut și acum că audiența este mult mai mare.

Juriul (ar trebui să fie un exemplu pentru alte competiții, unde juriile sunt mult prea stufoase) a fost alcătuit din Horia Moculescu (președinte), Viorel Gavrilă, Adrian Romcescu, Titus Andrei, Gabriel Cotabiță, Cristian Obrejan, cu observația că numărul membrilor trebuie să fie neapărat impar. Din cei 11

bas), Marin Ioniță (sax, percuție), Daniel Bouroșu (chitară), Laurențiu Smău (baterie), Dan Pirici (percuție, chitară bas).

Ediția a 49-a a festivalului de la Amara a fost organizată, ca de obicei, de Consiliul județean Ialomița, Consiliul local Amara (primar interimar Gheorghe Sohodoleanu), Centrul județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Ialomița, Centrul cultural UNESCO "Ionel Perlea" Slobozia, parteneri media fiind revista "Actualitatea muzicală", cotidianul "Ultima oră", Radio România Actualități, Neptun TV. Cum spuneam, postul de televiziune constănțean transmite în direct și celelalte două manifestări-fanion ale genului, festivalurile internaționale "George Grigoriu" de la Brăila și "Dan

Andreea Andrei, Larisa Mihai, Ionel Tudor

finaliști, selectați exigent, 8 au intrat în Gală. "Trofeul tinereții" a fost acordat studentului (la ASE București) de 20 de ani din Roman, Sebastian Tudor, aflat la prima

victorie la unul din concursurile de top, deși are multe participări notabile. El a interpretat "Și dacă...", sensibila compoziție a lui Vasile Veselovschi pe versuri de Mihai Maximilian lansată solistic în 1965 de... Horia Moculescu, și "Timpul", de Marius Moga. Unii ar fi văzut-o câștigătoare pe Alexandra Penciu din Galați, 21 de ani, studentă a Facultății de compoziție, muzicologie și pedagogie muzicală de la Universitatea națională de muzică. Cunoscută și de la "Vocea României", solista a fost recompensată cu premiul I, fiind încadrată pe podium de Miruna Mihaela Diaconescu, Bîrlad, 17 ani (cu apariție la "X Factor" și cu premiul UCMR la

important este faptul că acești foarte tineri soliști s-au aplecat, beneficiind și de șansa de a avea alături o orchestră care i-a ajutat să se autodepășească, către melodii minunate de muzică ușoară românească (regulamentul se impune a interzice prelucrările sau preluările din folclor), șlefuiindu-și talentul și cântând în limba română (ce ciudat e să semnalăm acest lucru!), nu ca la concursurile TV. Astfel, am reascultat cântece semnate de Ion Vasilescu (neuitatul "Mi-am pus busuioc în păr"), Ion Cristinoiu, Virgil Popescu, Andrei Tudor, Aura Urziceanu, Nicolae Covaci, Holograf, Răzvan Mirică/Marian Ionescu, Sfera, Raymond Vancu,

Millenium, de dorit fiind totuși o diversificare, unii tineri soliști fiind tributari cam aceluiași titluri. Toți finaliștii au respectat eleganța, distincția evenimentului inclusiv prin ținutele vestimentare, pentru că muzica ușoară tradițională are și acest atribut definitoriu.

În cei 48 de ani scurși de la prima ediție, Amara s-a schimbat total, de la o localitate cu aspect rural, în care ieșeau în evidență doar bazele de tratament, la un orașel prosper și elegant. La tot pasul te întâmpină azi vile luxoase, pensiuni și hoteluri de 3 și 4 stele (și la actuala ediție oaspeții au fost cazați la un asemenea stabiliment, "Dana", cum nu visau să găsească în urmă cu câțiva ani), o sală de sport multi-funcțională, iar lacul este

C. Obrejan, V. Gavrilă, T. Andrei, L. Mihai, H. Moculescu, G. Cotabiță

festivalul "George Grigoriu" din acest an), premiul II, și Elena Cristiana Petcu, București, 18 (cu prezențe remarcabile la toate marile festivaluri), premiul III. În uralele mulțimii, Ștefan Robert Iosifescu, 18, Slobozia, a cucerit Premiul de popularitate, cu "Nunta" lui Nicolae Covaci (piesă norocoasă, anul trecut i-a adus Trofeul Gabrielei Amzaru!). Fiii regretatului compozitor s-au ținut, iată, de cuvânt, așa cum anunțau la constituirea Fundației "Henry Mălineanu", premiul special al acesteia revenind elevei de 17 ani din Roman, Ana-Maria Pița. În sfârșit, două mențiuni au mers către Ionuț Danil, 20, Buzău, și Mihaela Cătălina Mihăilescu din Călărași, 20, studentă la ASE, în București. Dincolo de promisiunile certe, de calitățile vocale, de confirmări (cei mai mulți dintre laureați au un palmares bogat, inclusiv internațional),

înconjurat de baze moderne, cu plajă, piscină, terenuri de recreere, de zici că ești cel puțin la Mamaia. Dar mai ales multă verdeț, imensul parc nefiind sacrificat, ca în alte orașe, în favoarea construcțiilor hidoase... Așa încât nu este nici o exagerare când ne-am referit la un

Luminița Anghel

veritabil Sanremo în aer liber, eșafodajul scenic, cu ecrane de proiecție uriașe, lumini și sunet de nivel internațional, stând mărturie faptului că azi Amara poate sta fără să roșească alături de orice festival de top, fiind un pariu câștigat al oficialităților locale, care au înțeles un aspect esențial: turismul se promovează și prin manifestări culturale de calitate. Iar roadele promovării inteligente se văd inclusiv pe scena concursului. Anul trecut, când îi înmânau Trofeul Tinereții puștoaicei de 16

ani din Călărași, Gabriela Amzaru, Victor Moraru și Larisa Mihai nu puteau nici ei să anticipeze faptul că aceasta se va lansa rapid, devenind în acest fel, indirect, o reclamă itinerantă a festivalului! La ediția 2016, Gabriela a venit cu noul nume de scenă, Aza, ales pentru ea de compozitorul și producătorul Adrian Sîină, care a propulsat-o în topuri cu melodiile "Ușor, ușor" (3 milioane de vizualizări pe youtube) sau "Phou Phou", invitând-o să fie permanent alături de el

în concertele live ale trupei Akcent. Aza cântă de la 4 ani, în 2009 s-a clasat a patra la Eurovision Junior, a concertat în Polonia, a fost semifinalistă la "Vocea României", în echipa Loredanei. Colaborările cu Cornel Fugaru sau Marius Țicu au ajutat-o să se afirme rapid, în 2014

fost mult mai apropiate de specificul festivalului, care se prezintă drept unul "național de muzică ușoară românească". Cât de important este să ai un start benefic în carieră, asemeni Azei, ne-o dovedește reputata Luminița Anghel, dar în cazul ei lucrurile au stat exact pe dos, fiindcă a fost de 2 ori în finala de Interpretare de la Mamaia fără a intra în palmares! Culmea e că nici la Amara n-a câștigat Trofeul, la vremea respectivă! Roșesc oare membrii de atunci ai juriilor? Din fericire, în 1993 a

Gabriel Cotabiță

condus către trofeul secțiunii de Creație, la Mamaia, piesa "Din tot ce a fost", după care a lansat șlagăre cum ar fi "Șansa e de partea mea", "Fereastra" (ambele de Ionel Tudor), "Mi-e frică" (Sfera), "A million stars" (Andrei Tudor, în finala națională Eurovision, unde s-a

clasat de fiecare dată foarte bine). N-a câștigat la Amara sau la Mamaia, în schimb a cucerit premiul I și cel de Popularitate la "Cerbul de aur", trofee în Bulgaria, Cehia, Malta, Egipt și mai ales s-a clasat pe un excelent loc 3 la Eurovision 2005, alături de Sistem, cu piesa lui Cristian Faur

Ștefan Bănică

obținând premiul II la Amara. Microrecitalul său a dovedit o maturitate vocală impresionantă și ne-a convins că avem în față o vedetă în devenire.

Observațiile noastre din anii anteriori au fost luate în considerare de organizatori, așa încât recitalurile au

"Let Me Try". În egală măsură talentată actriță și prezentatoare TV, Luminița Anghel a oferit, alături de orchestra Ionel Tudor, un recital încântător, din care n-au lipsit nici hit-uri internaționale sau cunoscuta versiune proprie a piesei "Andrii Popa". Cu mare nerăbdare a fost

șteptată revenirea pe scena de la Amara, unde a fost cândva și moderator, a lui Gabriel Cotabiță, "nemuritorul" care a trecut miraculos peste toate problemele de sănătate. Compozitor, textier, producător, craioveanul și-a făcut ucenicia în școala rock-ului, cântând în formații cum ar fi Redivivus, Holograf, Basorelief și, firește, VH2 (după "Trece vremea", un nou titlu de succes în acest an, "Dor de voi"). La Amara, Cotabiță a aniversat 30 de ani de la lansarea piesei care l-a consacrat în muzica ușoară, "Noapte albastră" de Ionel Tudor (dar compozitorul n-a fost pe scenă, acompaniamentul fiind asigurat de formația Andrei Tudor), moment din care recunoașterile au curs: premii la "Șlagăre în devenire", Mamaia (Trofeu la Creație în 1990 pentru "Ave Maria" de Cornel Fugaru), Festivalul național al cântecului de dragoste (cum au dispărut toate ca și cum n-ar fi fost...), în SUA sau Australia. Dar mai ales au curs, unul după altul, șlagărele pe care întreaga grădină din Amara (spectatorii au primit din partea organizatorilor, idee super, stegulețe cu numele vedetelor invitate) le-a reluat în cor: "Te rog, domnișoară, nu pleca!", "Prima iubire și ultima", "Dă-mi o șansă", "Raiul e pe pământ", "Să nu ne spunem adio", "Dacă n-ai iubi". Alături de instrumentiștii săi (alături de care au fost cooptați Laurențiu Smău și Dan Pirici), Ștefan Mihalache, alias Connect-R, și-a reconfirmat popularitatea, evoluând temperamental și neocolind titlurile pe care publicul le aștepta, cum ar fi "Eu vara nu dorm", "Noi ne potrivim", "Mai dă-te-n dragostea mea", "Dacă dragostea dispăre", cărora le-a adăugat și piese lăutărești. Cu o pregătire muzicală și coregrafică dusă aproape de perfecțiune, show-ul care a închis festivalul, cel al lui Ștefan Bănică, a fost absolut impecabil (păcat doar că n-a mai rămas câteva minute

experiența s-a ținând de multiplele ipostaze în care se exprimă: actor (inițial la "Bulandra", în prezent la Teatrul de Comedie), compozitor, textier, instrumentist, prezentator și jurat TV plin de farmec. Într-o carieră

prodigioasă, se poate lăuda pe drept cuvânt cu 30 de roluri în teatru, 15 filme (dintre care "Liceenii" a bătut toate recordurile), 20 de albume, 35 de video-clipuri, mii de concerte (între care cele 60 de Crăciun de la Sala Palatului, cu 300.000 de spectatori), peste 50 de premii. Într-o formă de zile mari, n-a ocolit nici una din melodiile sale de mare succes ("Veta", "Găsește-mi loc în inima ta", "Dansează baba", "Gură, taci!", "Super-Love", "Toată lumea dansează", "S-o facem lată!"), fără a uita emoționantul "Ani de liceu" al lui Florin Bogardo...

după recital, pentru autografe și fotografii cu organizatorii și admiratorii...). Bănică este un profesionist care nu scapă nici un detaliu din vedere,

se pot lăuda cu o strălucită ediție 49! (Foto: Laurențiu Ștefan)

Octavian URSULESCU

Formațiile noastre

Cum scriam și cu alt prilej, formațiile așa-zis „tinere” (adică mai puțin cunoscute, deși au ani buni de activitate) sunt foarte dinamice, încercând permanent să-și ridice titlatura spre aprecieri mai largi ale publicului de specialitate.

De pildă, **L.O.S.T.** a lansat „World War Cup”, care va face parte din coloana sonoră a filmului de scurt metraj animat cu același nume, cu videoclip produs de Răzvan Răduță (Oldboy Studio). Vlad Bușcă, bassistul formației, a declarat că este primul single oficial de pe

următorul album L.O.S.T., pe care speră să îl finalizeze în 2016, și prima colaborare de acest gen cu lumea filmului. Cântecul încearcă să completeze profilul personajelor principale, atât prin versuri cât și prin muzică. Mihai Mitrică, producătorul filmului, a spus că „World War Cup” este o poveste despre doi veterani de război care se întâlnesc pentru a vedea împreună un meci de fotbal. Scurt metrajul de animație regizat de Sebastian Cosor are premiera programată pentru luna decembrie. Melodia a fost înregistrată la Mentor Rock Studio (Costin Neamțu

și Mihai Mugescu), Studio B (Cristian Iancu) și Taine Multimedia (Andy Ionescu). Mixajul a fost realizat de Alin Petruț (Gothic), masterizarea de Luculescu Alin Gabriel, iar grafica a fost semnată de Andrei „Max” Korony. Componenta L.O.S.T.: BB Hanneman (chitară, voce), Vlad Bușcă (bass, voce), Adrian Dumitrescu (chitară), Dragoș Halmagi (keyboards), Alex „Gomez” Dăscăloiu (tobe).

Ajungând în Banat, aflăm că formația timișoreană **DESANT** merge mai departe, renunțând la colaborarea cu solistul Alex Anka, începând cu luna iulie. „Sunt obișnuit cu schimbări de genul ăsta, doar am mai trecut prin asta cu ceva ani în urmă, când Kempes a ales să plece din Cargo, formația în care activam la acea vreme” declară liderul Alin Achim. DESANT, după cinci ani, are ce arăta - 5 video-clipuri, două albume, „Joc de Noroc” - 2012 și „Vulpea Deșertului” - 2015. Cei care cred că pot face față și sunt serioși, pot să contacteze formația pentru postul de solist vocal pe pagina de facebook www.facebook.com/desantrock.

Mai nouă este formația **JINXY VON D'ERS** care a lansat melodia „So Alive” cu videoclip adiacent. Formația bucureșteană de alternative rock 'n' roll / dramatic pop a fost înființată în acest an de Oriana Emanoil (voce), Cătălin Boltașu (chitară), Dragoș Popa (bass) și Nestor Petruș (tobe), ultimii trei fiind colegi și în Blue Nipple Boy.

Formația bucureșteană **CAMIOANE ÎN MULȚIME** (titlatura era hazlie acum un deceniu, acum pare cam... sumbră) revine pe piața muzicală și lansează piesa „Fraiera ta”. După 10 ani de pauză, grupul revine în industria muzicală românească cu piese noi, un sound aparte și o nouă componență: Carmen Dincă „Electrică” - voce, Emanuel Gheorghe „Fisă” - chitară și clape,

Robert Voicu - bass și Alex Diniță - baterie. Piesa este compusă de Emanuel Gheorghe, iar textul este scris de Carmen Dincă. „Fraiera ta” beneficiază și de un videoclip.

Asta nu înseamnă că formațiile consacrate chiar șomează, că se culcă pe lauri. Dar în cazul lor toate producțiile discografice sau video, precum și evenimentele adiacente concertistice au o altă amploare, așa că acestea cer o îndelungată pregătire, o finanțare mai consistentă și de aceea nu apar prea des în prim plan. Să facem un scurt tur de orizont, spre a afla ce au făcut titlaturile cunoscute pop-rock în ultimele luni.

Formația **HOLOGRAF** a lansat un videoclip pentru piesa „Bine ai venit în viața mea”. Cei cinci au cântat în premieră noua lor melodie în cadrul Media Music Awards, în Piața Mare din Sibiu. Au colaborat cu regizorul Alex Ceaușu și echipa sa și cu Luiza Vlădescu, o actriță expresivă. Formația a lansat un nou album, al optsprezecelea din carieră, în cadrul unui concert la Sala Polivalentă din București. Discul, editat împreună cu MediaPro Music, conține șapte piese noi, precum și trei

melodii din repertoriul mai vechi al formației, reimprimite: “Mafia”, “Sunt un balcanic” și “Ai o oră să te distrezi”.

Am amintit doar în treacăt de decorarea formației **CARGO**. Se pare că Timișoara este preferata președinților României: după ce Traian Băsescu i-a decorat pe Phoenix, acum Klaus Iohannis i-a ales pe Cargo - Ordinul “Meritul Cultural”, pentru cei 30 de ani de activitate (din păcate, prost sfătuiți, muzicienii s-au prezentat ostentativ în ținutele de scenă, nu în îmbrăcăminte de protocol. Oricum, președintele se putea opri la Riff, o formație din orașul său, cu mai multă vechime). O similitudine mult comentată: Phoenix nu a

dorit ca pe listă să fie trecut solistul Mircea Baniciu, iar Cargo nu a dorit decorarea lui Ovidiu Ioncu Kempes (solist vocal). Amintim că, înființată la Timișoara în 1985, Cargo s-a impus cu albume cum ar fi “Povestiri din gară” și, în 1995, “Destin”. În 1998, de Sânziene, au lansat “Ziua vrăjitoarelor” și o broșură intitulată “Jurnal de bord”, cu biografia grupului. La începuturile anilor 2000 se lansează “Bagă-ți mințile în cap” și albumul “Best Of”, intitulat “XXII” cu 22 dintre piesele trupei. Au urmat single-urile, “Nu mă lasă să-mi fie dor” și “A 5-a dimensiune”. Componenta Cargo: Adi Bărar - chitară, Adrian Igrășan (Baciu) - voce, Tavi Pilan - tobe, Ionuț Cârja - clape și Florin Barbu - bass

Să revenim în Capitală. **PROCONSUL** a lansat piesa “Un om mai bun”, în al cărei clip Dragoș Bucur este protagonist. Membrii formației au decis să se folosească de puterea exemplului personal și să se implice în cât mai multe acțiuni caritabile și au devenit ambasadorii Fundației Star Of Hope România, fundația din Iași care de 25 de ani sensibilizează comunitatea cu privire la dreptul la educație al copiilor cu dizabilități. A susținut un concert caritabil în Londra, iar banii strânși din vânzarea biletelor vor fi donați sufletelor care, până acum, au numit “acasă” o fostă hală CUG, de la periferia orașului Iași. Proconsul au mai lansat un videoclip și pentru single-ul „Aici cu mine”, feat. Andra și Ștefan Bănică (compusă de Robert Anghelescu, Dragoș Dincă, Mihai Dumitrescu, Emanuel Gheorghe și Bogdan Teslovan, pe versurile lui Mihai Dumitrescu - Jerryco) precum și „A mea și-a ta”: videoclipul prezintă litoralul românesc: Vadu, Năvodari, faleza de la Cazinoul din Constanța.

Cei de la **VOLTAJ** au lansat videoclipul “Din toată inima”, în regia echipei The Brothers M, cu imagini

cu locuri superbe din România: Salina Turda, Transfăgărașan, Cheile Turzii, Marea Neagră, Pietrele Doamnei, Delta Dunării. Mulți oameni care fac cinste României apar în videoclip: Ivan Patzaichin, pilotul Adrian Teslovan, primul român care a traversat înot Canalul Mânecii - Andrei Roșu. Iar încasările concertului „Voltaj - Din toată inima Simfonic (Sala Palatului)” vor fi donate copiilor aflați în dificultate.

Formația **VIȚA DE VIE** lansează single-ul “Pe plaja-n Vama la 5”, cel de-al treilea single de pe viitorul album. Fiindcă în 2016 Vița de Vie aniversază 20 de ani începând din februarie, în fiecare zi de 20 a lunii a promis că va face cadou subscriberilor un material nou, de pe viitorul album, ce va fi lansat pe 29 octombrie, printr-un concert la Arenele Romane. Videoclipul piesei, produs de Ekous Film, a fost regizat de Adrian Horobeț.

Nu stă nici **DIRECȚIA 5**: după “Salut! Ce faci”, în colaborare cu Nicoleta Nucă, direcția 5 declară că “Rămâne din noi... dragostea”, o poveste cu influențe hippie. Muzica este compusă de Marian Ionescu, iar poezia este scrisă de Dinu Olărașu. Pentru videoclip, direcția 5 a lucrat din nou cu regizorul Petre Năstase, ca și în cazul clipurilor “Salut! Ce faci?”, “Îți mulțumesc”, “Plin de furtuni”. Este cel de-al doilea single lansat în

2016, an în care direcția 5 sărbătorește 25 de ani de carieră, fiind extras de pe următorul album al formației, “Love, Peace & Harmony”.

După doi ani, festivalul Stelele Rockului Românesc a revenit pe scena Arenelor Romane din București, avându-l ca invitat special pe legendarul Nicu Covaci, liderul formației Phoenix. După o primă ediție care i-a adus pe aceeași scenă pe Cristi Minculescu, Nuțu Olteanu, Paul Ciuci, Leluț Vasilescu, Ovidiu Lipan Țândărică, Florian Stoica, Victor Solomon, Dan Iliescu, Gabi Nicolau, Eugen Mihăescu și mulți alți artiști importanți din rock-ul autohton, de data aceasta pe scenă au urcat formații de prim plan: **Altar** (Cluj-Napoca), **Negură Bunget** (Timișoara) - foarte cunoscută la nivel european, **Bucovina** (Iași) - cu teme folclorice în registrul folk metal, **Luna Amară** (Cluj-Napoca) - rock alternativ cu mesaj social puternic, **Truda** (Cluj-Napoca) - cu texte non-conformiste, **Trooper** - gazda festivalului, 20 de ani de activitate și 7 albume la activ. O inițiativă frumoasă, menită să cimenteze coeziunea dintre muzicienii și formațiile noastre.

Dan CHIRIAC

Sergiu Malagamba, muzicianul dandy

Puțini muzicieni se pot lăuda că au impus o modă vestimentară, dar nu numai, iar Sergiu Malagamba se numără printre ei. Compozitor, dirijor și baterist frenetic, s-a născut la Chișinău, în 6 februarie 1913, și s-a stins din viață la București, în 15 aprilie 1978. A început studiile muzicale la Conservatorul "Unirea" din Chișinău, așa cum consemnează Viorel Cosma în Lexiconul său. Între 1931 și 1933 i-a avut acolo dascăli pe Gheorghe Iateakovski (teorie-solfegiu) și Iosif Schildkraut (violoncel), definitivându-le în 1950 la București, cu Alfred Mendelsohn, în cadrul cursurilor de la UCMR. În 1935-1936 a fost baterist în diverse formații din Chișinău (Nicolae Cireș) și București (Max Halm), apoi cu orchestra Joe Reininger a efectuat turnee în Egipt și... Sudan (1936-1939). A dirijat propria sa orchestră, "Malagamba", la barurile "Melody" și "Continental" din Capitală (1939-1941), după care a fost baterist în orchestra Teatrului "Gioconda" (1941-1945), profesor de percuție la Conservatorul American de Jazz (1944-1945), baterist și dirijor la teatrele "N. Stroe", "Elly Roman" și la cel al Ateneului Român (1945-1948), baterist la Teatrul de Estradă din București (1948-1950), percuționist (timpane) în Orchestra Simfonică a Cinematografiei (1950-1955), dirijor la Teatrul de revistă "Constantin Tănase" (1955-1974), profesor de percuție la Școala populară de artă din București (1965-1967). Compozitorul Temistocle Popa, la rândul lui în acea perioadă instrumentist (saxofon, flaut) în orchestra teatrului de revistă, își amintea de turneele prin țară, care se făceau cu vagoane de tren, lăsate seara în triaj, în localitățile unde avea loc spectacolul, a doua zi fiind anexate altor garnituri. Turneele erau lungi, dar tocmai de aceea cimentau relațiile dintre artiști, aflați în aceste vagoane-cușetă ca în familie: aici se dormea, se gătea, se mânca, se bea, se petreceau seri minunate după reprezentații, aici era, practic, pentru câteva luni, casa lor. Într-un asemenea context a cunoscut-o compozitorul pe soția sa Cornelia "Coca" Teodosiu (ne-a părăsit și ea, la puțină vreme după iubirea vieții ei...), nume cunoscut în epocă în lumea teatrului de revistă, cei doi legând o strânsă prietenie cu excentricul, dar atât de valorosul baterist Sergiu Malagamba. Influența lui în epocă a fost uriașă, iar în cartea biografică dedicată lui Temistocle

Popa acesta își amintea de evoluțiile trăsnete ale acestui virtuoz al percuției, de aparițiile sale în manieră Salvador Dali, șocante în acea epocă: "Malagamba avea, pe lângă faima unui strălucit muzicant, și o înfățișare deosebită, cu trupul său subțirel, nervos, cu chipul smolit și mustăcioara à la d' Artagnan. Magazinele bucureștene se și apucaseră să-i lanseze moda: guler à la Malagamba, croială à la Malagamba, pantofi à la Malagamba (înguști și cu tocuri înalte), sacouri à la Malagamba, cu revere mici... Școlile de dans începuseră și ele să-și facă reclamă cu anunțul: "Predăm dansul Malagamba!". Iată-ne pe noi, cei de pe malul Dâmboviței, câștigându-ne o celebritate pe care alții n-au avut-o, fiindcă n-a existat niciodată un "dans Ginger Rogers", însă "dansul Malagamba" a fost și s-a dansat frenetic". Vestimentațiile sale erau absolut nonconformiste, imitate de tinerii "malagambiști" și, tocmai de aceea, criticate virulent de ideologii vremii: pantaloni negri strâmți, strânși pe coapse, cum se poartă, inclusiv la fete, în prezent, dar scurți, până la glezne, ca să se vadă șosetele albe, apoi sacouri deschise la culoare, în carouri mari, cu umerii lași și lăsați, revere înguste și cravate în culori țipătoare. Extravaganța sa era în manieră italiană, pieptănătura fiind și ea în ton: păr ondulat, cu cărare pe mijloc, și doi zulufi deasupra urechii, dați cu briantină, fiind copiată imediat de tinerii rebeli și de "șmecherii de cartier". Astfel, Malagamba a fost un vizionar, un creator de modă "avant la lettre"!

Pantofii erau cu talpă groasă, din microporos (crep). Cum aceștia erau scumpi, tinerii găsiseră modalitatea de a fi "malagambiști" prin înlocuirea microporosului cu... fâșii de anvelope de camion! Existau cizmari specializați, care nu mai pridideau, cu rezerve serioase de anvelope uzate. În 9 septembrie 1945 apărea în revista "Spectator" articolul "Un toboșar periculos pentru ex-mareșalul Antonescu: Sergiu Malagamba". În noul regim însă atitudinea "filfizonilor", "deșucheștilor", care lansaseră și un refren ("Sergiu Malagamba/ Noaptea stinge lamba") a început să fie sever înfierată în ziarele "Universul", "Seara", "Evenimentul zilei", puritanii, tradiționaliștii mai în vârstă fiind indignați. Compozitorul Edmond Deda (el însuși promotor al jazz-ului american), bun prieten cu Malagamba, relatează o discuție spumoasă între mareșalul Ion Antonescu, șeful statului, și colonelul Elefterescu, șef la Poliția Capitalei: "- Ce e cu malagambiștii ăștia, Elefterescule? - Nu știu, dar mă voi interesa". După un timp, colonelul dă

raportul: “- Cred că e vorba de o sectă religioasă!”. Pericle Martinescu, în amintirile sale, notează că reclama aceasta gratuită făcea ca la reprezentațiile sale lumea să se calce în picioare pentru a-i vedea pe “sectanți”, unii pentru a aplauda, alții pentru a huidui. Poliția era permanent la ușă, se zvonise că însuși Malagamba fusese bătut de “mulțimea indignată” de extravaganțele sale, în timp ce “camarazii mureau pe front” (cum apare într-un comunicat al Guvernului). Practic, era un conflict între generații, “malagambiștii” putând fi asociați cu hipsterii de azi. În ciuda aparițiilor sale provocatoare, dar ținând seama de internarea în lagărul de la Târgu-Jiu (după 1947 asta era un titlu de glorie!), autoritățile epocii au fost nevoite să se plece în

fața virtuozității sale, acordându-i în 1963 Ordinul Muncii clasa a III-a. Dar după ce făcuse, cum spuneam, și câteva luni de pușcărie la Târgu-Jiu, în timpul războiului, în 1942, fiind considerat mai târziu un veritabil... “luptător antifascist”! Arestarea sa a avut loc pe stradă, chiar pe Calea Victoriei, în ciuda protestelor vehemente ale unui grup de liceeni, pe motiv că ar fi condus o sectă periculoasă, care urmărea să atenteze la... siguranța națională! Sergiu Malagamba și-a evidențiat talentul de baterist în multe formații de muzică ușoară (Ion Vasilescu, Dinu Șerbănescu, Henry Mălineanu) și a dirijat în 1945 opereta “Sfinxul din Hollywood” de Ralph Benatsky. A alcătuit prima formație de jazz simfonic din România, pe care în 1942 a dirijat-o într-un concert demonstrativ la sala ARO, semnând zeci de orchestrații, prelucrări și aranjamente după Duke Ellington, Manuel de Falla, Grigoraș Dinicu, Gherase Dendrino. A scris muzică de scenă, în colaborare cu alți compozitori, coloana sonoră a filmului “Allo, București!” (regia Mircea Botez, 1944), dar mai ales multe piese de muzică ușoară (are în palmares o mențiune la Mamaia, în 1969). Între cele mai cunoscute titluri, cu siguranță căzute în uitare azi: “Rumba, rumba”, “Pendula ritmată”, “Bateriada”, “Valsul primăverii”, “Lumea zice că n-am ritm”, “Cu tine nu pot să mă cert”, “De ziua ta”, “Perechea mea ești tu”, “Nu mi-e dor de nopți cu stele”, “Azi e mai frumos ca ieri”, “Noapte bună, vioară”, “În așteptarea ta”, “Îți mulțumesc, dragul meu”, “Mai sunt pe lume ochi albaștri”, “Perechile sub lună”, “Ploaie de vară”. A avut un succes uriaș la public și în turneele întreprinse peste hotare, fascinând cu bețele aruncate în aer și apoi prinse cu dexteritate, fiind ovaționat în 1965 în URSS (unde era un adevărat idol), Israel, R. D. G.,

Italia (1966), Polonia (1960, 1962, 1965), Franța. “Baletul tobelor”, un solo de baterie pe care a fost creat un dans, a făcut furori inclusiv pe celebra scenă de la Olympia din Paris, cu ocazia turneului din 1965 al Teatrului de revistă “Constantin Tănase”, la invitația legendarului Bruno Coquatrix.

Smead (era de origine armeană, ca și Anda Călugăreanu sau Corina Chiriac), Malagamba a fost un personaj care a marcat epoca în care a trăit, fiind o adevărată legendă. Cei care nu l-au uitat au căutat în Dicționarul explicativ al limbii române, unde termenul “malagambist” semnifică “un tânăr din perioada 1940-1960 îmbrăcat ultramodern și cu un comportament

alături de Luigi Ionescu, pe scena Teatrului de revistă

nonconformist, liberal, șmecher, spre frivol”. Malagamba, “Serghei”, cum îi spuneau apropiații, a fost un mare show-man și mentor al multor instrumentiști (între aceștia, Ștefan Mihăescu, bateristul formației Sideral), dar și un autentic dandy al Bucureștilor, un creator de trenduri, fiindcă îi plăcea să fie spilcuit, să adopte ținute ostentative, atât prin combinații surprinzătoare de culori, cât și prin croieli extrem de îndrăznețe ori tunsori extravagante. Look-ul său a fost rapid adoptat de membrii orchestrei, apoi de publicul pasionat de jazz. Notorietatea remarcabilă în rândul tinerilor epocii, povestea sa fascinantă au făcut din el un personaj care și-a pus amprenta asupra societății românești, legenda sa rămânând în poveștile de cartier și în memoria multor generații. Serile de dans de la cabaretul “Mon Jardin”, din incinta fostului hotel Dorobanți, unde cântau Malagamba, Theodor Cosma, Dinu Șerbănescu, erau celebre, iar Malagamba a cântat nu o dată în anii '40 și alături de Maria Tănase. Pentru a vă da seama de amploarea fenomenului, însuși Constantin Tănase a apărut pe scenă îmbrăcat extravagant! Se înțelege, protestele publice din epocă erau ipocrite și absurde, siguranța statului și mersul

războiului neputând fi influențate de frizura tăiată la spate perfect drept, după metoda celebrului frizer "Gică Vapor", de pălăria cu boruri late și panglică fină, de

cămașa obligatoriu uni, asortată cu o cravată cu nodul mic, lungă până peste curea, de pantalonii cu 4 pense, cu manșeta strânsă la glezne, asigurându-se vederea la șosetele din lână fină, în dungi în culori tari, de pantofii din antilopă (piele întoarsă).

Cu Zizi Șerban

Sergiu Malagamba a devenit membru al UCMR în 1947, iar între 1949 și 1954 a fost protagonistul unor spectacole de mare succes la sala Dalles. Se înțelege că în ultima parte a vieții, asemeni tuturor compozitorilor, a fost nevoit să scrie și cântece "ancorate în realitățile societății" ("Braț la braț cu anii mei", "O țară își cântă bucuria", "Iubirea pentru țară", "A mea e viața"), dar acestea au fost mai degrabă melodii pătrunse de fior patriotic, cu nimic condamnable, iar din punct de vedere muzical sunt la nivelul celor mai bune piese ale sale. Uimitor este că, așa cum consemnează Răzvan Moceanu, Malagamba a rămas în istorie pe de o parte ca un percuționist excepțional, iar pe de alta prin impunerea unui curent al normalității, adică al manifestării spiritului liber, șic. Pilduitor este faptul că în iulie 2014 S. T. U. P. Arts & Fashion a lansat un nou proiect, "Noua Malagamba a Bucureștilor", cu bărbați bine îmbrăcați, reprezentativi din toate domeniile - modă, teatru, film, fotografie, TV - un proiect care își propune "să renască acel curent "malagambist", în contextul emancipării societății românești de atunci și acum, acela al "dress code"-ului pentru întâlnirile de sâmbătă seara. Este vorba de relansarea curentului dandy-ului bucureștean, boem, fantezist, poetic, instigând estetica frumosului: un bărbat cu identitate, cu un stil vestimentar original, cum a fost cel lansat cu zeci de ani în urmă de celebrul Sergiu Malagamba...".

Oana GEORGESCU

Aniversare muzicală

Se pare că în ultima vreme județul Dâmbovița a devenit foarte ofertant pentru numele mari ale muzicii românești. Nu ne referim aici la tenorul Florin Georgescu, care n-a părăsit comuna natală, Pietroșița, sau la Gheorghe Zamfir, care a revenit la Găești, unde organizează anual și un mare festival. Iată însă că Mihaela Mihai a ales să trăiască în aerul curat al unui sat de lângă Pucioasa, iar "dâmbovițeanca", de-acum cu state vechi, este și fosta realizatoare TVR Aurora Andronache, care a părăsit

Capitala odată cu renunțarea la postul public de televiziune, în care nu se mai regăsea. La data respectivă TVR a pierdut imens, fiindcă Aurora era redactor muzical, realizatoare și

semnatară a unor proiecte moderne, cum a fost în anii '90 "Top TV". La începutul carierei alcătuiuse, împreună cu Ileana Popovici, chiar și un grup de backing vocal, "Aurora". Mulți dintre compozitorii și interpreții noștri îi datorează zeci de înregistrări și apariții pe micul ecran, așa că nu e de mirare că la aniversarea sa, în noua reședință de la Runcu, a avut-o alături nu numai pe sora sa, cunoscuta balerină Doina Andronache Patrichi, dar și câteva bune prietene și foste colaboratoare: Corina Chiriac, Stela Enache, Ileana Popovici, Monica Lenos. Să ne mai mirăm că astăzi TVR nu are o emisiune de muzică ușoară și că la dispariția compozitorilor și interpreților importanți nu e în stare să încropească un montaj decent, când în timp a îndepărtat toate valorile instituției?

Larisa VELCOVICI

C. Chiriac, S. Enache, I. Popovici (sus),
D. A. Patrichi, A. Andronache (jos)

Concerte

În sezonul estival concertele de muzică pop-rock părăsesc sălile și se localizează în aer liber open air, cum se zice acum, folosind una din nenumăratele sintagme englezești strecurate în română. Ne vom opri pe scurt asupra evenimentelor din București, urmând ca cele din țară să facă subiectul unui articol în numărul viitor.

În Capitală, concertele în aer liber se organizează în trei locuri: Arenele Romane din Parcul Carol (pentru cele care nu depășesc 5000 de spectatori), pe platoul din fața Romexpo (5000 - 30.000 spectatori), Piața Constituției (peste 30.000, spre 50.000 de spectatori). Ultimul loc este preferat și chiar cerut de starurile internaționale, din pricina alăturării cu Parlamentul (Casa Poporului), despre au citit ei că este cea mare clădire din lume. Să vedem dacă primărița Gabriela Firea va mai permite întreruperea circulației în piață pentru diverse evenimente (nu numai muzicale). Pe lângă București se fac concerte prin Tunari (Best Fest) și Buftea (Domeniile Știrbey).

Rock the City

Primele ediții ale festivalului durau trei zile, cu multe nume mari și numeroase alte formații. Ediția 2016 a durat doar două zile (deși se vorbește și de o a treia), cu un afiș destul de sărăcăcios, dar am avut prilejul de a asculta două dintre cele mai iubite și apreciate formații.

Prima zi a fost dedicată rock-ului alternativ, deschiderea fiind asigurată de formațiile Eyedrops (România), Birth Of Joy (Olanda) și FiRMA (România). Stil indie cu Eyedrops, apoi Birth Of Joy – îmbinare între progresive și... rock'n'roll, urmată de FiRMA cu rock, blues, jazz și funk. În jurul orei 21:30, britanicii de la Muse (formație considerată marea speranță a rockului contemporan) au apărut pe scenă pe acordurile piesei „Psycho” de pe cel mai recent album al formației - „Drones”. Au urmat cântece precum „Plug in Baby”, „Interlude”, „Hysteria”, „Resistance”, o alternanță pentru un program echilibrat, ancorate de vocea lui Matt Bellamy. N-a lipsit „Starlight”, cântată și de public, iar „Knights of Cydonia” a fost piesa de încheiere, la ora

23:00, fără bis. Concertul a fost ornat cu confetti și baloane, proiecții, efecte de lumină. Sunet foarte bun, parcurs melodic variat, deloc monoton, versuri interesante – calități care alcătuiesc universul aparte care i-a adus trio-ului britanic numai aprecieri.

În a doua zi de festival, mult mai multă lume, de toate vârstele, pregătită pentru întâlnirea cu una legendele heavy metalului. Formația de stil melodic metal Raven Age a deschis a doua seară, cu piese de pe singurul lor material discografic.

După 20:30, pe ritmurile piesei „Doctor, Doctor”, a formației UFO, scena a fost luminată și au apărut decorurile specifice Iron Maiden. Flăcări introduc „If Eternity Should Fail”, iar Bruce Dickinson salută publicul. Au urmat „Speed of Light” și „Tears of a Clown”, dedicată actorului Robin Williams. Programul (setlist) a cuprins atât piese de pe cel mai recent album, „The Book of Souls” (2015), cât și piese de pe discurile lansate în decursul celor peste 40 de ani de carieră. Efectele pirotehnice și prezența mascotei uriașe Eddie (o mumie zombie) nu au lipsit nici de această dată din show, la „The Book of Souls”, Dickinson a smulgând inima lui Eddie, în cadrul unui „ritual maias”. Au urmat „The Trooper”, „Powerslave”, „Death or Glory”, schimbări de decoruri, „Fear of the Dark” - piese de rezistență. „Iron Maiden” trebuiau să încheie concertul, dar aplauzele i-au obligat la un triplu bis - „Number of the Beast”, „Blood Brothers” și „Wasted Years”. Au venit spectatori nu numai din România, dar și din Bulgaria, Grecia și Franța, care și-au fluturat drapelele naționale. Concert de forță, dar și cu... umor, cu durată apreciabilă: încheiere spre ora 23:00, pe acordurile piesei „Always look on the Bright Side of Life”, pe care spectatorii au fredonat-o în timp ce părăseau zona de concert. Una din cele mai valoroase formații rock din toate timpurile.

Rihanna

Primul concert al vedetei în România a dezamăgit o parte dintre spectatorii din Piața Constituției, fiindcă a reprezentat întâlnirea cu „noua” Rihanna. Concertul face parte din The Anti World Tour 2016. Cântăreața, supranumită prințesa pop/ rhythm & blues, a prezentat la București, pe lângă cele mai cunoscute melodii ale sale, piese de pe noul său album, „Anti”, diferit față de tot ce a făcut artista originară din Barbados. Show-ul Rihannei era programat să înceapă la ora 21:00, după ce în deschidere au cântat Nick Yume și Delia. N-a început la ora 21:00, ci cu o jumătate de oră mai târziu. Rihanna a urcat pe scenă și a început concertul cu melodia „Stay”, urmată de „Love The Way You Lie”. De fapt, au fost doar fragmente din aceste melodii, pentru că așa a fost conceput întregul show: a cântat câte puțin din piesele care au făcut-o celebră. La doar câteva minute după începerea concertului, cele două ecrane, amplasate în stânga și în dreapta scenei, nu au mai funcționat. Rihanna a venit cu dansatorii din echipa sa, iar în momentele în care se mișca pe scenă, părțile muzicale

care se auzeau erau înregistrate. A interpretat piesele „We Found Love” și „How Deep is Your Love”, dar și

„Man Down”, „Rude Boy” și „Consideration” și „Work”, de pe cel mai recent album. Concertul s-a terminat după o oră și 15 minute, cu melodia „Kiss It Better”.

ZUtopia Music Festival

Pe 15 și 17 august 2016, în Piața Constituției din București, spectatorii i-au putut vedea și asculta, în premieră, pe Steve Aoki – star american care, din 2007, a devenit recunoscut la nivel mondial și a primit numeroase premii, printre care și Billboard Award în 2008 – și pe Sia – artistă australiană, nominalizată de patru ori la premiile Grammy.

Steve Aoki a urcat pe scenă în jurul orei 21:45, după ce Miki Love încălzise atmosfera. Artificii, confetti, jocuri de lumini – un show complet. Americanul a oferit două ore de muzică electro-house, în care publicul a dansat pe ritmurile oferite de celebrul DJ. Aoki a decis să invite câțiva fani pe scenă, iar o româncă, o italiancă și o americană au fost spectatoarele care au putut să-l vadă pe Steve mixând. „Vreau să fac o fotografie și să o public pe Instagram, pentru ca toată lumea să vadă cum arată un show în România”, a spus Steve Aoki înainte de a face un selfie. Cu steagul României în mână, pe ritmurile melodiei „Cake Face”, artistul a început să arunce cu torturi în public. Un dulce final de spectacol.

Cântăreața australiană Sia a urcat pe scena din Piața Constituției pe 17 august și a cântat doar o oră. Așa cum era anunțat, concertul a început la ora 21:30, după ce pe scenă urcaseră Oh Land și Selah Sue, iar prima melodie interpretată a fost „Alive”. Situată pe un pedestal, Sia părea că este îmbrăcată cu o rochie imensă, albă, alcătuită însă din dansatorii săi, care au făcut spectacol pe scenă. Cu chipul acoperit de faimoasa

perucă alb-negru (i se zice Cântăreața fără chip) și cu o fundă imensă pe cap, Sia a fost o prezență necomunicativă. A urmat piesa „Diamonds”, pe care Sia a scris-o pentru Rihanna, însă pe care și ea o cântă în concerte, iar scena s-a transformat într-un mare diamant. Pe toată durata concertului, pe cele două ecrane, amplasate în stânga și în dreapta scenei, au fost proiectate imagini atât din timpul show-ului, cât și videoclipuri. Printre piesele interpretate de Sia la concertul de la București s-au numărat și „Cheap Thrills”, „Big Girls Cry”, „Breathe Me”, „Titanium” – pe care Sia a scris-o pentru DJ-ul David Guetta. A încheiat concertul cu piesa „Chandelier”, cea mai cunoscută melodie a sa, dar nu a revenit pe scenă pentru bis.

Atât Rock the City, cât și ZUtopia Music Festival au fost organizate de Marcel Avram, East European Production și D&D East Entertainment.

Summer Well Festival 2016

A șasea ediție a fost, ca în fiecare an, „un festival ca o vacanță” la Domeniul Știrbey din Buftea, pe 13 și 14 august.

Spectatorii au plecat din centrul Bucureștiului, în stația liniei speciale de RATB, care a transportat participanții pe toată durata festivalului. Aici au avut umbră și aer curat, zone de relaxare cu hamace, șezlonguri și bean bags, magazine ciudate, stand-uri cu tatuaje temporare și chiar o piscină. Pe plan dinamic, au fost: canotaj, tiroliană, labirintul gonflabil, turul Domeniului Știrbey și roller coaster și surf. Dar și pop-up yoga studio, un pop-up cinema, plus instalații, expoziții și proiecții pe apă.

După Sundara Karma (sound-ul chill rock și psychedelic pop al britanicilor, al căror album de debut a fost anunțat pentru 2017), a urmat BØRNS, artistul american de 24 de ani, cunoscut pentru stilul său aparte care combină sound-uri folk, glam și electro rock, cu melodia „Electric Love”, pe care organizatorii Summer Well au folosit-o pentru clipul-rezumat din prima zi. Grupul britanic Crystal Fighters cu „Solar

Systems” și „Follow”, a fost urmat de Neighbourhood din California, ajuns în România la 3 ani după apariția melodiei „Sweater Weather”. Solistul Jesse Rutherford, cu tatuaje pe aproape toată suprafața bustului, a propus un repertoriu sentimental și nostalgic, dar pe beat-uri rock indie și hip-hop. În prima parte am ascultat melodii de pe noul album „Wiped Out!”, iar în a doua parte au fost piese de pe primul album: prestația nu a fost nota 10. Grupul Hurts, din zona new wave și synthpop, aflat în turneul de promovare a celui de-al treilea album, „Surrender (2015), a ajuns pentru a patra oară în

România (au două videoclipuri filmate la noi). Show-ul a început cu „Surrender”, s-au aprins lanternele

fost cei de la Hælos, o formație din Londra care a interpretat câteva melodii de pe albumul „Full Circle”,

telefoanelor pentru „Illuminated”, bis cu „Nothing Will Be Bigger Than Us” și „Stay”.

Chance, a treia trupă, a fost o surpriză plăcută, mai ales datorită sound-ului folk cu influențe reggae și electronice: se remarcă „Blossom”,

printre care piesa ce dă numele albumului, cu un sound electronic cu elemente de trip-hop. The Blossoms, o altă trupă britanică, formată în 2013, al cărei stil muzical oscilează între soul, indie, psychedelic rock, a oferit piese de pe albumul de debut, „Blossoms” (2016). Milky

„Sweet Sun”, „Ego” și „Stolen Dance”, melodia lor cea mai cunoscută. Years & Years a avut succes deosebit. Formată în 2010, e cunoscută pentru sound-ul electropop, în care integrează R&B și elemente house specifice anilor '90: „Shine”, „Worship”, „Eyes shut”, ultima melodie – „King”. Aflați în România pentru a doua oară, cei de la The Chemical Brothers (cap de afiș) au comunicat puțin cu publicul. De pe noul album lansat anul trecut, „Born in the Echoes”, au oferit melodii ca: „Go” și „EML Ritual”, iar din vechiul repertoriu „Do It Again” și „Galvanize”. Un show complex, cu proiecții reușite – roboți colorați, dansatori pe role, fluturi, vitralii-imaginile asociate cu ritmurile cântecelor.

Un festival cu sonorități noi, formații tinere, în care muzica se află la egalitate cu distracția și relaxarea.

Gabi MATEI

Festivalul național de muzică folk și baladă “Poarta Sărutului”

Singurul nostru festival de gen care conține în titlu și cuvântul baladă a ajuns la ediția a XV-a, desfașurându-se la Târgu Jiu, pe scena Teatrului de Vară. Prevăzut a dura trei zile, 12-14 august, s-a redus la două pentru a respecta ziua de 13 august ca zi de doliu național.

Evenimentul este organizat de Primăria și Consiliul Local ale Municipiului Târgu Jiu, Consiliul Județean Gorj, Școala Populară de Artă Târgu Jiu, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Centrul de Cercetare, Documentare și Promovare „Constantin Brâncuși”, Ansamblul Artistic Profesionist „Doina Gorjului”, Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu”. Fiind un concurs de creație și interpretare care își propune să promoveze noi valori reprezentative pentru folk-ul românesc, nu există limită de vârstă. Concurenții admiși au prezentat în concurs două piese originale, una fiind obligatoriu circumscrisă tematicii Festivalului, respectiv un cântec de dragoste. Durata fiecărei piese nu trebuie să depășească 5 minute, iar concurenții rezultați în urma preselecției au beneficiat de cazare și masă. S-au decernat premii în valoare totală de 5700 lei, în felul următor: Marele premiu – 1500 lei. *Secțiunea interpreți:* Premiul I –

800 lei, Premiul II – 700 lei, Premiul III – 600 lei. *Secțiunea grupuri:* Premiul I – 800 lei, Premiul II – 700 lei, Premiul III – 600 lei. Trofeele festivalului au fost concepute de către sculptorul Paul Popescu. Juriul, compus din Emeric Imre (președinte), Teodora Ionescu, Viorel Gârbaciu – inițiatorul festivalului, Ovidiu Mihăilescu, Spiridon Popescu și Sorin Minghiat, a decernat Trofeul Festivalului lui Paul Adrian Tihan, din Fălticeni. Pe locul I s-a clasat Cosmin Săveni Mariciuc, din Botoșani. Pe locul II s-au clasat doi concurenți: Ionel Sebastian, din

Adi Beznă

Dorohoi, și Natalia Croitor, din Chișinău. De asemenea, alți doi folkști au ocupat locul II. Este vorba de Georgiana Ariadna Tițoiu, din Craiova, și de Andra Nețoiu, din Baia de Aramă. Premiul special la secțiunea „Interpreți” a fost cucerit de Ștefania Patricia Thomits, din Sibiu, iar la „Grupuri” de Vox Mundi, din Râmnicu Sărat.

Cu ocazia Festivalului s-au organizat lansări de albume discografice, precum și lansări de carte. Evident, n-au lipsit recitalurile, aplaudate de peste o mie de spectatori: vineri - remember Cenaclul "Flacăra", cu Andrei Păunescu, Emeric Imre, Adrian Beznă, Ovidiu Mihăilescu, Florin Camen, Cătălin Stepa, Vasile Mardare și Mădălina Amon, iar duminică, după Gala Laureatilor, au urmat Ducu Bertzi, Vasile Șeicaru, Vali Șerban, Dan Vană, Ștefan Geraksiev și Mihai Boicu, câștigătorul de anul trecut. Amfitrionii festivalului au fost Adrian Beznă și Andrei Maștei. Biletul de intrare la festival a costat doar 5 lei, pentru a obține fondurile necesare organizării în bune condiții a evenimentelor următoare: de exemplu, la Festivalul de la Gârâna se percepe o taxă de intrare de 50 de lei.

Un eveniment interesant, foarte bine organizat, care a reușit să treacă cu bine peste impedimentul doliului național.

Tabăra folk Calafat 2016

În august 1996 se desfășura la Calafat prima ediție a Taberei de Muzică Folk, finanțată de Direcția Județeană de Tineret și Sport Dolj, printr-un proiect conceput de Dan Vană. Ideea apăruse în ultima zi a Festivalului de poezie și muzică folk „Floare de Ger”, din luna decembrie a anului precedent. Primele ediții au

de la Calafat - eveniment care, vară de vară, aduce pe malul Dunării artiști consacrați, dar și tineri folkști, într-o atmosferă absolut colegială. Timp de 7 zile, cea de-a XIX-a ediție a fost organizată de Primăria și Consiliul Local Calafat, Casa de Cultură și Asociația „Proiect pentru o Lume a Oamenilor Mai Buni” (APLOMB) Calafat. Parteneri media tradiționali sunt Radio România Oltenia Craiova, TVR Craiova și cotidianul „Cuvântul Libertății”.

De-a lungul timpului, mai toți artiștii importanți ai genului, din țară, dar și de peste hotare, au fost prezenți la Calafat, precum și tineri cantautori laureați la festivaluri-concurs, poeți, critici muzicali, actori, producători, impresari. N-au lipsit acum Bebe Paraschivescu, Doru Stănculescu, Sorin Minghiat, Nicu Alifantis, George Nicolescu, Cristian Buică, Mihaela Popescu, Dinu Olărașu, Radu Gheorghe, Vali Șerban, Mircea Bodolan, Ovidiu Mihăilescu, Emeric Imre, Andrei

Ovidiu Mihăilescu

Păunescu, Florentin Budea, Teo Boar, Vladi Cnejevici, Mike Godoroja & Blue Spirit, Grup Folk „Clasic”, Ciprian Diaconu, Alexandru Cismaru, Eugen Avram, Adrian Beznă, „Icarus”, poeții Clara Mărgineanu, Liliana Hinoveanu, Stere Bucovală și Spiridon Popescu, Ștefan Gheraksiev și trupa „Denvar” din Plovdiv (Bulgaria), Rosen Paskulov și trupa „Rare Breed” din Sofia (Bulgaria), Natalia Croitor (Republica Moldova) - aproape toți susținând recitaluri.

Concertele zilnice au fost însoțite de alte evenimente: lansări de cărți, focuri de tabără, cântări de noapte, Mike Godoroja & Blue Spirit au lansat albumul „Hippie cu diamante”, Nicu Alifantis - album „Madame mon amour” și cartea „FaceCarte”, care cuprinde o selecție a postărilor de pe pagina sa oficială de Facebook.

Există mai multe imnuri dedicate de participanți, de-a lungul timpului, Taberei Folk, însă cel oficial a fost compus de Cristian Buică, în anul 2007 - „Dacă vrei să fii bogat”. Din 2009, sloganul este „Asta-i muzica ce-mi place!” - expresia celebră rostită de regele Carol I, la 15/27 mai 1877, la Calafat, în Războiul pentru Independență.

„Am invitat aici toată mișcarea folkului românesc, cea autentică Aici, artiștii nu așteaptă contracte și bani în cont, ci, din contră, de multe ori vin pe banii lor, să facă planuri de viitor, să schimbe impresii”, spune inițiatorul și coordonatorul proiectului, Dan Vană, el însuși un apreciat folkist.

Florin-Silviu URSULESCU

Cristian Buică

fost dedicate promovării tinerilor artiști, următoarele - conexiunii cu „poezia cântată” autohtonă și din alte țări, în paralel cu formarea unei „bresle a trubadurilor”.

După 20 de ani, avem 19 ediții ale Festivalului Internațional de Poezie și Muzică Folk (titulatura exactă)

Destinații ale blues-ului: Panorama-Ghelari, Jimbo Blues

De obicei – precum o arată și genericul – raportam rândurile acestei rubrici exclusiv la domeniul jazz-ului. De astă dată însă, mă voi referi la un gen înrudit, *blues-ul*, compartiment sonor survolat și el de aripa de autentic a creativității spontane, – mie acordându-mi-se onoarea de a participa în calitate de prezentator la două festivaluri, nu doar juxtapuse ci chiar suprapuse cronologic în plină vreme de caniculă. În aceeași ordine de idei vom preciza că între invitați s-au numărat și interpreți de jazz.

Ajuns la ediția a IV-a, „Panorama Blues Festival 2016” de la Ghelari – Hunedoara a fost găzduit ca de fiecare dată de ospitaliera pensiune „Panorama” înscrisă în titlul manifestării, fascinant loc de popas și relaxare situat într-un ambient natural de un pitoresc aparte, la altitudinea de 800 metri. Ediția din acest an a fost valorizată de prezențe artistice exclusiv autohtone, entuziastul public (preponderent juvenil!) confirmând prin aplauzele sale nedrămuite că scena blues-ului românesc este vie, atractivă, de certă ținută.

Judicios concepută ca derulare și diversitate a mijloacelor exprimării muzicale, prima seară a Festivalului, de vineri 5 august, a prilejuit urcarea la rampă a trei numere scenice efective. Astfel, „The Lords Of Hammond Organ” a însemnat un serial de mini-recitaluri susținute de trei exponenți români de notorietate ai *orgăi Hammond*, instrument electronic complex cu timbru inconfundabil și atât de expresiv. **Cosmin Farcaș** (care stăpânește deopotrivă pianul electronic Fendes Rhodes) s-a impus drept unul dintre cei mai pregnanți organiști ai tinerei generații, component și al grupului lui **Rareș Totu**, promotor de *soul-rock* modern, totodată vocalist cu o distinctă amprentă personală; a fost însoțit în demersul său de bass-istul **Mike Dragomir**, de bateristul **Gene Boris** și de ghitaristul **Rareș Totu**. Al doilea organist, brașoveanul **Ramiro Junger**, și-a demonstrat la rândul său disponibilitățile improvizatorice și experiența acumulată în deceniile de practică muzicală, inclusiv ca fondator al grupului „Conexiuni” și cultivator al stilului *jazz rock* – în piesele oferite publicului la Ghelari avându-i drept parteneri pe bateristul **Dan Socheri**, pe bass-istul **Tibi Duțu** și pe ghitaristul **Alin Păun**. Poate cel mai pregnant și inspirat poli-claviaturist, având la bază o educație / formație muzicală clasică, a s-a vădit a fi virtuozul sintetizatoarelor **Florentin Milcof**, supranumit **Othello** (cântă la pian electronic, clavecin, mellotron, clavinet, dar mai ales la orgă Hammond), secondat de secția ritmică înainte citată – **Socheri / Duțu / Păun** – a încununat cu brio episodul scenic prin reformularea în manieră proprie a unor cunoscute teme de **Stevie Wonder**, **Booker T & the M.G.'s** iar în final, în trio de „Hammond-iști”, notoria piesă „Peter Gunn” a lui **Henry Mancini**.

Momentului organistic i-a urmat pe podium **Mike Godoroja** „redebütând” în fruntea unui total remaniat line-up al trupei sale „Blue Spirit”, line-up alăturându-i pe înainte menționații **Dan Socheri**, tânăr și dinamic baterist, **Tibi Duțu** care ciupește coardele unei vechi ghitare bass din anul 1971, **Alin Păun**, tânără speranță a ghitareii, student al lui **Nicu Patoș** (liderul grupului de *fusion* „Platonic Band”) și **Florentin Milcof**. Manifestând actualmente un interes predilect pentru surse electro-acustice și electronice „vintage” din anii '60-'70, **Mike Godoroja** a coordonat momentul „Zeppelin von Blues” în care i-a atras drept soliști invitați și pe **Marcian Petrescu** – după cum se știe, apreciat bluesman specializat în mânăuirea harmonicii de gură (muzicuță) și pe ghitaristul **Rareș Totu**. În

Rareș Totu

programul dăruit publicului, **Mike Godoroja** – vocal și percuție – a inclus și piese din noul disc aflat în pregătire.

Aș îndrăzni să calific drept apogeu al seriei recitalul oferit de quartetul „Midnight Sun” al ghitaristului vocalist (și claviaturist, producător muzical, compozitor, inginer de sunet, expert al ghitarelor electrice și al echipamentelor de scenă, având la activ peste trei decenii de practică muzicală și recunoașteri valorice precum atribuirea titlului de Ghitaristul anului în România, în 1987 și Cel mai bun ghitarist în Ungaria, în 1992) clujeanul **Rareș Totu** care în parteneriat cu bass-istul **Mike Dragomir**, cu organistul **Cosmin Farcaș** și bateristul **Gene Boris** s-a întrecut pe sine în susținerea unui program de certă diversitate, expresivitate și policromie timbrală. O mențiune aparte se cuvine

atribuită bateristului american **Gene Boris**, realizatorul unor solouri ritmice cu adevărat uimitoare.

Seara a doua de la Ghelari a inclus recitaluri susținute de „**Steel Jazz Quartet**” condus de hunedoreanul **Mircea Goian**, apoi „**Florin Giuglea Group**” (concomitent cu lansarea recentului album „*Invitation To The Blues*”) și de originala formație „**Desperado**”. Din păcate însă, eu și partenerul **Mike Godoroja** cu ai săi coechipieri nu am mai rămas în munții Poiana Ruscă, grăbindu-ne să ajungem în iureș, sâmbătă 6 august – oameni, microbuz și camion cu scule – la Jimbolia, unde, la Teatrul de vară, s-a derulat a patrusprezecea ediție „**Jimbo Blues**”. Se cuvine însă a

releva rolul organizatoric major marcat de neobositul manager **Sergiu Tent**, patron al pensiunii „*Panorama*” din Ghelari, înainte de a purcede la evaluarea festivalului din pritorul oraș bănățean.

Am regăsit cu bucurie atmosfera de liniște și armonie a burgului de 10.000 de suflete răspunzând la sonorul nume Jimbolia. Cu aceeași nereținută bucurie am reîntâlnit prieteni de suflet - ca primarul **Darius Postelnicu** și **Costel Sardeni**, proprietarul complexului hotelier „*Santa Maria*”. Atmosfera de liniște de care vorbeam a fost tulburată benefic preț de o seară/noapte de kilowații sonori cu care echipa audio a nelipsitului **Reset** a amplificat acordurile de pe scenă. Pentru locuitorii din Jimbolia, Festivalul de blues – în subsidiar și de jazz – a continuat să suscite interesul drept o veritabilă sărbătoare muzicală estivală. Odată în plus anul acesta, fiindcă o aniversare religioasă a readus în oraș mulți dintre jimboliienii emigrați în Germania. Astfel că băncile din Teatrul de vară s-au dovedit insuficiente față de afluența de public...

În deschiderea Festivalului „*Jimbo Blues*” a evoluat, dintre cele patru formații invitate, „**Bega Blues Band**” din Timișoara. Grup de blues numai cu... numele, întrucât din anul 2010, de când a trecut în nemurire fondatorul **Kamocsa Béla**, noul lider **Johnny Bota** a reorientat repertoriul spre jazz. Teme standard diverse, dar și creații originale dintre cele incluse în recentul

album (în dublă ipostază editorială, de CD și de LP-vinyl, relansat cu acest prilej și la Jimbolia) precum „*Brassica Oleracea*” de **Johnny Bota** și „*Soup A La Blues*” de **Lucian Nagy** au remis mesajul muzicii de calitate din partea componenților **Lică Dolga** - baterie, **Toni Kühn** - claviaturi, **Mircea Bunea** - gitară, **Lucian Nagy** - saxofoane, flaut, caval, **Maria Chioran** - vocal, **Johnny Bota** - gitară bass și conducere muzicală. Recitalul? O mărturie neîndoielnică a maturității grupului.

A urcat apoi pe scenă artistul de *rock-blues*, dar și experimentat realizator TV și Radio, producător profesionist, fervent promotor de blues și jazz **Mike Godoroja**, reiterând cu patos, forță de comunicare și intensă participare afectivă succesul izbutit și cu o seară înainte. I-au fost colaboratori fideli noii săi colegi de grup „**Blue Spirit**”, bass-istul **Tibi Duțu**, gitaristul **Alin Păun**, organistul **Florentin Milcof**, bateristul **Dan Socheri**. N-au lipsit hituri ale grupului compuse de **Mike Godoroja** – ca acelea intitulate „*Blues-ul sufletului meu zdruncinat*”, „*Mă doare*”, dar și mai noi creații ale sale destinate CD-ului în curs de apariție: „*Blues bizar de București*”, „*Balada lucrătorului ostenit*”, „*I.R.I.S.H.*”. Iar la cererea publicului, ca supliment de recital, cea mai cunoscută piesă purtând autograful protagonistului: „*Vă rog s-aveți o viață frumoasă*”.

Am avut din nou revelația valorii, odată cu prezența la Festival, a unui super-longeviv grup de jazz tradițional din Ungaria care – adevăr incredibil!!! – activează fără întrerupere de cincizecișidou de ani, „**Molnár Dixieland Band**”. Cei șapte bravi interpreți, **Garay Márta** - pian și vocal, **Sallai László** - trompetă, **Fajszai Csanád** - trombon, **Kiszin Miklós** - contrabass, **Szászi András** - banjo, **Simon Krisztián** - baterie și liderul **Molnár Gyula** - saxofon alto, clarinet au dat măsura integrală a înzestrării lor pentru acest gen muzical, în tălmăcirea unor binecunoscute teme din jazz-ul începutului de veac XX, între care „*Royal Garden Blues*”, „*At The Jazz Band Ball*”, „*When You’re Smiling*” și prelucrarea după tema de operetă „*In A Persian Market*”.

În finalul ediției a XIV-a a Festivalului „**Jimbo Blues**”, un final cu mulți decibeli, am urmărit un program de *rockabilly* întruchipat în sonorități stence, energizante de „**Tom White & The Mad Circus**” din Budapesta. Și-au reunit forțele întru reușita recitalului volubilul vocalist și gitarist **Norman Badas**, explozivul vocalist și instrumentist la harmonica **Tom White**, **David Burning** la contrabass (în tehnică „slap”) și bateristul **Tom Jazz**. În puține cuvinte caracterizată – o muzică cu mesaj direct, accesibilă, plină de vitalitate!

Organizarea, care a revenit Primăriei și Casei de Cultură Jimbolia, ca de obicei impecabilă! (Foto: Dragoslav Nedici)

Florian LUNGU

Margareta Pâslaru: „Cum să te las?”

Acest album de autoare a fost lansat de apreciată artistă în beneficiul supraviețuitorilor de la clubul „Colectiv”, fiind al 4-lea album caritabil din cariera sa. Sunt aici 16 compoziții ale Margaretei, 5 pe versuri proprii, acoperind o mare plajă de timp, de la compoziții mai vechi până la piesa titulară, în primă audiere. Speciale sunt duetul cu Florin Zamfirescu în „Pansele negre”, colaborarea cu corul de copii Allegretto în „Bunicii mei”, desfășurarea impresionantă de forțe din celebra „Lasă-mi, toamnă, pomii verzi!” (alături de protagonistă apar actori binecunoscuți, cum ar fi Florin Zamfirescu, Anca Sigartău, Emilia Popescu, Rodica Mandache, Marius Bisericanu, Marius Manole, Silviu Biris). Înregistrările au avut loc la Midi Sound Studio, cu Jolt și Andrei Kerestely la pupitrul de mixaj, aceștia figurând și la capitolul orchestrații, alături de George Natsis, Mircea Drăgan sau „americani” Adrian Antonescu, Radu Goldiș și Anthony

Petosa, colaboratori apropiați din anii petrecuți dincolo de Ocean. La 25 de ani de la înființare, casa Eurostar, condusă de Venera și Paul Stângă, ne propune un album elegant, cu un cuprinzător booklet retrasând în imagini și comentarii cariera prodigioasă a Margaretei Pâslaru.

Festivalul „Mamaia copiilor” 2001 - 2015

O inițiativă demnă de toată lauda, ce materializează interesul UCMR legat de creația muzicală pentru cei mici, așa cum sublinia la

ediția din acest an președintele UCMR, Adrian Iorgulescu, la Gala laureaților, din postura de președinte al juriului. Albumul dublu (pe un CD pozitivele, pe celălalt negativele, posibilitate pentru oricine de a prelua cele 26 de cântece) de față este un proiect finanțat de UCMR-ADA, producător fiind Editura Muzicală, iar co-producător Asociația culturală „Mamaia copiilor”. O realizare elegantă, booklet-ul conținând toate textele cântecelor. De fapt, este vorba, așa cum se indică pe mapă, de „cele mai cântate melodii la festivalul „Mamaia copiilor” în intervalul 2001 - 2015, deci nu neapărat titluri premiate. Între

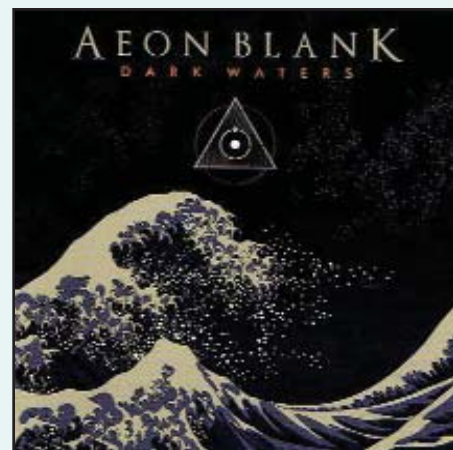

compozitorii prezenți pe album: Jolt Kerestely, Aurel Manolache, George Natsis, Virgil Popescu, Dumitru Lupu, Marius Țeicu, Nicolae Caragia, Andrei Tudor, Dan Dimitriu, Mihai Alexandru, Cristian Faur, Viorela Filip, așa cum și interpreții sunt dintre cei care au făcut istorie la concursurile muzicale pentru copii: grupul Bim-Bam, Miruna Oprea, Alexandra Ruge, Alina Păun, Bianca Lixandru, Ioan Moise Bădulescu. Unii dintre aceștia își continuă cariera, alții au rămas cu satisfacția unor succese pasagere, puse în pagină datorită pasiunii și talentului, dar istoria festivalului (din păcate, manifestarea estivală e nevoită să se desfășoare în Casa de cultură a sindicatelor din... Constanța) merge înainte!

Aeon Blank: „Dark Waters”

Formație bucureșteană de rock alternativ, cu influențe gotice, înființată în primăvara anului 2011, cu un prim album în 2012: „Handmade Gods & Goodmade Demons”. Componenta trupei se stabilizează la: Emil Luca (voce, chitară), Mircea

Becherescu (chitară), Alex Comăniceanu (bas), Bogdan Valentin (tobe) și este semnat un contract cu o casă de discuri majoră - **Universal Music România**.

Discul conține 12 compoziții colective (cu texte în limba engleză, la fel ca și în cazul primului album) și a fost lansat în clubul Colectiv. Pe lângă cei din formație, la înregistrarea albumului au contribuit și Sorin Frățilă (keyboards), Dolto Ionescu (bas), Alex Grădeanu (violoncel) și Dragoș Boeru (backing vocals). Producătorii albumului sunt Emil Luca și Mircea Becherescu, iar mixajul și masterizarea sunt semnate de **Adam Whitaker**, aflat la cea de-a treia colaborare cu o formație românească.

Fuego: „Iubirea înfloarește primăvara”

Este o adevărată colecție de succese ale anului precedent din cariera prolificului artist, semnate de Jolt Kerestely, George Natsis, Adrian

Romcescu, Maria Stoianov, Daria Radu, Marius Cristi Popa, Mihai Dolgan, Paul Surugiu însuși, între textieri fiind Carmen Aldea Vlad sau Narcis Avădănei. Distribuit într-un

tiraj important de cotidianul "Libertatea", acest veritabil "best of" beneficiază și de o copertă reprezentând una din cele mai apreciate picturi ale cantautorului. Nu lipsesc titluri aflate pe toate buzele, cum ar fi "Sunt lângă tine", "Ești visul meu", "Se duc artiștii", "Covor de lacrimi", "Prințesa mea", "Primăvară, primăvară", "Stai, mai stai" și, firește, "Iubirea înfloreste primăvara". Albumul este editat de casa Euromusic din Cluj-Napoca, producător muzical Puică Dat Florin.

E.M.I.L.: „Imens”

E.M.I.L. (adică *Emo Men In Love*), înființată în anul 2000 la București, își păstrează componența: Sorin Bădulescu (voce), Andrei Stoianovici și Gabi Georgescu (chitară), Barbu Niculae (bas) și Eugen Imecs (percuție), ceea ce înseamnă omogenitate și coeziune. În 2002 -

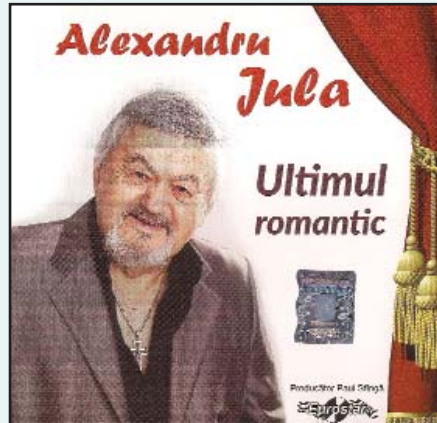
mini-album, "Cocktail verde", urmat de albumele "Rom, fum și vanilie" (2005), "Știu, ți se pare absurd" (2009) și "Imens" (2015, înregistrat în Studio 148, produs de Marius Costache, editat de Universal Music România) și de un film documentar, "behind the music", intitulat "10 ani de abuzuri, excese și imoralități".

Avem 12 piese, toate compuse de Sorin Bădulescu, cu sonorități punk și rock alternativ, dinamice, hardcore, cu numeroase mesaje de protest, antisistem, revoltă, precum și colaborare cu rap-erul Stoe Toxxic.

Alexandru Jula: „Ultimul romantic”

După cartea omonimă semnată de colega noastră Oana Georgescu,

Alexandru Jula ne propune un album cu același titlu (compozitor: Francisc Reiter), dar a susținut și câteva concerte de succes sub același stindard. La 82 de ani, interpretul, care afișează o vitalitate, un tonus și o creativitate rare, chiar că se poate considera un ultim romantic, dăruindu-ne și pe acest foarte reușit album Eurostar 17 titluri memorabile. Între acestea și câteva mai vechi, aparținând unor maeștri cum ar fi

Vasile Veselovschi sau Vasile V. Vasilache, sau inevitabilele „Soția prietenului meu”, „Mi-ai adus iar primăvara”, „Floare albă din Pireu”, titluri fetiș pe care n-ar trebui să le ocolească niciodată în concerte. Nu putea lipsi tradiționalul colaborator Dumitru Lupu, cu trei compoziții, așa cum și de această dată Jula include creații semnate de Ionel Tudor sau Marius Cristi Popa. „Ultimul romantic” este un „best of” plin de farmec și nostalgie, o colecție de șlagăre care cu siguranță se anunță de succes peren în catalogul Eurostar.

Gabriela Grădinariu: „Nimic din viața mea nu aș schimba!”

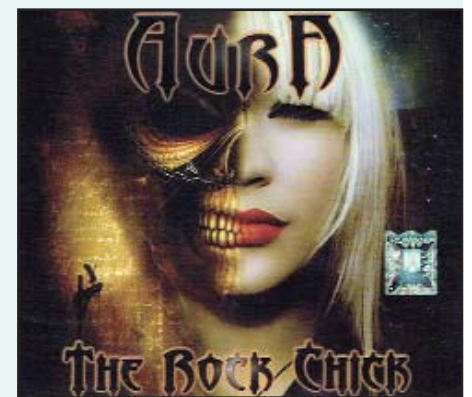
Este unul din numele noi din muzica ușoară românească, descoperită de valoroasa compozitoare din Basarabia Maria Stoianov (care

semnează nu mai puțin de jumătate din cele 12 titluri ale albumului) și încurajată de un alt nume de rezonanță de dincolo de Prut, Olga Ciolacu. Avocat la Iași, Gabriela Grădinariu ne propune o colecție de cântece sensibile, impregnate de melodicitate și poezie (protagonista semnează și câteva din texte), dintre care se detașează "Dragostea mea", "Adă-mi flori de liliac", "Tango, tango, tango", "Cântecul fermecat", parte din ele aplaudate în spectacolul omagial de la Filarmonica din Chișinău al Mariei Stoianov. Constanțeanul Gigi Rădulescu semnează "Dragoste, te aștept!", iar piesa titulară, ca și "Să iubim" (bonus track - duet cu Ștefania Iacob) aparțin lui Doru Urîtu, pe versurile solistei. Inclusiv în aparițiile TV, Gabi Grădinariu evidențiază grație și sensibilitate. Albumul este produs și distribuit de MD-Sound (de dorit însă ca pe viitor să nu mai neglijeze diacriticele!).

Aura: „The Rock Chick”

Desigur, nu este vorba de Aura Urziceanu, ci de Aura Dănciulescu. Mai mult, chiar titulatura formației este Aura, componența fiind Aura - voce, Mihai - chitară, Cristian Tibi - bass, Răzvan Stăicuț - tobe. Avem 10 cântece în limba română (o raritate în rockul nostru actual!), mergând de la pop-rock la hard rock. Este de fapt un disc de autori: Aura - versuri, Mihai

Dănciulescu (soțul) - muzica tuturor pieselor. Sonorități dense, amintind uneori de Pink sau de Heart - promotoare ale rockului feminin. Debut promițător, așteptăm al doilea album.

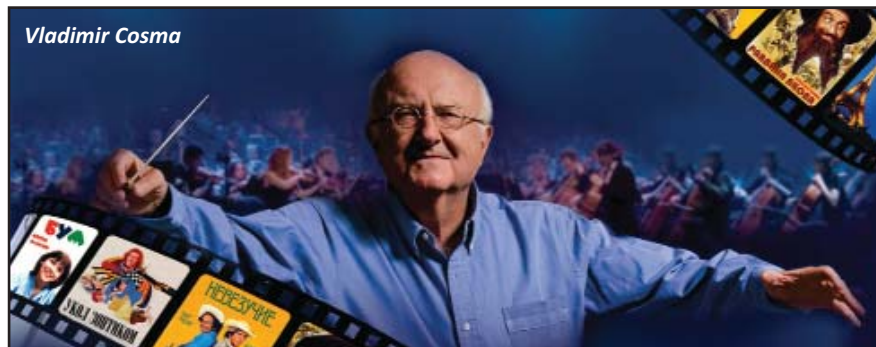
Pagini de
Florin-Silviu URSULESCU

De afară, de prin țară...

Muzicieni români din diaspora (XX)

Cu vestea în premieră că, din octombrie, TVR 3 va difuza în fiecare weekend, în locul emisiunilor „Remix”, seria „O poveste... cu cântec!” realizată din 2010 pentru TVR Internațional de subsemnatul, dedicată

Vladimir Cosma

muzicienilor români din diaspora (câte două ediții în fiecare sâmbătă și duminică, de la ora 22.00), iată câteva extrase de pe site-ul Asociației culturale Alterculturo pe care îl alimentez cu știri legate de muzica românească în lume:

La ora la care mi s-a cerut acest articol, încă era de actualitate concertul din 27 august, la un festival jazz din nordul Olandei, al chitaristului George Dumitriu cu

solista Sanem Kalfa (contând în promovarea recentului lor disc „Nehir”). În aceeași zi, la Gardony (lângă Budapesta), solista pop-rock Maria Nagy era invitata specială pe scena unui festival al maghiarilor proveniți din România. Un alt muzician român din Olanda, Alex Simu, era programat să cânte într-un eveniment caritabil dedicat tinerilor români talentați, în gara din Amsterdam (3 septembrie, sub egida FORChildren). În aceeași zi, la Tulcea, a doua ediție a festivalului „Dichis’n’Blues” are programat recitalul trioului BluesCore, adică Hanno

Hoefler / Raul Kuşak / Liviu Pop (baterist român din Connecticut, cu o salbă de cântări toată vara, pe Coasta de Est).

Cel mai cunoscut grup metal-rock în străinătate, Negură Bunget din Timișoara, pleacă curând într-un lung turneu european de promovare a noului CD „Om”. Tot la începutul toamnei, după mai multe festivaluri scandinave, pianistul român Ion Baciú jr este invitat să cânte într-un mare festival de jazz din Israel. În ultima decadă a lui septembrie, Festivalul

de jazz de la București îl aduce din nou pe scenele românești pe marele basist Decebal Bădilă, alături de pianistul Petrică Andrei și bateristul Vlad Popescu („The Second Meeting”). În 23 septembrie, concert în țară al Păsării Rock! Și tot în septembrie, revine în România după doar jumătate de an, pentru un turneu de cluburi, O.N.E. (grupul hard rock româno-canadian din Montreal prezidat de solistul basist Marius Luca).

În 1 octombrie, la Lakeside Arts Center din Nottingham, contrabasistul Michael Crețu (nepotul lui Johnny Răducanu) încununează seria de concerte din

Decebal Bădilă

ultimul sezon cu poate cel mai important recital al trupei sale MIRO și recentul lor disc „Time for Change”. În 8 octombrie, la Calgary, concertează pianistul Teo Milea, recent stabilit în Canada (urmat în 22 ale aceleiași luni de un recital la Toronto). Grație trompetistului Emil Bîzgă, o recentă postare pe facebook de la o repetiție confirmă unul dintre concertele turneului aniversar Vladimir Cosma cu orchestra sa simfonică (9 octombrie, Palais des Congrès de Paris). La început de noiembrie, un eveniment românesc la Kitchener (Canada) o are în cap de afiș pe Mirabela Dauer!

Doru IONESCU

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

George BALINT

Redactori: Mihai COSMA, Octavian URSULESCU

Editorialist: Liviu DĂNCEANU

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Colegiu redacțional:

Petruța MĂNIUȚ-COROIU, Mariana POPESCU,
Mihaela Silvia ROȘCA, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ,
Cristina ȘUTEU

Semnează în acest număr:

Loredana BALTAZAR, Mihai-Alexandru CANCIOVICI,
Lavinia COMAN, Grigore CONSTANTINESCU,
Oana GEORGESCU, Doru IONESCU, Ozana KALMUSKI-ZAREA,
Florian LUNGU, Petruța MĂNIUȚ-COROIU, Doina MOGA,
Iulia MOGOȘAN, George NATSIS, Alexandru PĂTRAȘCU,
Costin POPA, Ionuț-Bogdan ȘTEFĂNESCU, Cristina ȘUTEU,
Florin-Silviu URSULESCU, Damian VULPE

www.ucmr.org.ro

Adresa redacției: București, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071,
România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x